

«ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»

Έρευνα - Στοχασμός - Τέχνη - Κριτική
Ίδρυτής, Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' εκδοτική περίοδο
Δ' χρόνος 18ο τεύχος
Οκτώβρης — Νοέμβρης
— Δεκέμβρης 1975

Πνευματικός δυναμισμός της φυλής μας και αντινομίες

Έμεις οι Έλληνες έχουμε σαν έθνος, τη μεγαλύτερη πνευματική κληρονομιά του κόσμου. Ο λαός μας είναι από τους εφνέστερους της γης. Αξιος να διαφυλάξει και να καλλιεργήσει τα στοιχεία των πολιτισμών που του κληροδότησαν από το 3.000 χρόνια π.Χ. μέχρι σήμερα οι αρχαίοι και νεώτεροι πρόγονοί μας. Το δυναμικό πνεύμα της ελληνικής φυλής, κατόρθωσε ανά τους αιώνες, κάτω από πολλές και βαριές δουλείες να περισώσει τα ριζιμιά γνωρίσματα, τις παραδόσεις και τη ήθη. Οι Έλληνες ξέρονν καλά, πές η ύποταγή σε όποια σκλαβιά, ντροπιάζει τη βαθύτερη φυλετική υπόσταση. Αυτή η εθνική περηφάνια της λευτεριάς, της πνευματικότητας και της αξιοπρέπειας, ριζοκρατιέται από τους Αισχύλους των Μαραθώνων και τους Λεωνίδες των Θερμοπυλών. Είχε δίκιο κάποτε ο προοδευτικός Ιταλός ηγέτης Κάμιλος Καβούρ που έλεγε: «Ένας λαός όταν παράγει άντρες σαν τον Όμηρο, είναι προορισμένος για μεγάλα πεπρωμένα». Είμαστε αλήθεια, η συμπυκνωμένη ουσία στο λόγο του Κ. Παλαμά πως η αξία ενός έθνους «δὲ μετριέται μὲ τὸ στρέμμα, μὲ τῆς καρδιάς τὸ πύρωμα μετριέται και μὲ αἷμα».

Δυναμικούς και μεγάλους ανθρώπους ανάδειξε και η έβραϊκή φυλή, όπως τον Μάρξ, τον Αϊνστάιν κ.ά. Μά εμείς είμαστε μέσα στην αιωνιότητα, ένας θαυμαστός ψυχικά αδούλωτος λαός στην πλειονότητά μας. Ίσως δὲν ανάδειξαν ἄλλοι λαοὶ Ἡράκλειτους και Ζήνωνες, Περικλήδες και Ἐπίκουρους, Ἀριστοτέληδες και Φειδίες, Πραξιτέληδες και Σοφοκλήδες, Ἀρμόδιους και Ἀριστογείτονες, Σκυλόσοφους και Κατσαντώνηδες, Αντρούτσους και Μποτσαραίους, Καραϊσκάκηδες και Κολοκοτρωναίους, Βελουχιώτηδες και Κούγκια και Ἀρκάδια και Πολυτεχνεῖα. Ὅμως δὲν ἀπελευθερωθήκαμε ἀκόμα, παρόλους τούς νεώτερους τίμιους και ἄνισους ἀγῶνες και τὶς περγαμηνές τῶν θυσιῶν τοῦ γενναίου μας λαοῦ. Αυτός ο λαός που αντιμετώπισε στην ιστορική πορεία του μετά τη χιτλερομουσολινική βάρβαρη επιδρομή, την εξ ίσου δόλια και αυθαίρετη καταχτητική τσωρτσίλεια εκστρατεία το 1944... Ποιός λησμονεῖ τὸ «Συμπεριφερθεῖτε εἰς τούς Έλληνας ὡς εἰς νεοκατεχόμενην χώραν...»; Και ἀργότερα Ἑλληνοποῦλες και Ἑλληνόπουλα τῶν 18 και 20 Μαΐων, που περιφρονώντας τὸ θάνατο, λατρεύοντας τὴν ἐλεύθερη ζωή, ἀπέδειξαν μὲ τὴ θυσία τους τὴν πιὸ ὑπέροχη ὁμορφιά θανάτου· και ξεφτίλισαν και ταπείνωσαν τὴ σατανική και πάνοπλη βανφλίτεια ἀποικιοκρατική ἀγυρτεία...

Ἀκόμα δὲν καταχτήσαμε τὴν εθνική μας ἀνεξαρτησία· δὲν ἐφαρμόσαμε οὐσιαστικά τὴ δημοκρατική και λαϊκή νομοτελειακή κυριαρχία. Ὡς πότε θὰ μᾶς κηδεμονεύουν και θὰ μᾶς ἐμπαίζουν οἱ ἰσχυροὶ; Ἀναρωτιούμαστε σαν ἄπλοι ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, μὲ τὰ φυσικά και «ἀναφαιρέτα» δικαιώματα(!) Ἔως πότε αὐτὲς οἱ ἀπαράδεκτες ἀντινομίες; Ἀφοῦ οἱ περισσότεροι δὲν εἴμαστε ἀπὸ μιὰ πλάση που ἐξυφαίνει ξενόδουλες και χρηματοδουλες ἄδυναμίες; Ἐντοπίζοντας τὰ αἷτια τῆς ὁποιας κακοδαιμονίας, βλέπουμε πὼς ἡ διαιώνιση αὐτῆς τῆς ἀπονέκρωσης τοῦ ἠθικοῦ και πνευματι-

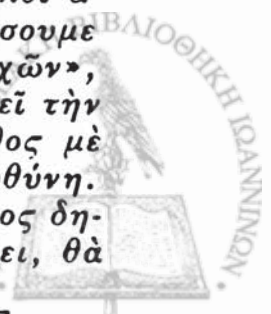

κοῦ δυναμισμοῦ μας, ἀπτής τῆς μείωσης καὶ τῆς ἀπαιδευσίας, εἶναι: πού μᾶς κυβερνοῦν μεταπολεμικά οἱ λίγοι ψευτομεσοί, μὲ ὑποκρισίες, μὲ ἴδιες φόρμουλες, ἀναξιότητες, ἰδιωτέλειες, δημαγωγίες καὶ προδοσίες· ἢ κατώτερη ποιότητα τῆς ἑλληνικῆς ἀστικῆς τάξης πού μᾶς κυβερνάει ἀπὸ τὸ 1821 καὶ μέχρι σήμερα· θὰ ἔλεγε κι ὁ μέγας μας δάσκαλος Γληνός. Αὐτὴ ἡ κατεστημένη τάξη εἶναι υπεύθυνη γιὰ κάθε κατὰπτωσι καὶ πτωχολογία. Ὁ κάθε ἀπίθανος «μεσοίτης» μεθάει ἀπὸ τὸ κρασι τῆς ἐξουσίας, καὶ γίνεται ὑπερήφανος τῆς ἐθνικῆς μειοδοσίας. Ὁμως γιὰ νὰ ξεπεράσουμε ἀπὸ τὰ ὑποανάπτυκτα στάδια, εἶναι ἐπιγούσα καὶ ἐπιταχτική κοινωνικὴ καὶ ἱστορικὴ ἀνάγκη νὰ θεμελιώσουμε μιὰ πρέπουσα ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση, νὰ ἀποχτήσουμε δὲ οἱ Ἕλληνες μιὰ σύγχρονη ἠθικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ παιδεία. Ἡ λογικὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη ἔμειναν δυστυχῶς, προνόμια τῶν ὀλίγων. Ἡ κρίση τους εἶναι βαθιά, καὶ βολοδέρνει καὶ φθείρει παράκαιρα τὰ άτομα. Δὲν εἶχαμε ποτὲ ὡς τώρα μιὰ ἐξοκρατικὴ ἔμπραχτη καὶ ἁρμονικὴ συμμετοχὴ στὴν πρόοδο τῆ γενικῆ. Οἱ Ἕλληνες, ὁ «περισσότερος λαός» τοῦ Ναζωραίου, πού ἐπιθυμοῦσε τὴν πάταξη τῶν φαρισαίων καὶ τὴν κηφήνων, τὴ λευτεριά, τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν προκοπὴ τῶν ὄλων, δὲν ἔχουν γράψει ἀκόμα τὴν ἀληθινὴ τους ἱστορία. Δὲν ἔχουμε οὔτε μιὰ ἐθνικὴ ἐγκυκλοπαίδεια στὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα πού νὰ περιέχει ἀντικειμενικά καὶ μὲ ὑπευθυνότητα καὶ σύγχρονη πληρότητα, τὰ πρόσωπα, τὰ πράγματα, τὶς μορφές καὶ τὰ κείμενα τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας, τῆς πολιτιστικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐξέλιξης. Ἀλλά, πῶς νὰ γράψεις τὴν ἀληθινὴ ἱστορία, ὅταν δι ζεῖς σὲ χώρα πραγματικὰ ἐλεύθερη, ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ Βολταίρος; Ἐδῶ, στὰ μεγάλα νεώτερα συγγράμματα, βασιλεύει ἡ προχειρότητα, ἡ φαντασία, ἡ ἐπιτηδειότητα, ἡ πολυτέλεια, ἡ πανάκεια καὶ ἡ φτηνὴ κερδοσκοπία. Κι ἐνῶ εἴμαστε σὲ βάθος καὶ ἱστορικὰ παραδείγματα ἴνας ἀνθρωπιστικὸς λαός, πολλοὶ Ἕλληνες πιθηκίζουν, καὶ μὲ τὶς πράξεις τους, ἀποδείχνουν πῶς δὲν ἔχουν στὴν ψυχὴ τους ἀνθρωπισμὸ καὶ πολιτισμὸ. Ἐτσι, φέρουμε ὄλοι ἴνα μερτικὸ εὐθύνης. Γιατί νὰ εἴμαστε πάντα «εὐκολόπιστοι καὶ προδομένοι» καὶ κατὰ τὸν ἐθνικὸ μας ποιητὴ; Καὶ γιατί σχεδὸν πάντα νὰ «εὐρίσκουσι κατάλληλον καιρὸν οἱ τύραννοι καὶ νὰ θέτουσι ζυγόν», ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ Θ. Καίρης, μὲ ὁποιαδήποτε μορφή; Γιατί καὶ κατὰ τὸν ἴδιο ἀγωνιστὴ φιλόσοφο, ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες νὰ μὴν εἴμαστε «πάντες ἴσοι τοῖς νόμοις ὡς ἀδελφοὶ καὶ φίλοι διάγοντες»; Ποῖός θὰ μᾶς πληρώσει τὶς καθυστερήσεις καὶ τὶς ζημιές ἀπὸ τὶς νοθεῖες καὶ τὶς ψευτιές, τοὺς φανατισμοὺς καὶ τοὺς πονηροὺς ἀτομικισμοὺς καὶ νεοπλουτισμοὺς; Ποῖός θὰ μᾶς ἀποζημιώσῃ σὰν ἔθνος, τὶς σκόρπιες καὶ χαμένες ἀξίες τοῦ δημιουργικοῦ μας πνεύματος καὶ τῆς ἐφευρετικῆς ἐπιστήμης; Ποῖός θὰ μᾶς καλύψῃ τὶς ντροπές, τὶς γελοιότητες, τὶς ἀσυναρτησίες καὶ τὶς κάθε εἴδους ἐλαφρότητες, μεταστάσεις καὶ ἀνισορροπίες ἀνάξιων ἡγετῶν; Ποῖός θὰ φέρῃ πίσω τὰ χαμένα χρόνια, τὰ νεκρὰ ταλέντα τοῦ λαοῦ μας, τὸ εὐφάνταστο πνεῦμα του πού εἶναι σκορπισμένον στὰ πλάτη τῆς ὑψηλίου καὶ καρπώνονται οἱ ξένοι λαοὶ τὸ ἐφευρετικὸ μας δαιμόνιο; Γιατί παραβλέπουμε ὅτι τὰ γονιμότερα κύτταρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ μας πρυτανεύουν σήμερα σὲ ξένες χῶρες; Ἐχουμε μιὰ πατρίδα μὲ ζηλευτὶς καὶ ἀναξιοποίητες πλουτοπαραγωγικὲς πηγές, μὲ ἀγαθὰ πού μποροῦν νὰ τραφοῦν 30 ἑκατομμύρια Ἕλληνες. Ἀλλά, πῶς νὰ καρποφορήσῃ ἴνας τόπος, ὅταν οἱ μισοὶ κάτοικοί του ἀρκοῦνται καὶ συνηθίζουσι σὲ παρασιτικὲς καὶ ψευτοπρόχειρες ἐργασίες, καὶ τὰ καλύτερα παιδιὰ ἐκπατρίζονται καὶ βρίσκονται σὲ ἀναγκαστικὲς ξενητιές καὶ ὑπερορίες; Ὁ ἀναφέρουμε λίγα ὄνόματα γιὰ παράδειγμα, πού δεσπόζουσι σήμερα στοὺς

δημιουργικούς τομείς τῶν ξένων χωρῶν: Στὶς ΗΠΑ, ὁ περίφημος γιατρός Γ. Παπανικολάου εἶχε ἐφεύρει τὴν ἐξεταστικὴ μέθοδο τοῦ προληπτικοῦ καρκίνου τῆς μήτρας. Καὶ μετὰ τὸ θάνατό του ἔχουν οἱ Ἀμερικανοὶ κληρονομήσει αὐτὸ τὸ τεστ καὶ κάνουν τὸ αἰσχρὸ ἐμπόριό τους. Ὁ Φοῖβος Δρίμης εἶναι ἀντιπρύτανης στὸ μεγαλύτερο Πανεπιστήμιο τῆς Ν. Ὑόρκης καὶ διεκδικεῖ τὸ βραβεῖο Νόμπελ τῆς Οἰκονομολογίας. Ὁ Λουκ. Καραμῆντζος εἶναι καθηγητῆς τῆς Γυναικολογίας στὸ ἴδιο Πανεπιστήμιο, πὺν σ' αὐτὸν ὀφείλεται τὸ ἠλεκτρονικὸ μηχανήμα προδιάγνωσης καισαρικῆς τομῆς. Ὁ ἐπίσης καθηγητῆς Κοτζιάς πὺν ἀνακάλυψε τὸ φάρμακο γιὰ τὸ σκορβοῦτο, καὶ ἑκατοντάδες ἄλλοι.

Στὴν ΕΣΣΔ διαπρέπουν χιλιάδες ἐξαιρετοὶ Ἕλληνες ἐπιστήμονες καὶ τεχνικοὶ, ὅπως σὲ Πανεπιστήμιο τῆς Μόσχας οἱ καθηγητῆς Δ. Κασούρας, Α. Καρδάσης, Ἑλ. Δημόπουλος καὶ τόσοι ἄλλοι. Στὴν Ἀνατολικὴ Γερμανία, θριαμβεῦει στὴν ἐπιστήμη του, ὁ κορυφαῖος χειρουργὸς καθηγητῆς τῆς Γυναικολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Δρέσδης Γ. Τζαμαλούκας. Ὁ Μεν. Νικολαΐδης εἶναι Δ)ντῆς τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ. Στὴν Τσεχοσλοβακία ζεῖ ὁ Δ. Παπαδόπουλος, σοφὸς ἠλεκτρολόγος - μηχανικὸς πὺν ἔκανε καὶ μιὰ πρωτότυπη μελέτη γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς ἀπαιτούμενης ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας, στὰ νησιά μας μὲ ἀξιοποίηση τῆς αἰολικῆς δυνάμης καὶ τῶν θαλασσινῶν νερῶν. Στὴν ἴδια χώρα ἀνάμεσα σ' ἄλλους διαπρέπει πατριῶτες ἐπιστήμονες, βρίσκεται καὶ ὁ ἀκαδημαϊκὸς Ἑλληνοεβραῖος Περρές, καθὼς καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ σύγχρονους οἰκονομολόγους, ὁ Γιάν. Δόβας, Δ)ντῆς μεγάλης οἰκον. καὶ βιομηχ. ἐπιχείρησης κατασκευῆς ἔργων σὲ ὅλο τὸν κόσμον. Στὴν Οὐγγαρία ὁ οἰκονομολόγος καθηγητῆς Πανεπιστημίου Γιάννης Σαμαρᾶς κ.ἄ. Στὴ Ρουμανία ὁ καλύτερος κτηνίατρος εἶναι Ἕλληνας πρόσφυγας, ὁ Λάζ. Μακρῆς. Ὁ Γ. Χριστακούδης, χημικὸς - μηχανικὸς, εἰδικὸς στὴν ἐπιστημονικὴ ἀξιοποίηση τοῦ λιγνίτη τῆς Πτολεμαΐδας. Ὁ Β. Ζούνης ὑφηγητῆς Πανεπιστημίου στὸ Βουκουρέστι. Στὴ Βουλγαρία συμμετέχουν στὸ οἰκονομικὸ της θαῦμα οἰκονομολόγοι εὐρωπαϊκῆς φήμης καὶ καθηγητῆς Πανεπιστημίου σὰν τὸ Χρ. Φουντούλη, τὸν Στ. Παυλίδη κ.ἄ. Στὴν Πολωνία ὁ καθηγητῆς Ν. Χατζηνικολάου. Αὐτὴ ἡ διασπορὰ τοῦ παραγωγικοῦ καὶ δυναμικοῦ Ἑλληνισμοῦ, γιὰτὶ νὰ μᾶς ἀποδυναμώνει ἐδῶ, στὴν πολυβάσανη καὶ λατρευτὴ μητρόπολη; Ποιῆς Τρίαινες δὲν ξεσκίζουν ἀκόμα τοὺς ἀσκοὺς τοῦ Αἰόλου; Ποιοὶ «καταχθόνιοι σιδηρουργοὶ ἐξαπολύουν τὰ φουσερά τοῦ διχασμοῦ», πὺν ἔλεγε κάποτε ὁ περίφημος εἰσαγγελέας Δελαπόρτας, γιὰ νὰ μένουν οἱ Ἕλληνες διαιρεμένοι καὶ κατασπαρμένοι στὴν οἰκουμένη γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἄλλων; Ἄν εἶναι οἱ δοσίλογοι τῆς κατοχῆς ἔνοχοι ἀπὸ τὰ βαριά ἐγκλήματα κατὰ τῆς πατρίδας, πὺν εἶναι δοῦλοι τῶν παθῶν καὶ τοῦ μίσους, ἄς πάψουν νὰ γίνονται βρυκόλακες καὶ νὰ καλλιεργοῦν τοὺς διχασμοὺς καὶ τὶς ἀβύσσους. Εἶναι καιρὸς νὰ συνέλθουν. Οἱ ὅποιες ριζιμιές ἐθνικοενωτικῆς, ἠθικῆς καὶ φιλοσοφικῆς ἀρχῆς τῶν προγόνων μας, ἄς ἐξελείψουν τὰ ἀμερικανογέννητα καὶ ἠλίθια παράσιτα καὶ ἄγχη. Οἱ προκαταλήψεις καὶ οἱ κακῆς συνήθειες, εἶναι ψυχοφθόροι καὶ τυραννικοὶ ἀφέντες πὺν δημιουργοῦν ἄδικα τὴ δεύτερη φύση. Ἄς καταργήσουμε ὅ,τι μᾶς βλάπτει. «Ὡ πρόληψες τοῦ κόσμου, τύραννοι τῶν ψυχῶν», ἔλεγε ὁ πρωτοδάσκαλός μας Βηλαρᾶς. Ἄς πράττουμε ὅ,τι ὠφελεῖ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐθνικὸ σύνολο. Ἄς διαμορφώσουμε ἀνώτερο ἦθος μὲ ἐπίγνωση καὶ συναίσθηση καθήκοντος καὶ ἀκέραιη προσωπικὴ εὐθύνη. Τότε ἡ ριζοβόλα καὶ πηγαία ἐφύια τοῦ λαοῦ μας σὰν ἀμάραντο ἄνθος δημιουργικῆς φαντασίας, θὰ μοσκοβολάει στὰ πέρατα καὶ θὰ ποτίζει, θὰ καρπίζει αἰώνια τὰ διψασμένα περιβόλια τῆς πατρίδας.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΜΑΛΑΜΑΣ

★

Π Ο Ι Η Σ Η

Βαλκανική Άνθολογία

Μεταφράζει: η Ρίτα Μπούμη - Παπα

ΤΟΝΤΟΡ ΑΡΓΚΕΖΙ (1880 - 1987)

Νανούρισμα για τη Μιτζούρα

Ρουμανία

Θεέ μου χτίσε της μιά καλυθίτσα
 σέ μιά καμένη, κώρος παλιός, γωνίτσα
 άχι ψηλότερη από 'να λουλουδάκι
 ούτε και πωό πλατειά από 'να αϊτάκι.
 Στήν πόρτα μιά λακούβα με νεράκι
 και μιά θαρκούλα σάν σαρτοκουτάκι
 για να μπορούν να ένωθούν σ' αυτή
 ό μέγας ήλιος σου κ' οι ούραναί.
 Δός της ένα σμαραγδένιο θατραχάκι
 μιά πεταλούδα πλουμιστή, μεγάλη
 να μην κρυώνει μοναχό τό καλυθάκι
 στήν άψιθιά που μες σιό δάσος θάλλει.
 Δός της πολλές μπιγιές και μολυβάκια
 και μπόλικο κινέζικο χαρτί
 να ζωγραφίσει άδέξια λουλουδάκια
 και τή δική σου δόξα όπως μπορεί.
 Κι' όταν έτοιμαστούν όλα, κοντά της
 να πάει να κατοικήσει κι' ό μπαμπάς της.

ΓΚΕΟΡΓΚΕ ΓΚΑΛΙΝΕΣΚΟΥ (1899 - 1985)

Τό άόρατο έμπόδιο

Ένας σκαρβαίος φτερωτός κάτω από τό καυκό του
 έσχατος, θαυμαστής και χρυσοποίκιλος
 Που δέν μπορούσε πια στή θέση του άλλο να κρατηθεί
 σιό τζάμι δρμησε με τό σπαθί του.
 Μή ξέροντας τί άκριβώς ζητούσε στή φυγή του
 και τ' ήτανε τ' άόρατο έμπόδιο,
 Καθώς χτυπιόταν μεταξυ χλόης και κάμαράς του
 σιό πάτωμα συντρίφτη τό κορμί του.
 Όμοια όρμω να σπάσω μες στή γιγάντισσα νυχτιά
 τó μισητό κιγκλίδιμα με τά φτερά μου
 Για να πετάξω πέρα σ' αύγή και ξαστεριά,
 όμως χτυπώ σιούς ούρανοūs και νέφτω χάμου.

ΜΙΛΑΝ ΡΑΚΙΤΣ (1874 - 1938)

Οἱ παιωνίες τοῦ Κόσοβο

Γιουγκοσλαβία

Τί ἄμορφη νύχτα! Γιὰ κόττα παντοῦ
μουριές, ἀκακίες, λεῦκες, χίλια δεντράκια
μὲ πάμφτωχες κόμεις ξαναστέλνουνε πίσω
τὴν αὐτὴ λάμψη τοῦ χρυσοῦ φεγγαριοῦ.
Πάνω στοὺς κάμπους ποὺ εὐωδιάζουν τὰ χόρτα
πάνω σι' ἀνθισμένα κλαδιά, στὰ βαθιὰ
μαῦρα, νωπὰ ἀπ' τὴς μπόρες αὐλάκια
ἀκουμπᾶ τὴ μεγάλη του τὸ φεγγάρι καρδιά.
Ὅλα εἶν' ἤσυχια τώρα. Ἡ πεδιάδα σωπαίνει
ὅπου πέσαν μιὰ νύχτα λόχοι καὶ διμοιρίες.
Μὰ ἀπ' τὸ αἷμα ποὺ βρύση σιτὸ Κόσοβο κύθη
πορφυρὲς καὶ γαλάζιες ἀνθοῦν παιωνίες.

ΟΤΟΝ ΖΟΥΠΙΑΝΤΣΙΤΣ (1878 - 1949)

Ἡ βαρκούλα

Πήγαινε, πήγαινε στὴν πράσινη θάλασσα
βαρκούλα ἀσημένια.
Στὴ βαρκούλα μέσα τρεῖς ἔφηβοι κάθονται
μὲ καρδιὰ μεταξένια.
Τὰ τρία ἀγόρια τραγουδᾶν τὸ τραγούδι τους
τὸ παραμυθένιο
«Πήγαινε, πήγαινε, βαρκούλα στὸ πέλαγο
τὸ σμαραγδένιο!»
Πέρ' ἀπ' τὴ θάλασσα, τὴν πράσινη θάλασσα
εἶναι κάμποι χρυσάφι
πέρα ἀπ' τοὺς κάμπους, λειβάδια, πυκνόφυτα
γνέφουνε δάση.
Ἐμεῖς οἱ τρεῖς τρυφεροὶ νέοι δὲν ἔχομε
γυναῖκες καὶ σπίτι.
Τὰ σπίτια μας πέρ' ἀπ' τὴν πράσινη θάλασσα
οἱ τοῦ ὄνειρου τὴν κοίτη.

Πολωνικὴ Ποίηση

Μεταφράζει ὁ Νίκος Χατζηνικολάου

ZBIGNIEW JANKOWSKI (Ζμπίγκνιεβ Γιανκόβσκι)

Προμηθεῖς (ἀπόσπασμα)

Νίκηρες Προμηθεά,
ρούφηξες τὸ βράχο, σκουριασμένη ἀλυσίδα
μπήκε σιτὸ σῶμα σου
ὅπως ἡ αἱματηρὴ φωτιά σιτὴν ἔκταση·
Νίκηρες, γιὰ δὲς ὄμω
πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι σου, ἀπ' τὰ κεφάλια μας
κοσμικὰ τέρατα ρίξανε οἱ θεοί,
σὲ γῆ, σὲ οὐρανὸ καὶ θάλασσα.

ANNAS KAMIENSKA (Ἄννας Καμιένσκα)

Λευκὸ χειρόγραφο (ἀπόσπασμα)

(Στὴ μνήμη τοῦ Γιάν Σπέθακ)

Δὲν ξέρω πότε πέρασε ἡ μέρα
 δὲν ξέρω πότε πέρασε ἡ ζωὴ
 καὶ κλείστηκε στὸ λόγο
 ὅπως ἡ λίμνη στὸν πάγο.
 Πέρασε ὁ χειμῶνας, λυώσανε τὰ χιόνια,
 βγήκε ὁ ἥλιος καὶ εἶδε
 τὴν πληγὴ τῆς γῆς,
 τὸν δικό σου τάφο.

Συλλαβίζω τὸ σῶμα σου στὸ βιβλίο τῆς γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ
 τὸ πρόσωπο τὸ φτιάχνω μὲ τὸν πηλὸ τῆς νύχτας
 καὶ τυφλὰ φάχνω μὲ μαυρισμένα χέρια
 στὴς ἐκτάσεις τοῦ ὕπνου
 ἀφίνω πίσω μου ἀνοιξες καὶ χιονοπτώρια
 ἀφίνω νερὰ
 περνᾶω ἀπὸ ξεκασιμένα σπίτια
 κι' ἀπότομα βρίσκομαι μέσα·
 τὸ φῶς ν' ἀγκαλιάσω θέλω ὅπως τὴ θάλασσα
 καὶ πάλι ξυπνᾶω
 μὲ ὄδεια τὰ χέρια.

Ἀφρικανικὴ Ποίηση

Μεταφράζει ὁ Ο. ΣΑΝΣ ἀπὸ τὴ Νιγηρία

C. J. DRIVER (Ν. Ἀφρικὴ)

Ἐπιθυμία Ἀφρικανοῦ Νέγρου

Γυμνὴ Σελήνη, Μάνα, κι ὅλα τὰ παιδιά σου,
 βλόγησε τὴ χώρα μου, βλόγησε τὴν ἡπειρὸ μου.
 Βλόγησε τὸ πράσινο —ἴδια θάλασσα—
 ποὺ κυματίζει πάνω.

Βλόγησε τὴ σιωπὴ τὴ μοναξιὰ τῆς.
 Βλόγησε τὰ μαλλιά ποὺ πλέκονται στὸ χέρι
 γύρω στὴ γύμνια τῆς.
 Βλόγησε τὸ Λευκὸ Χιτήνος
 στοὺς τόπους ὅπου συνάζονται οἱ φυλές.

Τὸ Ἰνδαλιμά μου, βλόγησε,
 τὸ γοητευτικὸ κορίτσι
 —κομμάτι πέτρας ριγμένο ἀπ' ἐκκλησιὰ—
 ποὺ ψυχορραγεῖ ἀβοήθητο
 ἀφοῦ κανεὶς δὲν τὸ προσέχει.

Κι ἀκόμα τὸν ἦρωα
 ποὺ ἀκράτητος σ' αὐτὸ τρέχει
 ἄν καὶ τοῦ μήνυσε πῶς —μάταια!— ὅλα τὰ νερὰ
 ἔχουν πὰ σκεπάσει τὸ κεφάλι του.

Λάμπε σὰ χρυσίφι
πάνω σιτὴ ράχη τοῦ πελώριου φιδιοῦ,
πού 'θρεψε ἐμᾶς καὶ τρέφει τὰ παιδιὰ μας.

Στὰ ψηλὰ βουνὰ λάμπε
πού καλοῦμε σπίγια μας,
δπου βρέθηκε μόνος, ὄνειροπόλος,
μὲ φῶς γύρω μου
—φῶς κινούμενο κάθε ὑπαρξη,
καὶ κάθε φῶς γαλήνη.

JOSEPH KARIUKI (Κένυα)

Ἀγρύπνια στὴν Ἀγκόλα

Δὲν κοιμοῦνται πιά.
Ἔκλειψαν παράφωνοι κρότοι ἀκούγονται.
Ὁ βόγγος τοῦ θανάτου
ἔχει πνίξει
τοὺς χορευτικούς ρυθμούς τῶν τὰμ - τὰμ.
Καὶ αὔριο —
θὰ ὑπάρχει αὔριο;
Δὲν μποροῦν πιά νὰ κοιμηθοῦν!...

Ἄερας ξεσηκωμοῦ φυσᾷ ἀπὸ Βορᾶ
καὶ καλεῖ σ' ἐξέγερση ὄλους,
ν' ἀφανίσει τὴν ἀπόγνωση
καὶ τὸν ἐμπαιγμὸ τῆς ζωῆς.
Νὰ κάμει μὲ τὸ θάνατο
νὰ μποροῦν κάποτε νὰ ζοῦν
τὰ παιδιὰ τους σὰν ἄνθρωποι.

Δὲν εἶναι μόνοι:
Ὁ ἀντίλαλος τῶν θρήνων τους
ἔχει συνταράξει τὴν ἡπειρο ὄλη.
Οἱ καιταπειοτὲς δὲν θὰ καλλιεργήσουν πιά
ποιὲ μὲ γαλήνη
τὴν ἀκριβὴ γῆ τὴν ματωμένη.
Ποιὲ πιά δὲν θὰ κοιμηθοῦν!

DAVID DIOP (Σενεγάλη)

Κάποιος πού τά 'χασε ὄλα

Ὁ ἴλιος ἔλαμπε πάνω ἀπ' τὴν καλύβα μου
κι σὶ γυναῖκες μου ἦσαν ἀβρὲς καὶ λυγερὲς
σὰν τὲς φοινικιὲς σὺν βραδυνοῦ ἀεράκι.
Τὰ παιδιὰ μου διάβαιναν τὸ πλατὺ ποτάμι
—βαθὺ σὰν τὸ θάνατο—
καὶ τὰ κανῶ μου
ἀμιλλῶνταν τοὺς κροκοδείλους.
Ἦ μᾶνα Σελήνη ἀπολάμβανε τοὺς χορούς μας
κάτω ἀπ' τὸν βαρὺ κι ἄγριο ρυθμὸ
τῶν τὰμ - τὰμ:

Τῶν τὰμ - τὰμ τῆς καρδίας .
 τῶν τὰμ - τὰμ τῆς ξεγνοιασιάς
 μέσ' σέ φωτιές ἐλευθερίας.

Μὰ νά, μὰ μέρα, ἦρθε ἡ Σκωπή...
 Ὁ ἥλιος ἔπαψε τότε νὰ λάμπει,
 ἡ καλύθα μου ὄδεασε ἀπὸ κάθε καρδιά,
 οἱ γυναῖκες μου τσάκισαν τὰ ρόδινα στόματά τους
 πάνω στὰ λεπτά - τραχιὰ χεῖλια
 τῶν σιδερένιων κατακτητῶν.

Τὰ παιδιὰ μου ἔχασαν τὴν ἡρεμὴ γύμνια τους
 καὶ ντύθηκαν τῇ σιδερένια στολῇ τοῦ αἵματος.
 Ἡ φωνή μου χάθηκε κι αὐτή.
 Τὰ σίδηρα τῆς αὐλαβίδος δόνησαν στὴν καρδιά μου
 τὰ τὰμ - τὰμ τῆς νύχτας
 τὰ τὰμ - τὰμ τῶν πατέρων μου.

CHRISTOPHER OKIGBO (Νιγηρία)

Ἔλα βροντή

Τώρα ποὺ ἡ θριαμβευτικὴ παρέλαση
 ἔχει καθεῖ στὴν τελευταία γωνιά τοῦ δρόμου,
 θυμηθῆτε, ὦ χορευτές,
 τὸν κεραυνὸ ποὺ τάραξε τὰ σύννεφα...

Τώρα ποὺ τὸ γέλιο —στὰ δυὸ σπασμένο—
 κρέμεται τρέμουλο στὴν ἄκρη τῶν δοντιῶν,
 θυμηθῆτε, ὦ χορευτές,
 τὴν ἀστραυὴ ποὺ ἔσκισε σύρριζα τὴ γῆ..

Ἡ μυρουδιά τοῦ αἵματος
 πλανιέται πλέον πάνω στὴ γκρίζα ὀμίχλη τοῦ ἀπογεύματος.
 Ἡ θανατικὴ καταδίκη ἐνεδρεύει
 στοὺς θαλάμους μέσα τῆς δύναμης.
 καὶ τὸ μεγάλο γεγονός
 προσκαλλῆται, φοβερὸ,
 στὰ κύματα τοῦ λεύτερου ἀγέρα.—

Μὰ τεράστια φωτιονεφέλη, ἀπροσμέτρητη,
 μὰ νύκτα ἀπύθμενων νερῶν.
 Ἐν' ἀπάλινο ὄνειρο, χωρὶς ὄνομα, ἀπερίγραπτο,
 μονοπάτι σκληρῆς πέτρας.

Οἱ κεφαλές τῶν σπόρων τῶν ὀσπρίων, νυσταλέες,
 στὰ ἄγωνα χωράφια
 τὸ μαρτυροῦν.

Οἱ κατακίες ποὺ ἔχουν ἐγκαταληφθεῖ στὴν ἀψμαχία
 αὐτοῦ τοῦ αἰῶνα
 τὸ μαρτυροῦν.

Τὰ μύρια μάτια τοῦ ἀραποσιποῦ
 ποὺ ἔχουν ἐγκαταλειφθεῖ στὴ φλεγόμενη ἀγροτοκαλύθα
 τὸ μαρτυροῦν.

Τὰ μαγικά πουλιά, μὲ τὴν ἀστραφτερὴ λάμψη
 στὰ φτερά τους...

Τὰ βέλη τοῦ Θεοῦ τρέμουν
μπροσιὰ σις πύλες τοῦ φωτός,
τὰ τύμπανα τοῦ σιωπητήριου τοῦ βραδυνοῦ
εὐνοοῦν τὸ κορδὸ τοῦ θανάτου.

Καὶ τὸ μεγάλο μυστικό,
ἀπόκρυφο σιτὴν πιδὲ μεγάλη σου ἀνύψωση,
ἀπειλεῖ μὲ σιδερένια μάσκα
τὸν τελευταῖο φωτεινὸ δαυλὸ τοῦ αἰῶνα...

CRISPIN HAULI (Τανζανία)

Τὸ τραγούδι τοῦ Νέγρου

Μ' ὀδηγοῦν πέρα!
Ναί, μ' ὀδηγοῦν.
Τ' ἀδέρφια μου αὐτά, δὲν εἶναι πιά ἀδέρφια—
Τὰ χέρια τους, σωστὰ μαστίγια.
Μ' ὀδηγοῦν πέρα,
δὲν εἶμαι πιά παιδί τῆς ἴδιας Μάνας.

Μὲ σπρώχνουν κειθε!
'Αληθινὰ μὲ σπρώχνουν.
Οἱ ἀδερφές μου αὐτές, δὲν εἶναι πιά ἀδερφές—
τὸ στόμα τους, κανόνι ποῦ ξερνᾶ φωτιά.
Δὲν εἶμαι πιά τοῦ ἴδιου Πατέρα περηφάνια.

Μὲ κλωτσοῦν πέρα!
Ναί, μὲ κλωτσοῦν.
Οἱ σύντροφοί μου αὐτοί, δὲν εἶναι πιά σύντροφοι—
οἱ πράξεις τους, ἡ ἴδια ἡ μοῖρα μου
ποῦ ἀποφασίζει τὴ ζωὴ μου.
Δὲν εἶμαι πιά λεύτερη ὑπαρξὴ ἀνθρώπινη.

Μὲ ὑβρίζουν!
Συνέχεια μὲ ὑβρίζουν.
Συνάνθρωποι μὲ φορτύνουν μ' ὄλα τους τὰ φορτία—
εἶναι οἱ Κύριοί μου αὐτοί, κι ἐγὼ
ὁ φτωχὸς γαίδαρος,
π' ὀδηγεῖται, σπρώχνεται, κλωτσοῖται κι ὑβρίζεται.

Βιογραφικά

C. J. DRIVER: Ποιητὴς καὶ πεζογράφος. Γεννήθηκε τὸ 1941 στὸ Τράνοθσαλ τῆς Ν. Ἀφρικῆς. Σπούδασε στὰ Πανεπιστήμια τοῦ Κέϊπ Τάουν καὶ τῆς Ὁξφόρδης. Διετέλεσε Πιλότος τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως Νοτιο - Ἀφρικανῶν φοιτητῶν. Ἔχει διωχθεῖ κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ φυλακισθεῖ ἀπὸ τὸ καθεστῶς τῆς Ν. Ἀφρικῆς.

JOSERI KARIUKI: Ποιητὴς. Γεννήθηκε σιτὴν Κένυα τὸ 1931. Σπούδασε στὰ Πανεπιστήμια τῆς Καμπάλα (Οὐγκάντα) καὶ τοῦ Καϊμπουζ. Διετέλεσε Διευτὴς τοῦ Ἰνστιτούτου Δημοσίας Διοικήσεως τῆς χώρας του.

DAVID DIOP: Ποιητὴς. Γεννήθηκε σιτὴ Γαλλία τὸ 1927. Ὁ πατέρας του ἦταν ἀπὸ τὴ Σενεγάλη καὶ ἡ μητέρα του ἀπὸ τὸ Καμερόν — κι οἱ δυὸ χριστιανοί. Σπούδασε σιτὴ Σενεγάλη, ἀλλὰ κυρίως σιτὴ Γαλλία. Σκοιόθηκε τὸ 1960, μαζὶ μὲ τὴ γυναίκα του, οἱ ἀεροπορικὸ δυστύχημα κοντὰ σιτὸ Νιακάρ (Σενεγάλη).

CRISPIN HAULI: Ποιητὴς, πεζογράφος καὶ θεατρικὸς συγγραφέας. Γεννήθηκε

οτήν Τανζανία τὸ 1945. Σπούδασε Φιλολογία, Παιδαγωγικά καὶ Οικονομικὲς ἐπιστῆμες στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Νιάρ - Ἐλ - Σαλάμ. Διδάσκει σήμερα σὲ Καλλέγιο τῆς χώρας του.

CHRISTOPHER OKIGBO: Ποιητής. Γεννήθηκε στὴ Νιγηρία (περιοχὴ «Μπαφρα») τὸ 1932. Σπούδασε κλασσικὴ φιλολογία στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Ibadan. Διατέλεσε Διευθυντὴς τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου Νουούκα τῆς χώρας του. Ταγματάρχης τοῦ στρατοῦ τῆς «Μπαφρα», σκοτώθηκε σὲ μάχη τὸ 1967 — κατὰ τὸν ἐμφύλιο ἐκεῖνο πόλεμο τῆς Νιγηρίας.

Ο ΣΑΝΣ

Ἰσπανικὴ Ποίηση

Δημοτικὰ τραγούδια

Μεταφράζει ἡ Μάγια - Μαρία Ρούσσου

Πολλὰ τραγοῖδια πὸν ὁ τυραννησμένος ἰσπανικὸς λαὸς τραγοῖδᾷ μέσα στὰ τραῖνα, μέσ τῆς φυλακῆς καὶ πάντο στὰ βουνά. Σαρκαστικά, γεμάτα παλιόλογα καὶ κατάρες, παίρνουν τὸ σκιάχτρο τοῦ Φράνκο τὸ πομπεῖον καὶ τὸ ἐκδικεῖνται. Ἔλλα εἶναι γεμάτα ἀδελφοσύνη καὶ απτραγμὸ, ἄλλα κοροϊδεύοντας τὴν πείνα τοὺς καὶ τὴ φτώχεια τοὺς σημαδεύουν τὴν εφίτημερία πὸν διακινεῖται ὅλες οἱ δικτατορίες.

Σύμβολα πὸν ἐπιμονα ἐπανέρχονται στοὺς στίχους τοὺς εἶναι ὁ «ἀγέρας» ὁ «ἀντιμο» σινώνυμος τῆς λειτεριάς, μαρτυράντας ἔτσι τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφιξίας πὸν νιώθει ὁ καταπιεσμένος λαός. Οἱ Βάσκοι, πὸν ἀκόμα κι ὁ κληρὸς τοὺς κατέχει ξεχωριστὰ μαχητικὴ θέση, στὴν ἀντίσταση, ἔχουν κι αὐτοὶ πολλὰ τραγούδια. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ «Γιὰ τὴ γιορτὴ σου Πατέρα». Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ τραγούδια αὐτὰ εἶναι πάντο σὲ μοιλικὴ μοντέρνων ριθμῶν ἢ παλιότερων ἔμνων. Ἐτσι τὸ τραγοῖδι τῆς εἰρήνης γράφτηκε καὶ μελοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς πολιτικὸς κρατούμενους τῆς φυλακῆς τοῦ Ἰσπανίας, ντὲ Ἐνάρες τὸ 1950. Τὸ «Ἄπ' ἔταν ὁ Φράνκο» εἶναι γραμμμένο μὲ τὸν χαρακτηριστικὸ ριθμὸ τῶν λαϊκῶν τραγοιδιῶν τῆς Γαλιτίας. «Γιὰ τὴ γιορτὴ σου Πατέρα» εἶναι τονισμένο πάντο σ' ἕνα παλιὸ Βάσκινο ἔμνο: «Ἦσαν ἕνας σκιάβος».

«Στὴν Ἰσπανία τὰ λουλοῖδια» ἔχουν τὸ ἰδαιολογικὸ θέμα τῶν περισσότερων τραγοιδιῶν τῆς ἰσπανικῆς διαμαρτυρίας καὶ σὰν ἡμερωμηνία θανάτου τοῦ ἰσπανικοῦ λαοῦ ἔννοουν τὴν 1η Ἀπριλίου 1939 ὅπου ὁ Φράνκο κήρυξε τὸ τέλος τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ νέου καθεστώτος.

Ἐνα τραγούδι

Ἐνα τραγούδι
ἕνα τραγούδι
γεμίζει τοὺς δρόμους
τῆς πόλης
Μπομ, Μπομ Μπομ.

Τραγοῦδαί τὸ σφυρί
τραγοῦδαί τὸ μοτὲρ
καὶ τραγοῦδαί τὸ μπράτσο
τοῦ ἐργάτη
Μπομ, Μπομ Μπομ Μπομ.

Τὰ ἐργαλεῖα
πρέπει νὰ τραγοῦδήσουν
τὸ τραγούδι τοὺς ὁ ἀνθρώπος τὸ λέει

δουλεύοντας
Μπομ Μπομ Μπομ Μπομ.
Μπομ Μπομ Μπομ Μπομ.

Ἄλλα τὰ χέρια
θὰ ἀρθεθοῖνε.
Μιά μοναχὴ γροθιά
θὰ τὰ ἐνώσει
Μπομ Μπομ Μπομ Μπομ.

Λαὸς τῆς Ἰσπανίας
ἄρχισε νὰ τραγοῦδᾷ
Λαὸς πὸν τραγοῦδαί
δὲν πεθαίνει ποτὲ
Μπομ Μπομ Μπομ Μπομ.
Σόφια, Βουλγαρία

Γιὰ τὴ γιορτὴ σου πατέρα

Τὴ μέρα τῆς γιορτῆς σου πατέρα
τὰ παιδιά σου, ποὺ σάγαποῦν
σοῦ εὐχονται κάθε εὐτυχία.
Σήμερα εἴχαστε ἀκόμη σκλάβοι
ἀπελπισμένοι κι ἀδύνατοι.

Ἄλλά, αὔριο, ὄλοι ἐνωμένοι
οἱ Βάσκοι θὰ σπάσουν τὶς ἀλυσίδες τους
κυνηγώντας ἀπὸ δῶ καὶ πέρα
τὸν προδοτικὸ φρανκισμὸ.

Ἑλληνικὴ Ποίηση

Μοῖρες

ΝΙΚΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
(Στὸν γιό μου Ἄρη)

Γεννήθηκα κάτω ἀπ' τὴ ζυγὴ.
Τὴν τρίτη νύχτα ἡ μάνα μου ἄφησε τὴν πόρτα ἀνοιχτή,
καὶ μίικανε οἱ μοῖρες
καὶ πῆραν τὰ λεφτὰ καὶ τὰ δῶρα.
«Σημάδι καλῆς τύχης», εἶπε ἡ μάνα
κι ἄρχισε τὰ κλάματα.
Ἄ γονιός μου ἔκοψε τὸ δέντρο στὴν αὐλὴ
κι ἔσκαψε πηγάδι.
Μετὰ γεννήθηκε ὁ ἀδερφός μου.
Τὸν πατέρα μου τὸν κλείσανε στὴ φυλακὴ.
Τὸ πρόσωπο τῆς μάνας ἔγινε σκιά,
τ' ἄσπρα χεῖλη τῆς δὲν ἔβρισκαν λέξεις.
Ἄ πατέρας μου μετροῦσε τὶς μέρες μὲ τὸ νύχι στὸν τοῖχο.
Δὲν λάθεψε σὶδὸ μέτρημα.
Μετὰ, ἀπὸ τὴν πιὸ ψηλὴ κορφή τοῦ βουνοῦ
χαιρετοῦσε μὲ τὸ ὄπλο τὸν ἥλιο.
Ἄ ἐγὼ ἔγραφα ποιήματα.
Τὶς λέξεις τὶς ἔπαιρνα ἀπ' τὶς ταφόπετρες.
Μετὰ τὸν πόλεμο γεννήθηκε ὁ ἄλλος ἀδερφός μου.
Μυροσιὰ σὶδὸ σπίτι μας ἀνθίσαν λουλούδια,
ὁ σταφυλόκισσοσ σκαρφάλωνε στὸν τοῖχο
ὅπως τὰ χέρια τῆς μάνας μου σὶδὸ λαιμὸ τοῦ πατέρα.
Καὶ πάλι οἱ σφαῖρες μᾶς χώρισαν τὴ νύχτα,
καὶ πάλι ὁ πατέρας πετοῦσε χειροβομβίδες
ὅπως ὁ Μύρων τὸ δίσκο.
Ἄ καρδιά του ἔσκασε σὰν τὸ ρόδι,
ἢ μητέρα μὲ τ' ἀδέρφια μου ἔμεινε μακριά,
ἐγὼ προίμιμα αὐτὴ τὴ χώρα τοῦ Βορᾶ
μὲ ὄλα τῆς τὰ χιόνια,
τοὺς κληνοδόχους
καὶ τὴ σιγὴ ἀπ' τοὺς ἀπόντες.
Ἄ ὅταν γεννήθηκε ὁ γιός μου,
πέθανε ἀκόμα ἕνας θεός,
καὶ γιὰ νὰ μὴ ξαναμποῦνε οἱ μοῖρες...
ἔκλεισα τὴν πόρτα τῆς νύχτας.

Φαρισαίοι *

ΤΑΚΗ ΟΛΥΜΠΙΟΥ

(Χορευμένο στον Φώτη 'Αγγουλέ)

Φαρισαίοι,

Όταν μες πήγαιναν στις πόρτες του 'Ισημερινού,
 με τ'άχαρο θαύρη σας το «ΕΡΙΝΤΑΝ»
 τ' άμπαρωμένο,
 οι δεσμοφύλακες πεθάναν οι μοοί.
 Μά μες λιοντάρια με τις έφτά ψυχές
 και με άτσαλένια νεύρα,
 άνεθήκαμε τις κορφές της Μασάουας
 στα συρματοπλεγμένα σύννεφα του Ντεκαμερέ
 τραγουδώντας τα τραγούδια του Όλυμπου
 κουβαλώντας τα κρώματα της 'Ελλάδας.

Φαρισαίοι,

Πώς γίνεται να μην πεθαίνουμε μες από βόλια
 και να μη θρόζουμε στα πύρινα καζάνια του ήλιου;
 Πώς είναι άραγε και ζούμε με το λίγο άέρα που μοιράζετε
 κι' άντέχουμε στα φραγγέλια της χτικιάρικης φαντασίας σας;

Φαρισαίοι,

Πλάϊ στις 'Αβυσινέζικες καλύβες
 μοιράσαμε τους κόμπους του θεόνερου
 στα στεγνά μας λαρύγγια
 με το κουτάλι της πίστης
 σαν από άγιο διακοπότηρο.

Χορτάσαμε με τους άνύπαρκτους άριτους χίλιες ψυχές.
 Φτίσαμε τις γαλαντόμες προσφορές σας για την πόρνη υποχώρηση.
 Πετόξαμε τ' άργύρια της προδοσίας για την άδούλωτη ράτσα μας
 κι' έπειτα στήσαμε τη σημαία μας.

Πέρασαν χρόνια...

Και μες άλύγιστοι κληρονόμοι μδες προγονικής θυσίας
 σκαλοπάτια μδες λυτρωτικής ιδέας
 ζαπλώσαμε άρτηρίες αντιαποικιακής άνάσας,
 πάνω στον τρανό κορμό της γης.
 Τώρα ή σημαία μας άνεμίζει παντού νικηφόρα.

'Αλήθεια,

Πώς γίνεται έμεις με τη σκληρή άντοχή και τ' άτσαλένια νεύρα
 νάχουμε λεπτά κι' ευγενικά αισθήματα,

Νά παλεύουμε και νάγαπάμε,

Νά λυπόμαστε και να συγκωράμε,

Ήρθε καιρός να μάθετε το μυστικό μας:

Πώς είμαστε πλασμένοι από άλλο υλικό,

Με ά διασταύρωση έλπίδας, πίστης, και άγώνα.

Νά, και γαυτό προχωράμε με τη σημαία του θρεάμβου, ο' όλα τα μέτωπα.

* Το ποίημα τούτο ανέκδοτο βρέθηκε στ' άρχείο του «Ελ. Πνεύματος» γραμμένο και σταλμένο από τον άείμηστο άνθρωπιστή ποιητή φίλο και συνεργάτη μας Τάκη Όλύμπιο, τον Μάρτη του 1967, κι αναφέρεται στα βασανιστήρια που είχε ύποστεί ο μάρτυρας άξιόκως τότε από τον φασισμό σε στρατόπεδο της 'Αφρικής.

Τὸ στερνὸ σινιάλο

ΛΟΥΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Ἄκόμα δὲν εἶπα νὰ στείλω
 ἓνα μήνυμα, σις ἀκροποταμιές, ἐκεῖ
 ποὺ στήνουν τ' ἀντίοκηνα οἱ χλωμοὶ τοιγγάνοι
 καὶ πολεμοῦν τὴ μοναξιά, τὴ φτώχεια καὶ τὸ θάνατο.

Θὰ τοὺς πῶ κάποτε μιὰ ἱστορία δική μου:
 Γιὰ τὸ φεγγάρι ποὺ πνίγηκε στὴν καρδιά μου,
 γιὰ τὴ γοργόνα ποὺ ληομόνησε τὸ τραγούδι της,
 ὅταν χτένιζα μιὰν αὐγὴ μεσπέλαγα τὰ μαλλιά της,
 γιὰ τὴν ὥρα ποὺ λαλοῦν τρεῖς φορὲς τὰ πετεινάρια,
 πρὶν ξημερώσει καὶ καθεῖ ἄλλη μιὰ νύχτα
 κωρὶς νὰ πάρει μαζί της καὶ τὸ δικό μου πόνο.

Ἄκόμα δὲν εἶπα νὰ στείλω μήνυμα,
 μὰ ὅλα τᾶχω ἐτοιμασμένα μὲ φρόνηση
 κι ἀντοχή, ὅλα τᾶχω προικίσει ἀπ' τὴν ψυχὴ μου.

Τὸ σινιάλο μονάχα ποὺ δὲν ἀποτολμῶ
 γιὰ νὰ φύγει τὸ στερνὸ πουλὶ γιὰ τὸ ταξίδι,
 νὰ φύγει κι ὁ βαθὺς καμηλὸς ποὺ χρόνια τρώει τὸ εἶναι μου.
 Φθινόπωρο 1975.

Ποιὸς τάχα ποιός;

ΔΗΜΟΥ ΝΑΣΟΥΛΗ

Ποιός ἄλλαξε τὴν τροχιά τῆς γῆς μας;
 Ποιός ἔκαμε νὰ σαλέψουν τὰ θεμέλιά της;
 Ποιὰ καταχθόνια δύναμη φαρμακερὴ, ἀνελέητη
 σκόρπισε σις καρδιές τῶν ἀνθρώπων μίσος,
 Ποιός; Ποιός ἄλλαξε τὸν προορισμὸ τῆς γῆς μας;
 Καὶ ποιός τὸ γαῖμα τᾶλικο τῆς νιότης
 ἔκαμε νὰ κυθεῖ στὸ Μολὼκ τῆς συμφορᾶς Οὐσία;
 Ποιός ἄθλιος γιέ μου κι' ἠδονίζεται;
 Ποιὰ Δάντεια κόλαση τὶς πύλες ἀνοιξε,
 ποιός ὀκειτὸς καὶ ποιὰ κατάρρα,
 ἔκαμε καὶ ξεχείλισε
 στὸ κῶμα τοῦτο τὸ ἱερό, τὸ ἑλληνικὸ μὲ τοὺς ἀνθοὺς
 μαῦρες ὀχιές δικέφαλες, φαρμακερὲς λερναῖες
 ποιός γιέ μου, τάχα, ποιός;
 —Μάνα Ἑλλάδα, ὁ φασισμὸς...
 Καὶ τὸ μεγάλο π' ἄδικο, τὸ κρῖμα
 ποιός θὰ παιδέψει τῶρα γιέ μου;
 Τὰ κέρια τοῦ φονιά ποὺ σιάζουν γαῖμα
 ποιὰ θέμις μὲ τὸν πέλεχου θὰ κόψει;
 Καὶ ποιός τὸν ἥλιο τὸ χρυσόφτερο
 μεσοῦρανα θ' ἀσκώσει,
 ποιός τὴν εἰρήνη καὶ τὴ λευτεριά,
 τὴν ἀνθρωπιά ποιός θὰ στεργιώσει;
 Ποιός γιέ μου τάχα, ποιός;
 —Μάνα Ἑλλάδα, ὁ ἀδελφωμένος σου λαός...

Ἐργατικὸ

ΝΙΚΟΥ Α. ΤΕΝΤΑ

Λαχάνιασες ἀπ' τῆς δουλειᾶς τὸν κόματα. Μὰ πάλι
τὰ κίτρινα χαμόγελα θὰ ἔχεις πληρωμὴ
τῶν τέκνων σου πού φθισκὰ στὴν ἔρημη αὐλὴ
ζεσταίνουνε τὸν ἴσκιό τους σὲ ματωμένη ἀγκάλη.

Ὅμως ποτὲ δὲν λύγισες. Κι' ἡ ἀδύναμη πνοὴ σου
λεβέντικο σηκώνεται τραγούδι τῆς τιμῆς
καὶ σέρνει δίκιο τὴν ὀργὴ στὰ πέρατα τῆς γῆς.
Γιατὶ ὁ ἄργός σου θάνατος εἶναι ἡ δύναμή σου!
Γιάννινα - Νηοὶ 1953

Τὸ τραγούδι τ' ἀγέρα

Τὸ τζάκι σιγαλὰ τὴ φλόγα σθῆνει
λὲς καὶ ζητᾷ ποτὲ νὰ μὴ τελειώσει
ἢ θαλπωρὴ κι' ἡ ἀγάπη του ἡ τόση.
Τὸ ξέρει, ξύλα λίγα ἔχουν μείνει.

Στὸ πλάϊ ὁ πατέρας ὄλο πίνει
καὶ πολεμᾷ τὸν πόνο νὰ νεκρώσει
στὰ χέρια π' ἔχουν ἄνεργα μερῶσει.
Ἡ φαμιλιὰ σὰ φάντασμα ἔγινε.

Παρὲς τὸ δάκρυ τὶς στιγμὲς μειράει.
Τόσο γυμνοὶ στὴν ἄγρια καταγίδα
ν' ἀντέξουμε, ὁ νοῦς δὲν τὸ χωράει.

Κι' ὁ ἀγέρας στὸ τραγούδι του τί λέει;
Γιὰ τὴν κατάντια μας καὶ κείνος κλαίει
πού σκύθουμε δειλὰ, χωρὶς ἐλπίδα.
Φούρκα 1955

Σκιὲς καὶ δεῖχτες

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ ΜΠΕΛΛΑ

Τὸ ξεροθόρι
οὐστρέφεται ἀνάμεσα στὰ λίθινα πεζούλια
σὰν φίδι πού λοξοβατεῖ.
Οἱ καλόγεροι ἔφυγαν ἕνας - ἕνας
πίσω ἀπὸ ἀγιολεῖψανα καὶ σκιὰς
ἀφήνοντας ἕνα φαγωμένο ξυλοπότηρο
καὶ λεπτὴ μυρουδιά ἀπὸ λιθάνι καὶ μέντα.

Στὶς ἀγκωνιὲς σπᾶνε οἱ ἴσκιοι
καὶ μὲς στὰ ἡμιθόλια τοῦ κόσμου ἡ βουή,
καθὼς ἡ Παναγία, μὲ τὴν ἀγωνία μεγαλομάτια
ἀναμετρᾷ τὴν ἐρήμωση.

Ὁ ἀγγελὸς τοῦ μεσημεριοῦ
ἀποκομιέται ἐπάνω στὴ ρομφαία του,
ἀφοῦ μετρήσει ἕνα - ἕνα τὰ κάγκελλα
κι' ἀνεθεῖ ἕνα - ἕνα τὰ σκαλοπάτια.
Οἱ ἀγιοὶ κοιτάζονται μὲ θεάφωνα βλέμματα
συναμεταξὺ τους
—οἱ περγαμηνὲς τους διαβάζονται δύσκαλα
παύ.

Τὸ δεξὶ τους ἔπαθε ἀγκύλωση
(αἰῶνες τώρα ὑποχρεωτικὴ εὐλογία)
ἐνῶ σὲ ἄλλους λησμονήθηκε ὀρθωμένος ὁ
δείκτης.

Ἵπάρχω

ΑΝΤΩΝΗ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ χέρι μου θὰ τὸ τεντιάσω — ὡς
τὸ ἔσχατο οὐνορο
στὸ βάθος
τ' οὐρανοῦ σου.
Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, Ἀμίλητε: Ἵπάρχω.

Τὴν πὸ ψηλὴ κορφὴ τῆς γῆς
γροθιά θὰ τὴ κτυπήσω—
τ' ὄχι! ν' ἀκουστεῖ
πού θέριεψε παράπινο πικρὸ
καὶ πόνος στὴν καρδιά μου.
Τὸ δίκουσε, Ἀδάκρυτε: Ἵπάρχω.
Στὰ χέρια μου θὰ σφίξω, θὰ ξεσκιάσω
τῆς φοβερῆς σου νύκτας
τὸ σκοτάδι.

Μὲ αἶμα θὰ γράψω
τ' ὄνομά μου.
Ἵπάρχω!

Ποιὸ νόημα θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν τὰ ἐπι-
τίμια
ο' ἕναν κόσμο πού μίκρυνε τόσο τὴν ἀμαρ-
τία
ᾧστε νὰ χωράει παντοῦ;

Έφτά τραγούδια από τη Βουλγαρία ^Α

ΠΑΝΟΥ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗ

Σόφια

Δεμένος με τους φαρδείς δρόμους
της Σόφιας, χαιρετώ τ' αδέρφια μου
δλου του κόσμου. Οι πράσινες
λεωφόροι, δρόμοι που οδηγούν
στην Ειρήνη. Χαιρετώ τα
ξανθά κορίτσια της Βουλγαρίας,
χαμόγελο και ραβόνερο, τα μικρά
παιδιά, λουλούδια, τριαντάφυλλα της
βουλγαρικής γης. Σόφια
πολιτεία της καρδιάς, της όμορφης
και της Ειρήνης.

Μαρίτσα

Ό ποταμός Μαρίτσα, μια
πλατειά φλέβα δροσιάς,
καθώς κυλά στην παλαιά
γή της Βουλγαρίας και χάνεται
στης Ελλάδας την αγκαλιά.
Ό ποταμός Μαρίτσα, ένα
δρασερό χέρι της βουλγαρικής
γης πάνω στην ελληνική εύδρα,
ώραιος, γάργαρος αείνιος αδερφός
ό ποταμός Μαρίτσα.

Τύρνοβο

Ή πολιτεία κατεβαίνει στα ποτάμια,
άνθίζουν οι δρόμοι όνειρα και φώς.
Παλλά σπύτια σταλίζουν με τις στέγες τους
τ' απομεινήμερο ρίγος, ενώ οι καμινάδες
μιλούν με τον ούρανό.
Τύρνοβο πόλη των νερών και
των δέντρων, από ψηλά σε χαιρετούν
οι πύργοι, φρεσκάσμα του παρελθόντος.
Μακρινό και ιερινό Τύρνοβο,
της ψυχής μου πολιτεία,
σ' αγαπώ.

Χρήστο Μπότσεφ

Άδερφέ ποιητή
προσκύνησα τις άπέραντες
κορυφές στα θουνά της χώρας σου,
στο Κάλοφερ είδα τη σκιά σου
νά τριγυρίζει στους δρόμους,
το ρωμαλέο σου κορμί
δεμένο με μπαρούτι και ποίηση.
Άδερφέ μου,
πόσες φορές μ'ας βάλλαν και
πνιγήκαμε στο αίμα, ενώ

τριέγαμε το ίδιο καλαμπόκι
κάτω από τον ίδιο πλατάνα.
Χρήστο Μπότσεφ
το ανάσπτημά σου
δέν άνήκει μόνο στη
βουλγαρική σου πατρίδα,
μά στην ανθρωπότητα.

Οι γλάροι της Βάρνας

Έρχονται οι γλάροι απ' την άκροθαλασσά,
κοπάδια απ' το λευκό και το γαλάζιο.
Ή Πολιτεία γλεντάει τους καρπούς
των όνειρων, του μόχθου το θέρισμα.
Κορμιά από αλάσαστρο και φώς
ένω οι φυσαρμόνικες θορυβούν
σι' αúτιά αγαπημένων κοριτσιών.
Έρχονται οι γλάροι κάτω απ' το
φεγγάρι ν' άγρυπνήσουν
στην παραμυθένια στέγη του κόσμου.
Στη Βάρνα, την Πολιτεία που
κοιμάται δίπλα στην κρυστάλλινη θάλασσα.

Νιέφσκυ

Ή εκκλησία του πρίγκιπα
από κρυσάφι άπόφιο και
λιθάνι ιστορεί στο κέντρο
της Σόφιας. Μιλάει για
το αίμα και το φώς, το
θάνατο και τη νίκη.
Του Χριστού την άγια παρουσία
του ξυπόλυτου προλετάριου Ίηρού.
Ό Νιέφσκυ με το σασυρό
και το δρεπάνι νικά
τους δαίμονες του κόσμου.

Μπόροβιτς

Τα έλάτια του Μπόροβιτς
μεγάλα φτερά του καίρε.
Άδέρφια μου του θουνού
ανάμεσα στη μουσική και τα κρέματα,
στούς γάμους και τα καλωσορίσματα.
Ή βουλγαρική ψυχή, το κρασί,
το φιλι κι' ή άρμαθιά των
άνθων του καίρε.
Άδέρφια μου του Μπόροβιτς
σας στέλνω ένα μαντήλι για
το αύριο, το θουνό δένει τα
χέρια μας
πρός το μέλλον.

Βουλγαρία, Μάης '75

Γιὰ μιὰ ζωὴ ἀνθρώπινη

ΠΑΣΧΑΛΗ ΠΑΣΧΑΛΕΦΣΚΗ .

(Στὴ μητέρα μου)

Ὁλόκληρη τὴ ζήση μας
—σκληρὲς θαλασσομπόρες
λιοπύρια, ἀνεμοθύελλες, ἀντάρες κι ἀστρα-
πές

γιὰ μιὰ ζωὴ ἀνθρώπινη
καὶ τῶν ματιῶν τὶς κόρες
ἀδίσταχτα

καὶ σήμερα
τὶς δίνουμ' ὅπως χιές.
Ὁργώσαμε τὴ χέρσα γῆς
μ' ὀλόγυμνα τὰ χέρια

λουλούδια μείς φυτέψαμε
εἰρήνης

κι ἀνθρωπιᾶς

γιὰ νὰ διαβοῦνε οἱ γενιές

—ὀλάσπρα περιστέρια

ἀγάπης ὕμνους γιὰ νὰ ποῦν—
τῆς πανανθρώπινης φιλιᾶς!

Ὁ ἐνδέκατος

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΚΥΛΙΤΣΗ

Στήσαν' ἐνέδρα
μὲ τ' ὄπλο σιὸ χέρι
πρινηδὸν ξαπλωμένοι
σιδὸν αὐχένα π' ἀγκάλιαζε
τὴν κορφή τοῦ ὑψώματος
«Χίλια ὀκτακόσια εἴκοσι ἕνα».

Τὸ πρῶτ' μετρηθῆκανε
κ' ἦτανε δέκα.

Ὁ ἐνδέκατος ἔλεπε.

Στὴ θέση του βρῆκανε
κοντὰ σιὸ ξημέρωμα
ἕνα σημεῖωμα, ποῦ γραφε:

«Τὴ ζήση μου πέρασα
πάντα σκυμμένος
στ' ἀλέτρι, τὸ θέρος,
σπὴ σκόλη ἀπ' ἀνέχεια,
γυρτὸ τὸ κεφάλι
ἀπὸ ἔγνοιες κι' ἐδῶ.

Βαρέθηκα πὰ
κι' ἀποφάσιμα νὰ πεθάνω
ἢ νὰ ζήσω ὀλόρθος.
Θὰ μὲ βρῆτε σιὸ ὕψωμα
χίλια ὀκτακόσια εἴκοσι ἕνα,
ἐκεῖ π' ἀνατέλλει
κάθε χάραμα ὁ ἥλιος
κι' ἀντηχοῦνε τραγούδια
τοῦ Ρῆγα Φεραίου».

Τὸ σπίτι μας

ΣΠΥΡ. ΜΟΥΣΣΕΛΙΜΗ

Τὸ σπίτι μας κι' ἂν πλούσιο
κι' ἀπ' ὄλα εἶναι γιομάτο
ἔχει κακὴ νοικοκυρὰ
κι' εἶν' ὄλα ἄνω κάτω.

Σὰ στέλνει τὰ παιδάκια μας
σιὰ ξένα καὶ δουλεύουν,
ξεβγάζει τὰ κορίτσια μας
καὶ τύχη ἄλλοῦ γυρεύουν.

Οἱ κῆποι γιόμισαν βατιὰ
κι' ἀγκάθια τὰ χωράφια
κι' οἱ νιοὶ κι' οἱ νιές μαραίνονται
ἀπ' τῆς ξενιτιᾶς τὰ πάθια.

Οἱ ξένοι κι' ἂν μᾶς ἀγαποῦν
μᾶς θέλουν σκαρabaίους,
μᾶς ἔχουν γιὰ δραγάτες τους
καὶ γιὰ σκουπιδιαραίους.

Ὁ Χριστὸς κ' οἱ πραιτωριανοὶ

ΚΑΤ. ΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Στὴ ναρκωμένη πολιτεία
ποῦ κυβερνοῦσαν πραιτωριανοὶ
μέσα σιὸ ἔγκλημα σπὴ θία
ἔλαχε ὁ Χριστὸς νὰ γεννηθεῖ.

Τὸν εἶδαν καὶ προσκύνησαν
ἄθῳοι καὶ πράοι βοσκοὶ
κ' οἱ ἀδικημένοι κι' οἱ φτωχοὶ
Τὸν εἶπαν λυπρωτῆ.

Κι' ὄλοι γενῆκαν κήρυκες
τῆς λύτρωσης τρανοὶ
καὶ ἀπὸ τότε τρέμουνε
οἱ Πραιτωριανοί.

Οἱ τέσσερις μάγοι

Γ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Οἱ τέσσερις Μάγοι
ὁ Ἄρταβάν, ὁ Μέλχιор
ὁ Γ'κασπάρ κι' ὁ Βαλτάσαρ
μὲ τὶς καρδιές γεμάτες δῶρα,
χάθικαν σιὸ δρόμο τῆς ἀλλαγῆς.
Χάθικαν σιὸ σύστημα,
σι' ὄνομα τοῦ Πατρὸς
καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.
Στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

“Όταν έοδησε η έλπίδα

Χαραλ. Δ. Πέτοκου

Ένας χαμηλός μαντρότοιχος χώριζε τις αυλές τους. Κι' όταν τ' άνοιγαν τ' αντίκρουστιά παραθύρια τους, καλημερίζονταν μ' αγάπη.

Είχαν χηρέψει κι' οι δύο τους, ή μιά στά τριάντα πέντε χρόνια κι' ή άλλη στά σαράντα. Νιές κι' όμορφες οι κακότευχες. Μόνο πού ή Βγενία ή μεγαλύτερη άνακουφιζόνταν κι' εβρισκε παρηγόρια στη μαιφή μοναξιά της φροντίζοντας και καμαρώνοντας τις τρεις όρφανές θυγατέρες της, πού ήταν όλες τους νοικοκυφούλες, φρόνημες, καλοσυνάτες και ντροπαλές.

Ή καημένη ή Μαρία είχε άπομεινεί όλομόναχη. Ό μοναχογιός της ό Άνδρέας χάθηκε στύν πόλεμο. Τό έπίσημο γράμμα πούστειλε τό Έπουργείο ότι εό υός της έτισον ήρωικάς υπέρ...», ό θεός της πού ήταν και πρόεδρος δέν της τό έδωσε. Της είπε ότι ό Άνδρέας βρίσκεται αιχμάλωτος στην Ίταλία. Όταν όμως της έβγαλαν σίνταξη σάν θύμα πολέμου, τότε κάτι μινίστηκε και την έβωσαν τά φιδία, αλλά πάλι ό πρόεδρος δέν της φανέρωσε την άπόφαση συνταξιοδότησης και την καθούχασε. Είναι προσωρινή, της είπε, όσο νά γυρίσει μέ τό καλό ό Άνδρέας. Πίστεψε και δέν πίστεψε. Ό άνθρωπος όμως είναι έτσι πλασμένος, πού και στις πιο δύσκολες στιγμές και τότε ακόμα πού όλοφάντερα χάνεται κάθε έλπίδα, νά προσμένει και νά έλπίζει.

Προσπαθούσε νά μή δάνει ποτέ κακό στό νού της. Κι' αν καμιά φορά της έσφιγγαν την καρδιά θλιβερά προμηνημάτα, τ' απόδιωχνε κι' εβρισκε άνακούφιση στη βαριά δουλειά και στη φροντίδα νά βρει ό γιός της σά γυρίσει μιά ζηλευτή περιουσία κι' ένα σάτι καλό και νοικοκυρεμένο.

Ό μάριμτας της ό πρόεδρος παρακάλεσε όλους στό χωριό, τριάντα οικογένειες ήταν όλες κι' όλες νά μή ξεφύγει κανενού τό μεγάλο μυστικό. Κι' όλοι τους σάλασαν. Ήταν συμπαθητική γυναίκα ή Μαρία και την άγαπούσαν.

Πολλές φορές όμως ή στοργή, ή φροντίδα και τό θερμό ένδιαφέρον των χωριανών, την έβαναν σ' άνησυχίες και παράξενες σκέψεις. Μά και πάλι ή έλπίδα την άναζωογονούσε.

Κυττούσε τις τρεις θυγατέρες της γειτόνισσας και τις καμάρωνε. Κείνη ή μεγάλη ή Βασιλική της είχε μπει τόσοσπην καρδιά, πού όταν τό κορίτσι την έκραζε «Μάνα Μαρία!...», χτυπούσε ή καρδιά της από συγκίνηση.

Μιά μέρα, μεγαλοδόμαδο ήταν, για Τετάρτη, για Πέμπτη, άκοίμητησε στό χαμηλό όδορό και φώναξε τή γειτόνισσα.

—Βγενία!... Βγενούλα!...

—Όρσε, Μαριγούλα!... Άπολογήθηκε ή άλλη βγαίνοντας στην αυλή.

—Έβλεπα καλό όνειρο, Βγενία μου... Θα γυρίσει ό Άντρέας μου!... Άν δέν είν' έδώ μεθαύριο στην Άνάσταση, ως του Θωμά θάναι δίχως άλλο...

Τό πρόσωπό της έλαμπε και τά μάτια της άστραφταν από είντυχία καθώς μονολογούσε όλες τις λεπτομέρειες του όνείρου.

Ή άλλη πούξερε τό τρομερό μυστικό και τό μεγάλο καημό της καψο μάνας, έκανε πώς χάφηκε και χαμογέλασε καλάκαρδα.

—Μακάρι, Μαριγούλα μου, νά βγει άληθινό τ' όνειρό σου!... Μακάρι!...

—Και ξέρεις τί συλλογίστηκα, γειτόνισσα; Ό Άντρέας μου κι' ή Βασιλική σου, θά γίνουν τό πιο ταιριασμένο άντρόγυνο, αν έστεργες. Σου τή γυρεύω από τώρα την όμορφονιά σου.

—Άς έρθει μέ τό καλό ό γιός σου, Μαρία μου, κι' όλα θά γίνουν.

.....

Τόν άλλο χρόνο, δεύτερη μέρα του Πάσχα ήταν πούγινε ό γάμος της Βασιλικής μ' ένα λεβεντόπαιδο του χωριού. Της Μαρίας πάλι της στοίχισε. Άλλά δέν τδδειξε. Έπνιξε τον

πόνο-μέσα της κι' ἔδωκε ἀνοιχτόκαρδα τὴν εὐχή της στὴ γειτόνισσα καὶ στὰ νιόπαντρα.

—Βγενία, τῆς εἶπε ἔν' ἀτομεισίμερο, πού καθόντουσαν στὴ ρούγα τοῦ σπιτιοῦ, ἐσὺ ξέρεις ὅλα τὰ ντέρτια μου, τοὺς καημούς μου κι' ὅλες τὶς φουρτοῦνες τῆς ψυχῆς μου. Νιὲς χηρέψαμαν... Ὀλημερὶς βλεπόμασταν, λέγαμαν τὸν πόνο μας καὶ πασκίζαμαν μοναχές μας νὰ παρηγορηθοῦμε καὶ νὰ κάνουμε κουράγιο... Ἡ ἀλήθεια εἶναι σεκλετίστηκα πού δὲν ἔκανα νύφη τῇ Βασιλικῇ, ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ γίνει κι' ἀλλιῶτικα. Νὰ πού ὁ γιός μου ἀργεὶ νὰ γυρίσει... Ἀλλὰ κι' ὁ Χρῆστος εἶναι καλὸ παιδί, ἴδιος ὁ Ἀντρέας μου. Νὰ ζήσεις νὰ τὰ χαίρεσαι καὶ νὰ φτιγίσεις νὰ δεῖς καινούρια κλωνάρια...

Τῆς χούφτιασε τὰ χέρια καὶ τᾶσφιξε μὲ θέρμη.

Ἡ Ἀννούλα σου ὅμως εἶναι δική μου. Μὴ μοῦ πεῖς ὄχι... Ὁ Ἀντρέας μου θὰ γυρίσει. Καὶ θὰ συμπεθεριάσουμε καὶ θάμαστε σὰν ἀδερφές. Ἀκοῦς Βγενία μου;

Τὰ μάτια της εἶχαν δουρκώσει καὶ περίμενε μ' ἀγωνία ν' ἀκούσει τὸν καλὸ λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλια τῆς γειτόνισσας.

Ἡ ἄλλη πιέζοντας τὸν ἑαυτὸ της νὰ μὴ προδοθεῖ, πὼς καὶ τὸ δεύτερο συνοικέσιο εἶναι καταδικασμένο, τῆς χαμογέλασε σκουπίζοντας βιαστικὰ δυὸ καιτὰ δάκρυα πού κύλησαν ἀπὸ τὰ μάτια της.

—Ναί, Μαρία μου, θὰ συμπεθεριάσουμε... Κάνε ὑπομονή...

Ἐνα ἄστραμα ἐλπίδας φώτισε τότε τὰ νοτισμένα μάτια της καὶ τὸ χλωμὸ πρόσωπό της πῆρε χαρούμενη ὄψη.

—Φχαριστῶ, Βγενία!... Φχαριστῶ!...

Πάλι ἀνοιξη ἦταν. Ἐβγα Ἀπρίλη. Καθισμένες στὰ πεζούλια τῆς ὀξόπορτας οἱ δυὸ χαροκαμένες φιλενάδες κουβεντιάζουν ὅπως πάντα. Ἡ μιὰ ἦταν χαρούμενη δίχως βέβαια νὰ τὸ δείχνει, πού πάντρεψε μ' ἓνα καλὸ παιδί καὶ τὴ δευτέρη κόρη της τὴν Ἀννούλα.

—Μάρτυράς μου ὁ Θεός, Βγενία μου, δὲ μοῦ κακοφάνηκε. Τὰ θηλυκὰ πρέπει νὰ φεύγουν στὴν ὥρα τους. Δὲν κάνει νὰ γουρμάζουν πολὺ... Ἀλλὰ τὴ Μάρθα σου τὴν καπαρώνω ἀπὸ τώρα. Θὰ τὴν κραῶ κιάλας «νύφη μου!». Ὅσο ν' ἀξήσει λίγο ἀκόμα, θὰ γυρίσει κι' ὁ Ἀντρέας μου. Θὰ κάνουμε χαρὰ παλιοκαιρίσια. Δυὸ τακίμια λαλούμενα θὰ φέρω. Καὶ τὰ δυὸ θαένια μου τᾶχω ντίγκα ἀπὸ παλιοχρονίτικο κρασί! Τ' ἀμπάρια μου φίσκα ἄσπρο σιτάρι γιὰ νόστιμὰ καρβέλια! Ἄσε καὶ τὰ μανάρια γιὰ τὶς σουβλες! Τρικούβεργο γλεντοκόπι θὰ γένει σὶς χαρὲς τοῦ Ἀντρέα μας καὶ τῆς Μάρθας μας!...

—Ναί, Μαρία μου, ὅπως τὸ πεθυμεῖς θὰ γένει χρυσή μου... Μόνο νᾶμεστε καλά...

—Θάμεστε, Βγενία, θάμεστε!... Βλέπω καλὰ ὄνειρατα τὸν τελευταῖο καιρό.

Ἐσκιψε τὸ κεφάλι της σὰ νὰ ντρεπόνταν καὶ πρόστεσε χαμηλόφωνα.

—Μιὰ γύφτισσα μούριξε τὰ χαρτιὰ καὶ μούπε εὐχάριστα μελλούμενα. Φουλτούριξε ἡ καρδιά μου, Βγενία μου. Ἐχω μεγάλες ἐλπίδες. Νὰ χαροῦμε κι' ἐμεῖς οἱ καψερές, πού τόσο ἄκαρδα μᾶς χτύπησε πάνω στὴ νιότη μας ὁ χάροντας... -

Στ' ἀρραβωνιάσματα τῆς τρίτης κόρης, ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἡ Μαρία συγκλονίστηκε, μὰ δὲν τῶδειξε. Ἐκλαψε κρυφὰ καὶ τὰ βράδνα μοιρολογοῦσε βουβὰ δίχως νὰ τὴν ἀκούει κανεὶς. Ἀλλὰ στὸ γάμο παραστάθηκε κι' αὐτὴ σὰ μάνα δίπλα στὴ Μάρθα τῇ «νύφη της» ὅπως τὴν ἔλεγε.

Ζύμωσε ψιλοσητισμένα ἄσπρα καρβέλια γιὰ τὸ μεγάλο τραπέζι τῆς χαρᾶς. Ἐβαλε κάουλα στὸ θαένι καὶ κουβάλησε στὴ γειτόνισσα ὅλο τὸ κρασί, πού χρειάζονταν γιὰ τοὺς καλεσμένους. Φώναξε καὶ τὸ γείτονα τὸ Θεοδωράκη κι' ἔφαξε τέσσερα μανάρια, δυὸ ἀρνιά καὶ δυὸ κατσίκια γιὰ τὸ γάμο τῆς «νύφης της».

Ἡ Βγενία τὰ δέχτηκε ὅλα τὰ πεσκέσια τῆς χαροκαμένης γειτόνισσας μὲ πολλὴ συγκίνηση. Κατόπι κατέβηκε στὸ κατώϊ τοῦ σπιτιοῦ, σωριάστηκε πάνω σ' ἓνα σεντούκι κι' ἔκλαψε μονάχη γιὰ τὸ χαμένο πωλητάρη καὶ γιὰ τὴ μοῖρα τῆς ἄτυχης μάνας.

Στὸ βραδυνὸ τραπέζι, πού παραβρισκονταν ὅλο τὸ χωριό, ἡ Μαρία κάθισε μόνο λίγο, ὅσο νὰ πεῖ τὶς εὐχές. Ζήτησε καὶ τῆς ἔφεραν ἓνα μικρὸ δίσκο μὲ πέντε ποτήρια κρασί. Ἐνα - ἓνα πού ἔπινε ἔλεγε τὶς καλύτερες εὐχές της. Τὸ πρῶτο γιὰ τὰ νιόπαντρα. Τὸ δεύτερο γιὰ τὸν κοιμητάρη. Νὰ τὸν ἀξιώσει ὁ Θεὸς νὰ δάλει καὶ λάδι. Τὸ τρίτο καὶ τὸ τέταρτο γιὰ τὴν

Τὸ δῖλημμα

Τοῦ Ἑρρίκου Βλάχμπη

Ὁ Νικόλας μῆτις σ' ἀντοκίνητο, ἔβαλε μπρῶ; τῆ μηχανῆ και κεινο ξπαίνθησε. Μαρσοτά του ξανοίγονταν ἔνα; δρόμο; ἀσφαλτοστρωμένους, φαρδὺς, τικολακίραστες. Ἡ ψυχὴ του ἔνω; τοῦτο τὸ κρινὸ ἦταν ἀναστασιασμένη, βρισκόταν ἀποκατασμένη πῶς ἀπ' τὰ παρόθηρε τῶν ματιῶν του και παρακολούθησε τοὺς κινήτους, πὼς ἡ καινούργια τάξη εἶχε ξαμοίθησε.

Τὸ «ΝΑΙ» πὼς ἔδειχνε πὼς ἐνέκρινε; τοὺς νόμους, πὼς ἡ καινούργια τάξη ἤθελε νὰ ἐκβάλε; κληθῆναι μέρα μὲ τῆ μέρα, τὸβλεπε; ἔπον και ἐν γύρω; πὼς μέτια σου, στωὺς τοῖχους, στίς θιφίντες, στίς ἰφθυμίδες, ἀπὸμα και στὰ παμτροῖ; τῶν ἀντοκινήτων.

Δὲν ἦταν δίβαλα ἐπωχρωστωκό, ἐν ἤθελε; κολούσος; κεινο τὸ χαρτί, μὲ σῆμερα ἔτα ἔπος; ἤρθαν τὰ πράγματα, αὐτὸ τὸ ἐκπροαιρετικὸς ἦταν χειρότερο ἀπ' ἔλα. Ἦταν θηλιὰ στὸ λαμὸ πὼς σ' ἔπνιγε.

Πίρναγε σὸν ἀμαξωτὸ δρόμο ὁ Νικόλας; μὲ τὰ χεῖλα σφιγμένα. Κάθε φορὰ π' ἀντίμωνε ἔνα ὄργανο τῆ; τάξης, χτύπαγε ἡ καρδιά του. Θυροῖσε πὼς τὸν ἔβλεπε. Θυροῖσε πὼς τῶρα νὰ, θὰ τὸν σταμάταγε και θὰ τοῦ ἔπνοισε ἔξηγήσας; κὲ ἔταν δὲν συνδέαναι ἐπὶ, ἦταν δάσμο; πὼς τὸν σημάδωνε, γι αὐτῆ τὴν ἀρνητικὴ του στάση.

Διέσχιζε τὸ δρόμο και ἔτα μὲ τὸ καθάριο σὸν τὸν σὸρανὸ καιμροῖ; τὸν ἔμοιαζε αὐτὸς και τ' ἀντοκίνητο μ' ἔνα μεγάλο στέμα, ἔνα ἔρθῶναχτε, πὼς φάναζε ἐνάντια σὲ ἔλα τὰ «ΝΑΙ» ἔνα μεγάλο «ΟΧΙ».

Ρίγησε ἀλάκρο; σὸν τὸ αἰέτημα, ἡ ἀντίθεσή του γινόταν ὀλοφάνθηρη ἡ ψυχὴ του φάνταζε ὀλόγαινη μπροστά του. Στρίβει τὸ τιμὸν, λοξοῖσε τ' ἀντοκίνητο και χάνεται μὲ; στὰ στενοδρόμα.

Ἡ ὀδήγηση γίνεται δῖσκολη, μὲ ἡ ψυχὴ του εἶναι ἀλαφρασμένη. Προχωρεῖ ἔτα μισοκρινένο; στίς γειτονέ; και κἄναι τῆ δουλειὰ του.

Σὰ σάθηρη ἡ ἡμέρα, γύρωσε κατὰκαπο; στὸ ἀκίτι, ἔφθησε τὴν καιύραση ἔξω στὸ κατόφλι και πῆρε μόνο μαζὶ τὸν τίς φιδόγλωσσος; αἰέτης. Καληκαίρισε τῆ γυναῖκα του και

.....

Βασιλικὴ τὴν Ἄννοῖλα και τοὺς ἀντρο; του. Και τίλος τὸ κίμπε για τὴν Βυγνία πὼς ὁ Θεὸς τὴν καταξίωσε νὰ διὲ ἀποκατεστημένη; και τίς τρεῖς καιπῆλλες τῆ; και τῆ; ἔθχονταν νὰ ἔθσσι και νὰ χαρτί κολλά κολλά ἔγγονῆμα.

Στὸ τίλος τὴν ἔπνιξε τὸ παράκονο, ἀλλὰ ἀντίδρασε και συγκρατήθησε. Ἄγκάλιασε γρηγορα τὰ νάπαντρα, ἔστρεψε τῆ Βυγνία κ' ἔφνιγε. Ὅλοι τὴν κνιτοῦσαν μὲ σεβασμὸ και σκαπόνα. Κἄντα; δὲν προσακάθησε νὰ τὴν ἔμποδίσσι.

Ὅταν πῆθαν ὁ πρόεδρος, τῆ φάναζε ἡ ἀγράμματη θεία νὰ τηράξει τὰ χαρτιά του κπάρματα τῆ; και νὰ ξεχωρίσει τὰ χρειαζοῖμένα.

Ἄνάμεσα σί; ἄλλα ὄθησε ἔνα φάκελλο μὲ σφραγίδα — Ἐποφυγίον Στρατιωτικῶν — και συνέχεια ἡ διέπθωση ε' Ἀξιώτησιν Κερίαν Μαρσαν Βασιλίου, καιρίον Ράχη Ἰωαννίνων.

Τὸ καιπάτησε μὲ τὰ δάχτυλα και κρόονξε πὼς μέσα εἶχε κἄτι σκληρό. Ἀνατρίχιασε. Ἐνωωσε νὰ τὴν περιλοῖξει κρινὸ; ἔθρωτα; ε' Ἄχ, τ' εἶναι τοῦτο Θε μου; Και γιατί ὁ Θεὸς μου δὲν μου τὸ φανέρωσε; Γιατί;...» Για λίγη ὄρα στᾶθησε ἀναωφάισθη και φοβισμένη. Ὅστερα ἔβγαλε πρῶτα τὸ σκληρὸ κρινὸ πὼς τῆ; ἔπνω ἐντίκωση. Ἦταν ἔνα μικρὸ ὀρθογώνιο ἰφθισματῶν μὲ τὰ χρώματα τῆ; σημαία; και ἀπάνω καιρφοτωμένο ἔνα στρογγυλὸ μετᾶλλιο.

Τρῆμοντα; ἀνοιξε τὸ γράμμα. ε' Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων πρόδωκε; ν' ἀπονέμει τὸ ἀργυροῖν μετᾶλλιον ἀνδρείας; εἰς τὸν ἡρωικὸς κρινὸντα ἔπωρ...» Δὲν κπῶρεσε νὰ συνεχίσει. Τὰ μάτια τῆ; θόλωσαν και ἔνας φοβερός κόνος τῆ; σκίβησε τὴν καρδιά. Σὸν ἀστραπή κέρασε στὸ νοῦ τῆ; κείνη τῆ στιγμή, πὼς κρατοῦσε στὰ χεῖρα τῆ; τὰ ματωμένα ἔσαικῖδια ἀπὸ τὸ κορμὶ του Ἄντρεα. Προσακάθησε νὰ σκoiξέσι, νὰ γουργιάξει, νὰ διαμαρτυρηθῆ για τὸ καιὸ, πὼς τῆ; ἔπνε, για τὸν κῶλεμο, για τὴν τρέλλα τῶν ἀνθρώπων... Μὰ δὲν κπῶρεσε. Ὅσο πρόλαβε και πέταξε στὸ ἀναωμένο τζᾶκι τὸ «Μετᾶλλιο ἀνδρείας...». Κὲ ἡ φτωχὴ τῆ; καρδιά, πὼς τόσο ἀγάπησε, τόσο κόνεσε και τόσο ἔπλωσε, ἔπνε νὰ χτυπάει...

πῆγε⁷ καὶ κάθησε στὸ ντιτβάνι. Ἐφερε τὴν ἀπαλάμη ἀποκούμπι στὸ κεφάλι, κι ἔμεινε συλλογισμένος. Ἡ γυναίκα ἦταν ἀπασχολημένη μὲ τὸ μπάλωμα τῶν ρούχων. Τῷ ξερε τὸ συνήθειο του. Σὰν κάτι τὸ στενάχωρο οκεφτόταν. Ἐκανε γκριμάτσες, κούναγε τὰ χέρια, ἀνοιγόκλεινε τὰ χεῖλια χωρὶς ν' ἀκούγεται ἡ λαλιά του. Κι' ἂν τύχαινε νὰ τοῦ μιλῆσει, γύρναγε τὰ μάτια του πρὸς τὸ μέρος της, μὰ δὲν τὴν κοίταζε, ὁ νοῦς του συνέχισε νὰ τρέχει πίσω ἀπ' τὴν εἰκόνα ποῦχε σχηματίσει. Τότε κι αὐτὴ σήκωνε τὸ χέρι καὶ τὸ κουνούσε δῶθε, κεῖθε, γιὰ νὰ τραβήξει τὴν προσοχή του.

Ἀτόψε ὅμως, παράξενο, σὰ ρώτησε νὰ μίθει τὸ δάσανό του, ἤρθε κοντά της καὶ τῆς ἐξιτόρησε ὅλες του τὶς σκέψεις.

Δύο μῆνες πέρασαν ἀπὸ τότε ποῦ ζήτησε ἀπ' τὴν Ἀσφάλεια ἐκεῖνο τὸ χαρτί, ποῦ δταν σοῦ τὸ δίνει σὲ βαφτίζει. Δυὸ μῆνες περίμενε σὰ μαρουδάκι στὴν κολυμπήθρα, τ' ὄνομα δὲν ἐρχόταν. Καὶ τώρα τοῦτο τὸ «ΝΑΙ» ἦταν μιὰ δοκιμασία, ἦταν παγίδα ποῦ ξέσχιζε μὲ τὰ μυτιρὰ δόντια τὴν ἀντοχή του.

—Βάλτο μοιρὲ Νικόλα, κόλλα το γιὰ τὸ χατήρι τῶν παιδιῶν μας, τὸν παρώτρυνε ἐκεῖνη. Ἄν δὲν ἐρθεῖ τὸ χαρτί... πάει ἡ δουλειά σου.

—Ἐνας λόγος εἶναι τῆς μίλησε δυσαρεστημένος. Τοὺς ἄλλους δὲν τοὺς συλλογᾶσαι!

—Δὲν μὲ νοιάζει γιὰ τοὺς ἄλλους.

—Καλὴ εἶσαι καὶ τοῦ λόγου σου, ἐγὼ περίμενα νὰ ἀντρέψεις τὸ θάρρος του κι ὄχι πρῶξιμο στὸ λάκκο.

—Ἐγὼ ξέρω πὼς αὐτὸ ποῦ κάνεις εἶναι ἀπὸ ἐγωισμό καὶ τίποτα παραπάνω.

Τὰ ξεράδια σου ξέρεις. Τῆς ἀπάντησε θυμωμένος καὶ πῆγε ξανακάθησε στὴ θέση του.

«Ἐγωισμὸς» μονολογεῖ νευριασμένος, μακάρι νᾶταν ἐγωισμὸς. Μὰ τῷ ξερε πὼς δὲν ἦταν. Μπροστά του ὀρθώνονταν ὁ νόμος τῆς καινούργιας τάξης. Ἐνας νόμος ἄγριος, σκληρὸς, ἀπάνθρωπος. Κύλαγε σὰν ὀδοστρωτήρας τσαλαπάταγε τὸ δίκιο, κουρέλιαζε τὴ λευτεριά κι ἔξαμάνιζε τὸ πνεῦμα. Μπροστά σὲ τοῦτο τὸ βάρος, σὲ τοῦτον τὸν ὄγκο προσπάθαγε ὁ Νικόλας νὰ κρατήσῃ ὀρθία τὴν ψυχὴ του.

—Ἐέρεις τί εἶναι τοῦτο ποῦ μοῦ λὲς νὰ κάμω, γύρισε καὶ τὴν κοίταξε στὰ μάτια, σὰν μαρουτιασμένος.

Πλησίασε κοντά του, τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τοῦ μίλησε γαληνεμένα.

—Ξέρω Νικόλα. Εἶναι δύσκολο αὐτὸ ποῦ σοῦ ζητῶ, μὰ κάνε το γιὰ τὸ χατήρι μας. Τί θὰ γίνῃ μὲ ἓνα «ΝΑΙ» λιγότερο ἢ παραπάνω. Σκέψου καὶ τὸ κορίτσι τοῦ Πέτρου, τρώει ἓνα κομμάτι ψωμί ἀπ' τὸ σῆτι μας. Αὐτὸς δὲν πρόφτασε νὰ τὸ ἀποφασίσει, τὸν πῆραν ἀνερώτητα. Τί θὰ γίνῃ ὅταν καὶ σὺ πάθῃς τὰ ἴδια.

—Δὲν χάνεται κανένας. Τῆς ἀπάντησε γυρνώντας ἄλλοῦ τὰ μάτια.

—Εἶσαι ξεροκέφαλος. Βγήκε ἀγαναχτισμένη ἡ φωνὴ τῆς γυναίκας.

—Τὴν τύφλα σου εἶμαι.

Κοιτάχτηκαν βλοσυρὰ σὰν ἐχθροί, ποῦ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀλληλοχτυπηθοῦν. Ἐστερα καὶ οἱ δύο κατέβασαν τὰ μοῦτρα. Ἡ βουβαμάρα θροιάστηκε στὴν κάμαρη. Οἱ σκέψεις τους πῆδησαν λίγο στὸ νοῦ τους σὰν κατσίκες, κι ὕστερα ξιμολύθηκαν σὲ χωριστὰ λειβάδια νὰ βοσκίσουν.

Μάχονταν ὁ Νικόλας ἀπελπισμένα νὰ κρατηθεῖ στὴν ἐπιφάνεια, νὰ μὴ παρασιρθεῖ ἀπ' τὰ λόγια τῆς γυναίκας του, ποῦ σὰν πλατιά, ἀφρισμένη θάλασσα φούσκωναν γύρω του κι ὁ ρ μ ο ὕ σ α ν νὰ τὸν πνίξουν.

Ὁ Νικόλας μπῆκε στ' αὐτοκίνητο, ἔβαλε μπρὸς τὴ μηχανὴ κι ἐκεῖνο ξεκίνησε. Μπροστά τους ξανοίγονταν ἓνας δρόμος ἀσφαλτοστρωμένος, φαρεδὺς εὐκολοπέραστος. Ἡ ψυχὴ του ὅμως τοῦτο τὸ πρῶνὸ ἦταν βουρκομένη. Βρισκόταν ἀκουμπισμένη πίσω ἀπ' τὰ παράθυρα τῶν ματιῶν του καὶ παρακολοῦθαγε ξεροβόδεξα ἂν τὸν βλέπουν οἱ φίλοι του, οἱ γνωστοί του.

Πρῶτος ὁ Μήτσος, ὁ οἰκοδόμος, ἀπ' τὴ γωνιά τοῦ δρόμου τοῦ σήκωσε γιὰ χαιρετισμὸ τὸ χέρι, ὕστερα τὰ μάτια του πέσαν στὸ παμπριξ κι ἓνα χαμόγελο: Θέ μου τί ἦταν τοῦτο τὸ χαμόγελο! Δὲν μπόρεσε καλὰ νὰ τὸ ἐξηγήσει, τὸν εἶχε προσπεράσει τ' αὐτοκίνητο, μὰ τὸ χαμόγελο τοῦ Μήτσου ἔμεινε μετέωρο μπροστά του. Πότε γινόταν ὄχι καὶ τοῦ φαρκάκωνε τὰ σπλάγγνα καὶ πότε παλιάτσος μασκαράς, ποῦ τοῦβγαζε τὴ γλώσσα. Ἦταν ἓνα

άλλιώτικο χαμόγελο, δέν ήταν από κείνα δπως στά καθημερινά τους ανταμώματα. ήταν ένα κομμάτι πίκρας, ήταν τὸ στόμα του μιά πληγή ποῦσταξ' ἐκείνη τὴ στιγμή τὸν πόνο.

Ἔνοιωσε ὁ Νικόλας τὴν ψυχὴ του ν' ἀφήνει τὸ μετερίζι της, νὰ γλιστρᾷ καὶ νὰ πέφτει κάτω τουακισμένη. Μετὰ τέντωσε τὰ χέρια στὸ τιμόνι, στήλωσε μπροστά τὰ μάτια καὶ μήτε δεξιά μήτε ζερβά εἶχε τόλμη νὰ κοιτάξει.

Τὸ ρεζερβοῦάρ Νικόλα εἶναι γεμάτο, μὰ τὸ παμπριζ τὸ βλέπω λερωμένο. Ἔχει καθῆσι μεγάλη βρωμιὰ πάνω του.

Κιτρινίστ ὁ Νικόλας ἀπ' τὴ νεροπὴ του. Ὁ Μαστρογιώργης τοῦ χτύπησε φιλικὰ τὴν πλάτη.

Σὲ καταλαβαίνω Νικόλα, ἡ ἀνάγκη γιὰ τὸ μεροκάματο, μήπως κι ἐγώ... καὶ τοῦδειξε τὴ διτρίνα τοῦ μαγαζιῦ του.

Ἐγείρε ἐπιτέλους ὁ ἥλιος καὶ σῶθηκε ἡ μέρα. Σῶθηκε καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Νικόλα πού σὴν κερὶ καίγονταν ὀλημερίς, πάνω στοῦ κόσμου τὰ μανουάλια.

Κεῖνο τὸ χαρτάκι, κεῖνο τὸ «ΝΑΙ» ήταν δώκατο μαχαίρι, ήταν ὁ στόχος, πού πέρασε ἡ σφαῖρα καὶ βρήκε τὴν καρδιά του.

Στάθηκε λίγο ἔξω στὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ του κι ἴστερα μὲ μιά βαθιὰ ἀνάσα πού λές κι ἔδωαινε ἡ ψυχὴ του, ἀνοίξε τὴν πόρτα. Κάθησε στὸ ντιβάνι καὶ μήτε γκρομάτισε; ἔκανε, μήτε τὰ χέρια κοίναγε, μήτε καὶ τὰ χεῖλια.

Ἔμεινε ἐκεῖ ξερό; σὴν καμμένος ἀπὸ ὄστρατελέκι.

Ἡ γυναίκα του τὸν εἶδε κι ἀνησίχησε. Ἐτοίμασε μὲ διάση τὰ παιδιά νὰ κοιμηθοῦνε κι ἴστερα ἤρθε κι ἔκατσε κοντὰ του. Αὐτὸς μήτε πού τὴν πρόσεξε. Τὰ μάτια του γυάλινα, νεκρικά, σημάδειαν τὸν τοῖχο.

—Νικόλα, βγήκε ἡ φωτὴ της σιγανή, ἥρεμη, σὰ νὰ ξισνοῦσε κομισμένο. Νικόλα. Καὶ τοῦ σκοιόντηξε ἔλαφρὰ τὸ χέρι.

Δέν ἴστρεψε τὰ μάτια, μήτε τὸ κεφάλι, μόνο ἡ φωτὴ του βγήκε πικραμένη.

—Περιοσούτερο θάνατο ἀν θέλεις, δέν τὸν χωρᾷ ἡ ψυχὴ μου.

—Μὴ μετανιώωνεις Νικόλα γι αὐτὸ ποῦκανε, γιατί αὐτὸς ὁ θάνατος πού λές μὲ τοῦ Χριστοῦ μας μοιάζει, πού θισιάστηκε γιὰ ἄλλωνῶν χατήρι.

—Μὴ βάζεις στὸ στόμα σου ἀμιαλη, λόγια πού δέγ τὰ καλοξέρεις κι ὀμοιώτητα δέν μποροῖς νὰ βρεῖς ἀνάμεσα σ' αὐτὸ μ' ἓνα σκοιλίκι.

—Δέν εἶναι ἔτσι δπως τὰ λές Νικόλα. Ὁ Χριστὸς μὲ τὸ θάνατο, τοῦς φαρισαίους θέλησε νὰ ξεγελάσει, γιὰ τὸν κοσμικὴ ἀνιστήθηκε ζεῖ καὶ βασιλεύει.

—Πάψε γυναίκα γιατί θὰ μὲ τρελάνεις. Ἐσεῖς οἱ γυναῖκες; ἔχετε συγγένεια μὲ τὸ διάολο, γιὰ τοῦτο μπορᾷ νὰ πάρω κι ὄρκο. Καὶ μὰ τὴν πίστη μου, θαρρᾷ, πῶς ὁ Θεὸς τὸν καιρὸ ποῦφτεριανε τὸν κόσμο, τὸ διάολο εἶχε βοηθὸ του.

Τιφανιόταν ὁ δίστιχος; ὁ Νικόλας μ' αὐτὸ ποῦκανε. Μέρες; χτυπιώταν σὰ θαρμένο; σκόλος σὲ παλοῖκι. Λαχτάραγε νὰ ξεχιθεῖ λείτερα νὰ ἀντραταλέψει τῆμα, παλικαρία, στὸ στίβο π' ἀνοίχτηκε ξανά μέσα στὴ χώρα. Νὰ τεντώσει τὰ μπράτσα, νὰ παστεῖ στὸ χορὸ, πού οἱ ἄγωνιστὲς ἀπὸ καιρὸ ἔχουνε στήσει. Νὰ νοιώσει ἐκείνη τὴ συγκίνηση πού σοῦ χαρίζει ἡ ἀνάσα τῆς στιγμῆς, δταν ξεγλιστρῆσει ὁ κίνδυνος καὶ ἡ εἰωδιὰ τῆς σιγοιριὰς γεμίζει τὴν βταρξή σου. Ἡ κι ἀκόμα ἀν ήταν νὰ σιμθεῖ, ν' ἀκοῖσει τὸν στερνὸ ἤχο π' ἀφήνει τὸ αἷμα σὰ σταλάζει καὶ νοιάθει; νὰ σοῦ φεύγει ἡ ζωὴ, γιὰ χάρη μιὰς ἄλλης καινοῖφγιας πού γεννιέται.

Τί ήταν αὐτὸ τῶρα, πού τὸν κρατοῦσε ἀκίνητο, ἄδοιλο κι ἀνίκανο νὰ κάνει πράξη τῆς πεθιμιὰς του τὸ τραγοῖδι; Νάταν τὰ παιδιά, ἡ γυναίκα, ἡ μήπως ὁ ἴδιος ὁ θαιτό; του;

Κοτάδια ἔρχονταν οἱ σκέψεις καὶ θόλωναν τὸ μυαλό του. Μιά καταχνιά μιά μαιφιλα τὸν ἔθαβε καὶ δέν μπόραγε νὰ ξαστερώσει ὁ νοῦς του. Ἐκεῖνο τὸ «ΝΑΙ», ἐκεῖνο τὸ χαρτὶ τὸν βασάνιζε, ήταν μιά πηγὴ νεροπῆς, ήταν μιά πληγὴ σαπισμένη πού βρωμοκοποῦσε. Ἔχασε τὴ διάθεσή του γιὰ σιντροφιές. Προτίμαγε τίς μέρες αὐτές νὰ κλίνεται στὸ σπῆτι, νὰ κλίνεται στὸν θαιτό του.

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀρρωστημένη κατάσταση πού βρισκόταν, μιά σκέψη ἄρχισε νὰ καταβροχθίζει τίς ἄλλες, νὰ τίς μασᾷ λαίμαργα, νὰ μεγαλώνει νὰ θεριεύει καὶ νὰ τραβᾷ τὴν

προδοχή του. Ἡ σκέψη τῶν ἐκλογῶν. Πίστεψε πὼς θὰ μπόραγε κείνη τὴ μέρα νὰ βρεῖ λύτρωση ἢ ψυχὴ του. Δὲν ἦταν μακρὰ, μισὸ μῆνα ἤθελε.

Τὴν Κυριακὴ τῶν ἐκλογῶν ὁ Νικόλας σηκώθηκε ἀπ' τὰ χαράματα. Δὲν τὸν χωροῦσε τὸ κρεβάτι. Βιάζονταν νὰ βρεθῆι μπροστὰ στὴν κάλπη, νὰ ἀδειάσει μέσα τῆς τὴν ἀγανάκτησή του ν' ἀλαφρώσει. Πῆγε ἀνοίξε τὸ συρτάρι, πῆρε τὸ ἐκλογικὸ βιβλιάριο καὶ τῶχωσε βαθεῖα στὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ του. Ἐνοιωσε κάποια εὐχαρίστηση, ἔμοιαζε μὲ τὸν πολεμιστὴ, πὺν ζώστηκε τ' ἄρματα κι εἶναι ἔτοιμος γιὰ μάχη. Ὅσοτερα κάθησε στὸ ντιβάνι κι ἄναψε τσιγάρο. Ἐπιτέλους ζύγωνε ἡ ὥρα.

—Γαμπρὸς νᾶσουν δὲν θὰ διαζόσουν τόσο, τὸν πείραξε ἡ γυναῖκα του, πὺν ἔβλεπε τὴ μεγάλη του διασύνη.

Βιάζοιμε νὰ τελειώσω γρήγορα. Θὰ πάω πρῶτα ἐγὼ κι ὕστερα θᾶρθω νὰ κατατοπίσω καὶ σένα, τῆς εἶπε καὶ σηκώθηκε.

—Καλά, καλά, κάθησε πρῶτα νὰ πιεῖς τὸν καφέ σου καὶ μετὰ φεύγεις.

Ὁ Νικόλας σὰ βρέθηκε στὸ δρόμο ἔρριξε πρῶτα μιὰ ματιὰ στὶς τοιχοκολήσεις, γιὰ νὰ δεῖ πὺν θὰ ψηφίσει. Ἐπειτα ξεκίνησε φουριόζος γιὰ τὸ ἐκλογικὸ του τμήμα.

Δὲν ἦταν ὁμοῦς ὁ πρῶτος. Καμμιά πενηνταριά ψηφοφόροι βρισκόταν μπροστὰ στὴν πόρτα.

Νᾶχαν ἄραγε κι αὐτοὶ τὸ δικὸ του πόθο! Συλλογίστηκε ὁ Νικόλας καὶ στάθηκε στὴ σειρά του. Μὲ βῆμα, σχεδόν, σημειωτὸ προχωροῦσε πρὸς τὴν πόρτα. Ἦρθαν μετὰ κι ἄλλοι ἀπὸ πίσω του κι ἔτσι σιγὰ σιγὰ βρέθηκε σφηνωμένος καὶ δὲν μποροῦσε νὰ κάνει μήτε μπροστὰ μήτε πίσω. Ἐπαψε ἡ κίνηση νᾶναι μὲ τὴ θέλησή του κι ὑπάκουε στὸ νόμο αὐτοῦ τοῦ ὄγκου πὺν δημιουργήθηκε καὶ πῆγαινε πότε μιὰ μπροστὰ, πότε μιὰ πίσω, σὰ θάλασσα τρικυμισμένη. Κάποια στιγμή τοῦ πλαῖνοῦ ὁ ἀγκῶνας ἦρθε καὶ ζούληξε τὸ λαιμὸ του. Ἐβγαλε μιὰ φωνὴ διαμαρτυρίας ὁ Νικόλας μὰ χάθηκε μέσα στὴν ἀνθρώπινη αὐτὴ καταγίδα ὁ ἄλλος κατάφερε καὶ πέρασε μέσα στὴ σάλα. Ὁ στρατιώτης σκοπὸς ἔφραξε μὲ τὸ σῶμα του τὴν πόρτα.

Τώρα ἦταν πρῶτος. Ἀπὸ κεῖ μποροῦσε νὰ βλέπει καλὰ τί γινόταν μέσα. Ἡ ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ, τὸ παραβάν, ἡ κάλπη, ὅλα τὰ παρατήραγε ὅπως ὁ ἀνιχνευτὴς τὸ ἔδαφος, πὺν θέλει νὰ περάσει. Ζάφνου πάγωσε τὸ αἷμα του. Μέσα στὴν αἴθουσα εἶδε τὸν ἄνθρωπο Ἰούδα, τὸν ἤξερε ἀπ' τὰ πρῶτα.

Μὰ τί γύρευε αὐτὸς ἐδῶ! Νὰ βρέθηκε τυχαία ἢ ἦταν ἡ σημερινὴ δουλειὰ του! Ἀναρωτήθηκε, μὰ δὲν τόλμησε νὰ πεῖ σὲ κανένα αὐτὴ του τὴν ἀπορία.

Τοῦρθε πεθιμιά νὰ φύγει, νὰ λείψει τούτη τὴ στιγμή καὶ νᾶρθει ἄλλη ὥρα, ἔρριξε μιὰ ματιὰ πίσω του, ἦταν ἀδύνατο, ὁ ἀνθρώπινος ἐκεῖνος ὄγκος, τὸν πίεζε μπροστὰ καὶ τὸν κολούσε πάνω στὴν πόρτα.

Κεῖνη τὴ στιγμή ὁ σκοπὸς τραβήχτηκε κι ἄφησε νὰ περάσουν πέντε νομάτοι. Ὁ Νικόλας ἔτσι ἀσυναίσθητα ἀπὸ πρῶτος πὺν μπῆκε, ἄφησε δύο ἄλλους νὰ τοῦ πάρουν τὴν ἀράδα. Ἐκανε πὼς ψάχνει τὸ ἐκλογικὸ του βιβλιάριο.

Ἦρθε ἡ σειρά του. Προχώρησε μπροστὰ στὸ τραπέζι καὶ περίμενε:

—Πάρε... Τοῦπε ἕνας κοντόχοντρος πὺν στέκονταν δίπλα στὴν κάλπη, καὶ τοῦδειξε τὰ ψηφοδέλτια.

Τὰ μάτια τοῦ Νικόλα ἀντάμωσαν τὰ μάτια τοῦ Ἰούδα. Λὲς κι εἶχαν ὀρίσει τὸ ραντεβοῦ τους γιὰ τούτη τὴν ὥρα.

Ὁ Νικόλας σκέφτηκε τὴν γυναῖκα του, τὰ παιδιὰ του. Σκέφτηκε τὶς συνέπειες τῆς πράξης του, σκέφτηκε τὸ χαρτὶ πὺν περίμενε καὶ τὸ κουράγιο του λύγησε νὰ σπάει. Μὰ πάλι πὼς θὰ κοιβάλαγε, νεκρὴ, πίσω στὸ σπῆτι τὴν ψυχὴ του.

—Πάρε. Ἄκουσε πὺν ἐπιτακτικὰ τώρα τὴ φωνὴ τοῦ κοντόχοντρο ἀνθρώπου.

Ἐσφιξε μὲ πείσμα τὰ χεῖλια, ἄπλωσε σταθερὰ τὸ χέρι καὶ πῆρε τὰ δύο ψηφοδέλτια. Τὸ βλέμμα τοῦ Ἰούδα τῶνοιθε σὰν ἔρπετό, νὰ γλυστρᾷ ἀπ' τὰ χεῖρια του στὸ πρόσωπο κι ἀπ' τὸ πρόσωπο στὰ χεῖρια. Μελετοῦσε τὴν κάθε του κίνηση.

Ὁ Νικόλας ἦταν δοσμένος στὸ σκοπὸ του. Μήτε πὺν τὸν πρόσεξε ἄλλο. Πῆγε στὸ παραβάν ἔβαλε στὸ φάκελλο τὸ «ΟΧΙ» κι ὡς νᾶκλινε μέσα χειροβομβίδα, γύρισε καὶ τὸ ἔρριξε στὴ κάλπη. Ἐπειτα μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, μὲ σταράτα βήματα, βγῆκε καὶ βρέθηκε στὸ δρόμο. Ὁ ἥλιος ἔλουζε τὴν πολιτεία οἱ ἄνθρωποι πηγαινοερχότανε, κι ὁ Νικόλας ἀνακατώθηκε μέσα στὸ πλῆθος.

Ίστορικά διάφορα

Σημαντικά γεγονότα του κόσμου στους μήνες
'Οκτώβρη — Νοέμβρη — Δεκέμβρη

ΟΚΤΩΒΡΗΣ

4	1957	'Εξαπελίθη ο πρώτος τεχνητός δορυφόρος «Σπούτνικ» από από την ΕΣΣΔ.
10	1862	'Ελθε χώρα ή εξέγερση και εκθρόνιση του 'Οθωνα.
19	1863	'Η εκθρόνιση του Γεωργίου Α' Γλυξμπουργκ.
26	1912	'Απειθερώνεται ή Θεολογική από τους Τούρκους.
28	1940	'Επίθεση της φασιστικής 'Ιταλίας κατά της 'Ελλάδας.
28	1910	'Εκλογές για αναθεωρητική Βουλή.
1	1943	'Ο Ράλλης ιδρύει κι οργανώνει τα προδοτικά τάγματα ασφαλείας.
12	1944	'Η απελευθέρωση της 'Αθήνας από τον χιλιετικό ζυγό.
29	1961	'Εκλογικό πραξικόπημα κατά του λαού από την αλή και τη δεξιά.

ΝΟΕΜΒΡΗΣ

1	1962	'Η 1η συμφωνία της 'Ελλάδας με την Κοινή Ευρωπαϊκή 'Αγορά.
3	1918	Το Ιδρυτικό Συνέδριο της ΓΣΕΕ.
3	1935	Γίνεται νόθο δημοψήφισμα.
3	1963	'Ελεύθερες και τίμιες εκλογές με νίκη των δημοκρατικών δυνάμεων.
26	1917	'Ολοκληρώνεται ή 'Οκτωβριανή 'Επανάσταση.
16	1952	'Εκλογές που τις κερδίζει ή δεξιά με τον Πατάγο.
17	1973	'Ο λαός της 'Αθήνας με πρωτατορία τους φοιτητές εργάτες και οικοδόμους ξεσηκώνεται σίσσωμος κατά της δικτατορίας Παπαδόπουλου, αμίνεται και αυτοθυσιάζεται δημιουργώντας το πολιθρύλητο Πολυτεχνείο και γκρεμίζει την τυραννία.
17	1974	Βεδισομένες άιατες, και άδικες εκλογές χωρίς κάθαρση των δικτατορικών μηχανισμών στον ή δεξιά από τροχη και έκτοδικη για την δχρονη δικτατορία ισχυροποιείται και πάλι στην έξοισία.
18	1918	'Ιδρύεται το Κομμουνιστικό Κόμμα 'Ελλάδας.
22	1963	Γίνεται ή δολοφονία του Τζών Κένεντυ στο Τέξας των ΗΠΑ από τις μαφίες των συνδικάτων του έγκλήματος.
25	1942	'Η άνατίναξη της γέφυρας του Γοργαπιάμου από δυνάμεις της 'Εθνικής 'Αντίστασης του Ε.Λ.Α.Σ (130 άνιρες) με επικεφαλή τον 'Αρη Βελουχιώτη και του Ε.Λ.Ε.Σ (60 άνιρες) με τον Ν. Ζέρβα και τον 'Αγγλο Ταξίαρχο Γουιχάουζ Κρίς.

τὸ Βελιγράδι: καὶ ἀπὸ κει μὲσω τοῦ Δούναβη πρὸς τὴν Αὐστρουγγαρία, Γερμανία Πολωνία, καὶ ὁ δεύτερος δρόμος ἀκολουθώντας τὴ γραμμὴ: Δαρδανέλια—Μαύρη θάλασσα—Βουκουρέστι: καὶ ἀπὸ κει μὲσω Τρανσυλβανίας καὶ Β.Α. Οὐγγαρίας, ὁδηγοῦσε πάλι πρὸς τὴν Αὐστρία, Γερμανία καὶ τὴν Πολωνία.

Ἐχοντας ὑπόψην τοὺς παραπάνω δύο βασικοὺς ἐμπορικοὺς δρόμους, εὐκόλα μπορούμε νὰ ἐξηγήσουμε γιατί ἀκριβῶς δημιουργήθηκαν σὲ χῶρο τῆς οὐγγρικής μεσοποταμίας καὶ τῆς Τρανσυλβανίας τόσες ἑλληνικὲς ἐμπορικὲς κοινότητες, καὶ μᾶς εἶναι ἐπίσης εὐκόλο νὰ προσδιορίσουμε μὲ ἀκρίβεια τὸν τόπο αὐτῶν τῶν κοινοτήτων.

Στὸ χῶρο τῆς σημερινῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς ρουμανικῆς Τρανσυλβανίας συναντοῦμε πάνω ἀπὸ 40 μικρὲς καὶ μεγάλες ἑλληνικὲς κοινότητες.

Ἔνας ἀριθμὸς κοινοτήτων ἀκολουθεῖ τὴν πρώτη ἐμπορικὴ γραμμὴ. Ἔνας ἄλλος ἀριθμὸς σημερινῶν ἐμπορικῶν κοινοτήτων βρίσκεται κατὰ μῆκος τῆς δεύτερης. Ἐνδιάμεσα ἔμω ἀπὸ τοὺς δύο βασικοὺς ἐμπορικοὺς δρόμους, μέσα στὴν οὐγγρική μεσοποταμία, συναντοῦμε πλῆθος ἄλλες. Ἀναφέρουμε ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ τίς πιὸ σημαντικὲς. Τίς κοινότητες ἐκείνες πρὸ κατὰ τοὺς 17ο καὶ 18ο αἰῶνες ἐρυσκόταν σὲ σπουδαία οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ ἔνθεση. Τέτοιαι ἀξιόματες κοινότητες ὑπῆρχαν στίς πόλεις: Πέστη, Βάτο, Κέτσκαμετ, Μίσκολτς, Τοκαία, Ἐγρη, Γαιούρ, Κόκαροι, Ντιοσίγκ, Συμπίου, Ὁράντσα, Ἀλμπα, Ἰούλια, Κλουζ κ.ά.

Διαπιστώνουμε λοιπὸν, πῶς μεγάλος ἀριθμὸς ἑλληνικῶν ἐμπορικῶν κοινοτήτων βρίσκεται στὴν μεγάλη, οὐγγρική πεδιάδα καὶ στὴν πλουσιότατη Τρανσυλβανία.

Τὸ γεγονός τῆς δημιουργίας καὶ ὑπαρξῆς τῶσων κοινοτήτων πρὸ ἀναφέρουμε παραπάνω στὸν ἐν λόγῳ γεωγραφικὸ χῶρο, μπορεί νὰ ἐξηγηθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς παρακάτω βασικοὺς λόγους: 1) Ἐδῶ ἐρυσκόνταν οἱ δύο μεγάλες ἡγεμονίαι: ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαβία στίς ἑποίαις τὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο ἔπαυσε ἀποφασιστικὸ καὶ καθοριστικὸ ρόλο τόσο στὸν πνευματικὸ καὶ οἰκονομικὸ τομέα, ἄλλο τόσο καὶ στὸν πολιτικὸ. Ἔνα ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐξάπλωσῆς τῆς ἐπιρροῆς τους πρὸς τὰ δυτικὰ, ἦσαν καὶ ἡ δημιουργία πολλῶν παροικιῶν πρὸ ἀναφέρουμε. 2) Στὴν Τρανσυλβανία ἐρυσκόταν, κατὰ τὴν ἐποχὴ πρὸ ἐξετάζουμε, ὁ πλουσιότατος Γεώργιος Ράκοτσι¹. Στὰ ἀπέριστα κτήματα τοῦ ἡγεμονία τῆς Τρανσυλβανίας Ράκοτσι καὶ σ' ὀλόκληρη τὴν ἡγεμονία του, ἡ ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας κατὰ τὸ 1636 παίρνει μεγάλες διαστάσεις. Μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας παρουσιάζεται μὲ αἰσθητὴ ἑλλείψη ἐργατικῶν χερῶν ἀπὸ τὴ μιά μεριά, πρὸ καλύπτεται γρήγορα ἀπὸ τοὺς φυγάδες τῶν ἡγεμονιῶν τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τίς ἄλλες περιοχὲς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐνῶ μὲ τὴν αὐξηση τῆς παραγωγῆς ἀπὸ τὴν ἄλλη, παρουσιάζονται μεγάλες ἐμπορικὲς δυνατότητες, πρὸ ἔρχονται οἱ ἐπιτήθειαι Ἕλληνες ἔμποροι νὰ τίς ἐκμεταλλεθοῦν. 3) Ἡ οὐγγρική πεδιάδα ἦταν ἀρκετὰ πλούσια σὲ ἐργητριχὰ, ὀσπρια, κτηνὰ, βοσκοτόπια κτιῶν ἄλλων γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας. Ἰδιαίτερα γιὰ τὴν κτηνοτροφία τῶν κεραιφόρων καὶ τὴν χοιροτροφία. Ἐδῶ ἐπίσης ὀρυσκόνταν καὶ τὰ ἔκκευστὰ κρασιά τῆς Τοκαίας καὶ τῆς Ἐγρη, ἐνῶ τὰ διαφόρινα τῶν διαφόρων αὐτοκρατοριῶν τοῦ Ἀμβούρ-

1. Ράκοτσι Γεώργιος Α' (1591—1648). Ἠγεμόνας τῆς Τρανσυλβανίας. Τὸ παιδί του Ράκοτσι Γεώργιος Β' (1621—1660) ἐξαναγκάστηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους νὰ παραιτηθῆ.

γδου, εξασφάλιζαν άπεριόριστες δυνατότητες για τή διεξαγωγή του έμπορίου από τους Έλληνες. 4) Στην έμπορική δραστηριότητα οι Έλληνες δέν χρησιμοποιοϋσαν μόνο προϊόντα έλληνικής ή και βαλκανικής γενικότερα προέλευσης, αλλά έκμεταλλεύονταν και τά έγχώρια έμπορεύματα.

Με τήν προστασία του Γεωργίου Ράκοτσι δημιουργήθηκε στην πόλη Τοκατα μιιά δυναμική έλληνική κοινότητα, ή οποία πήρε στα χέρια της κι έκμεταλλεύτηκε επί μακρό διάστημα τά πλούσια κρασιά δόβκληρης τής περιοχής.

Η κοινότητα τής Τοκατας τό 1769, οργανώθηκε σέ έμπορική κομπανία. Έδω ζούσε και ο πλουσιότατος κοζάντης έμπορος Γεώργιος Στάμιου Πρέτζος. Ο έμπορος Πρέτζος διατηρούσε συστηματική άλληλογραφία με τήν Καστοριά. Ο Σπύρ. Π. Λάμπρου στο έργο του «Νέος έλληνοαινήμιον» μας πληροφορεί, πώς ή άλληλογραφία του Γεωργίου Στάμιου Πρέτζου είναι: πολύ χαρακτηριστική. Δίνει μιιά καθαρή εικόνα των αδιάρρηκτων δεσμών των απόδημων Έλλήνων με τή σκλαβωμένη τους πατρίδα. Περιγράφει τήν άδάσταχτη και σκληρή ζωή των ραγιάδων στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα και τή λαχτάρα του γέρου νά ξαναδει τό ξηνηρημένο παιδί του πριν πεθάνει. Δείχνει επίσης τήν άσθθηστη άγάπη του παιδιού του προς τήν Ελλάδα.

Υστερα από τή συνθήκη ειρήνης τής Κάρλοβιτς¹, συνθήκη ή οποία μεταξύ των άλλων έδινε στους Έλληνες έμπόρους περισσότερες δυνατότητες για τή διεξαγωγή του έμπορίου, ακολουθεί ένα μεγάλο ρεθμα Έλλήνων, κυρίως από τή Μακεδονία (Κοζάνη, Σάτιστα, Θεσσαλονίκη, Σέρρες). Μεταξύ αυτών, συναντούμε επίσης Ηπειρώτες και λίγους Θεσσαλούς. Πλλά στους Έλληνες, σχεδόν παντού, συναντούμε Σέρβους, Βλάχους και Άλβανούς.

Με τό νέο αυτό ρεθμα μετανάστευσης, δημιουργούνται νέες έμπορικές κοινότητες πού πλούτησαν σχετικά γρήγορα. Με τήν άδεια και τις σχετικές έγκρίσεις των κατά καιρών βασιλιάδων κι αυτοκρατόρων χτίσανε τις έκκλησίες τους, τά σχολεία τους κι άρχισαν νά στέλνουν στις ιδιαίτερες πατρίδες τους μεγάλα χρηματικά ποσά για τήν ανέγερση κι εκεί εκκλησιών και σχολείων. Η δραστηριότητα των έμπορικών κοινοτήτων στον παραπάνω τομέα βοήθησε στο ξύπνημα του σκλαβωμένου έθνους, στην άφύπνιση και ανάπτυξη τής έθνικής συνείδησης των ραγιάδων — άπαραίτητη προϋπόθεση για τήν ένωση των σλάβων και με τοπικό χαρακτήρα προσπάθειών για τον ξεσκλαβισμό — σέ έναν γενικό με ξεκάθαρους σκοπούς κι έπυδιώξεις, ξεσηκισμό του έθνους για τήν άποσίναξη του βάρβαρου όθωμανικού ζυγού και τή δημιουργία ελεύθερου κι ανεξάρτητου κράτους.

Έμπορική δραστηριότητα γενικά

Στις άρχές οι Έλληνες έμποροι διεξήγαγαν τό έμπόριό τους έχοντας τούρκικη ύπηκοότητα. Σάν άλλοθι στο χώρο τής Ευρώπης έχουν πολλά πλεονεχτή-

1. Συνθήκη Ειρήνης Κάρλοβιτς (26 του Γενάρη 1699). Τπογράφτηκε στην ομόνομη κρατική πόλη μεταξύ Αυστρίας, Ρωσίας, Πολωνίας και Βενετίας από τή μιιά και τής Τουρκίας από τήν άλλη. Με τή συνθήκη αυτή καθορίστηκαν νέες μεθοριακές γραμμές στην Ευρώπη, με τήν παραχώρηση από τήν Τουρκία στην Αυστρία όλης τής έντεθθεν του Σαίου (σίγγαβιας (έκτός Τιμπεσάρης και Βελιγραδίου), τής Τρανσυλβανίας και Έσκλαβονίας, τής Άζοφικής θάλασσας στη Ρωσία, τής Παδοσίας, Καμπαία και τής κυριαρχίας πάνω στην Ούκρανία στην Πολωνία. Στην Βενετία παραχωρήθηκαν ή Πελοπόννησος, Πρέβεζα, Λευκάδα, Άγινα και όρισμένα νησιά του Αιγαίου.

ματα σὲ σύγκριστι μὲ τοὺς νότιους. Εἶναι ἀνεξάρτητοι ἀπὸ μὲν οὐρὰ δεσποτικῶς νόμου καὶ διατάξεις πρὸς βαρβαίνουσι τοὺς ἐγχώριους ἐμπόρους, οἱ ὅποιοι ἐξ' ἄλλου δὲν διαθέτουν οὐτὰ τὴν ἐμπορικὴ πείρα, μὰ οὕτω καὶ τὴν ἰκανότητα τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων. Οἱ τελωνιακοὶ φόροι γὰρ τοὺς ἀλλοδαποὺς ἦσαν πολὺ μικροὶ καὶ κεκλιμένοι συνήθως σὲ 3%.

Ἡ μεταφορά τῶν ἐμπορευμάτων πρὸς τὴν ξηρὰ κατὰ τὸ 17ο ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ μέρη τοῦ 18ου αἰῶνα ἦσαν δύσκολη καὶ ἐκτανιστική. Γινόταν μὲ καρβάνια μουλτροῶν καὶ ἀλόγων. Κουβαλοῦσαν ἀπὸ τὴ Μακεδονία τὸν πολύτιμο γὰρ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη κρόκο τῆς Κόζάνης, πρὸς χρησιμοποιοῦνταν σὲς βαφές, βαμβάκι, μετάξι, κρασιὰ ἀπὸ τὴ Σιάτιστα, λάδι, ρόζι, καπνὰ ἀπὸ τὴ Μακεδονία, Ἀλβανία, Βουλγαρία καὶ Τουρκία Ἀρώματα ἀπὸ τὴς βουλγαρικῆς ξακουστῆς κιλιάδες, ἀλάτι, λίπος, πιπέρι, σπυροῦνι, σαφίδα ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, ὑφάσματα διαφόρων χρωμάτων ἀπ' τὰ Ἀμπελάκια τῆς Θεσσαλίας (βλ. ἄνω δὲ πρῶτα καὶ κῶδικα, πρὸς πολὺ τὰ κινηροῦσαν οἱ Ὀγγροὶ χωρῆκα), δέρματα, πολύχρωμα νήματα πρῶτα, κίτρινα, ἔσπρα, κόκκινα) κ.ά.

Ὅλα τὰ παραπάνω ἐμπορεύματα μεταφέρονταν, ὅπως εἶπαμε ἤδη, πολὺ βαρβαρική τὴν ξηρὰ μὲ καρβάνια ζῶνι μὲχρι τὸ Βελιγράδι καὶ ἀπὸ καὶ μέσω τοῦ Δούναου πρὸς τὴν Αὐστρία. Τὰ ἴδια μεταφορικὰ μέτρα καὶ τρόποι τὴν ξηρὰ, χρησιμοποιοῦνταν καὶ πρὸς ἀνατολικὸ ἐμπορικὸ θρόνον.

Ἐνα μέρος τῶν παραπάνω ἐμπορευμάτων πωλοῦντο τὴν Οὐγγαρία καὶ τὴν Τρανσυλβανία. Τὸ ὑπόλοιπο, ἀπὸ προσθέτονταν σ' αὐτὸ τὸ χοιρινὸ λαρδί, τὸ κρέας, τὰ ἔσβια, τὰ δημητριακὰ, τὰ ἔσπρα, τὰ κρασιὰ καὶ λοιπὰ ἐμπορεύματα, μεταφέρονταν ἐσπεύτερα πρὸς τὴν Αὐστρία, τὴ Γερμανία καὶ τὴν Πολωνία.

Κατὰ μῆκος τῶν δύο ἐμπορικῶν θρόνων πρὸς ἀναφέρουμε, ἔξω ἀπὸ τὴς τουρκοκρατούμενες περιοχάς, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους διαθέτανε μόνιμα καταστήματα καὶ ἀποθήκες, μὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἶχαν μεταβιβατικὴ τὴ διαμονή τους. Ὁ χρόνος διαμονῆς τῶν τελευταίων ἐξαρτῶνταν ἀπὸ τὴν πωρότητα καὶ τὸ εἶδος τῶν ἐμπορευμάτων τους.

Ὁ μεγάλος ὄγκος τῶν ἐμπορευμάτων τους ἦσαν ἑλληνικῆς - βαλκανικῆς προέλευσης ἢ τουρκικῆς. Στὴν ἐμπορικὴ τους δραστηριότητα ἀξιοποιοῦσαν ἐπίσης καὶ τὰ ἐσωτερικὰ προϊόντα τὰ ὅποια τὰ ἀγόραζαν χωρῆκα καὶ τὰ πωλοῦσαν λιανικά.

Τὰ ξακουστὰ κρασιὰ τῆς Τοκαίας — ὅπως ἤδη τονίσαμε — ἐπὶ μεγάλο χρονικὸ διάστημα ἐρέθησαν μὲ τρόπο μεταπρατικὸ σὲ χέρη τῶν Ἑλλήνων.

Ἀπὸ τὴ Γερμανία, μὰ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ Λειψία, ἔφερναν διομηχανικὰ κυρίως ἐμπορεύματα: ὑφάσματα, χαρτί, σπυροῦνι, βρεπάνια, μηχανήματα καὶ διάφορα ἄλλα μηχανήματα.

Τὰ διατάγματα τοῦ αὐτοκράτορα Λεοπόλδου Α' (1 Ἰούλη 1667), τοῦ Καρόλου Γ' (Ἀύγουστος 1740) καὶ τῆς Μαρίας Θηρεσίας (17 Ἀύγουστος 1761), ἐπιτρέπουν τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ τοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας.

Ἡ διεξαγωγὴ τοῦ ἐμπορίου τούτου ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας συνέβαλε ἀποφασιστικὰ πρὸς τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐξαγωγῶν τῆς τουρκοκρατούμενης Ἑλλάδος καὶ πρὸς τὴν ἐκτακτικὴν σειρὰς διομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν κέντρων (Ζαγοροχώρια, Μαντεμοχώρια, Γιάννινα,

1. Στὰ Ἀμπελάκια Θεσσαλίας, ἰδρύθηκε ἡ πρώτη στήν Ἑλλάδα σοσιαλιστικὴ Κοινότητα τὸ 1770 μὲ ἐνίσχυση Ἡπειρωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἐμπόρων πρὸς κράτησε ὡς τὸ 1812.

Λάρισα, Θεσσαλονίκη κλπ.) και μεταξὺ αὐτῶν τὰ Ἀμπελάκια τῆς Θεσσαλίας, πού κατά τὰ χρόνια τοῦ ἐθνικοῦ ξεσηκωμοῦ τοῦ 1821 παύσανε σπουδαῖο ρόλο. Τὰ Ἀμπελάκια εἶχαν μετατραπεί σ' ἓνα σημαντικό ἐργαστήρι χειροτεχνίας και σπουδαῖο κέντρο νηματοποιίας. Στὴν Κοζάνη καλλιεργήθηκε μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια ὁ πολυτέμπος και πανάκριθος γιὰ τὴν ἐποχὴ του, κρόκος.

Χάρη στὸ ἐμπόριο, μεγάλη ἀνάπτυξη σημειώθηκε στὸν τομέα τῆς σταφιδοπα-
ραγωγῆς και τῆς καπνοπαραγωγῆς.

Πολλές και ἀφάνταστα μεγάλες ἦταν οἱ δυσκολίες πού συναντοῦσαν οἱ ἔμπο-
ροὶ μας ἐκεῖνα τὰ χρόνια στὴ μεταφορὰ τῶν ἐμπορευμάτων τους σὲ τόσο μακρινές
ἀποστάσεις και μὲ τὰ μεταφορικά μέσα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Γιὰ νὰ μεταφερθοῦν
π.χ. ἐμπορεύματα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὡς τὴ Βουδαπέστη, ἀπαιτοῦνταν ὀλόκληροί
μῆνες. Ἐπρεπε νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τίς κακοκαιρίες, τοὺς ληστές κλπ. Ὅλες
αὐτές οἱ δυσκολίες ἀνάγκαζαν τοὺς Ἕλληνες νὰ ὀργανώνονται σὲ ἐμπορικές κομπα-
νίες και νὰ ἀλληλοβοηθοῦνται μεταξὺ τους ἀδελφικά στις δύσκολες ὥρες και περι-
στάσεις.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα, οἱ ἐλληνικές ἐμπορικές κομπανίες κατέχουν
κυρίαρχη θέση στὸ οὐγγρικό ἐμπόριο. Τὸ γεγονός τοῦτο, ἔχει σοβαρὲς ἀρνητικές
ἐπιπτώσεις στὴν οὐγγρική ἐθνική οἰκονομία γιὰ τὴ ζωτικὰ συμφέροντα. Οἱ
Ἕλληνες ἔμποροι, «οἱ πλούσιοι Ἕλληνες—gazdag görogök», ὅπως συνήθιζαν νὰ τοὺς
ἀποκαλοῦν οἱ Οὐγγροί, ἀγαποῦσαν θέβαινα, και βοηθοῦσαν ἑμμεσα τὴ δευτέρῃ τους
πατρίδα, ἀλλὰ τὰ κέρδη τους τὰ ἔβγαζαν ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορά της στέλνοντάς τα
στὴν ἰδιαίτερῃ τους πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα. Ἡ διαρροὴ αὐτὴ τοῦ κεφαλαίου και
ἀδυνατίζε ἐλοένα και πῖο πολὺ τὸ χρηματοφυλάκιο τῆς Οὐγγαρίας. Μὰ οἱ Οὐγ-
γροὶ ὅμως ἔμποροι, δὲν ἦταν ἀκόμα σὲ θέση νὰ ἀντικαταστήσουν τοὺς Ἕλληνες. Γι'
αὐτὸ και οἱ κυβερνῶντες προσπαθοῦσαν νὰ περιορίσουν τὴ σφαῖρα δράσης των μὲ
διάφορους ἀπαγορευτικούς νόμους και διατάξεις.

Τὸ 1774, ἡ Μαρία Θηρεσία μὲ ἀπόφασή της ὑποχρέωνε τοὺς Ἕλληνες ἢ νὰ
παρατήσουν τὸ ἐμπόριο ἢ γιὰ νὰ ἔχουν και παραπέρα τὸ δικαίωμα ἐξάσκησης τῆς
ἐμπορικῆς τους δραστηριότητος, νὰ ἀλλάξουν ὑψηλότητα και νὰ μεταφέρουν στὴν
Οὐγγαρία τίς οἰκογένειές τους.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς παραπάνω ἀπόφασης, οἱ Ἕλληνες ἄρχισαν
νὰ χάνουν σιγά - σιγά τὴν προνομιούχα θέση πού κατεῖχαν σὰν ἀλλαδαποῖ. Τὴν
πλάτη τους πιά, ἔβραιναν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ φόροι, οἱ νόμοι και τὰ διατάγματα, πού
ἔβραιναν πρῖν, μόνον τοὺς γτόπιους. Κι ἐνῶ οἱ γτόπιοι μὲ τὸν καιρὸ ἄρχισαν νὰ
δυναμίζουν, ὁ ἐμπορικός ρόλος και οἱ δραστηριότητες γενικά τῶν Ἑλλήνων ἄρχι-
σαν νὰ στενεύουν, γιὰ νὰ περιοριστοῦν τελικά στὸ ἐλάχιστο.

Τὰ ἰδιάφορα περιοριστικά μέτρα πού πάρθηκαν σὲ συνέχεια σὲ βάρος τῶν
Ἑλλήνων, ἐδήγγισαν στὸ ἀδυνατίσιμα τοῦ ρόλου τους. Ἔτσι, οἱ ἐλληνικές ἐμπορικές
κοινότητες ἄρχισαν σιγά - σιγά νὰ μετατρέπονται σὲ ἀσήμαντα κέντρα, πού μὲ τὸν
καιρὸ πέρασαν στὴν ἀφάνεια.

Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς ἐμπορικῆς παροικίας τῆς Ἑγρης

Στὴν ὄρεινὴ Β.Α. περιοχὴ τῆς Οὐγγαρίας, βρίσκεται ἡ γραφικὴ πόλη Ἑγρη
(Eger). Στὸ κέντρο της ὑψώνεται περήφανο και ἀγέρωχο τὸ μεσαιωνικό της κάστρο
- σύμβολο ἡρωϊσμοῦ και ἀνδρείας.

Τὸ μικρὸ αὐτὸ κάστρο σφραγίσθηκε μὲ ἀμέραντι, ἐδῶ κατὰ τὸν 16ο αἰῶνα. Ἦσαν οἱ ἥρωϊκοὶ ὑπερασπιστῆς τοῦ ἀναχαίτησαν καὶ συντριψάν τὶς ἀμέριτες ὀρδῆς τῶν ὀθωμανῶν Τούρκων ποὺ πῆγαν νὰ καταχτήσουν τὴν σύγγρηκὴ πόλιν. Οἱ ὑπερασπιστῆς τῆς Ἐγρῆς ἀνέστησαν μὲ ἀξιοθάρσιν ἥρωϊκῶς στὴν πολυμήνη πολιτορχία — πολιτορχία ποὺ σὲ μᾶς τοὺς Ἕλληνας θυμίζει τὸ ἀθάνατο Μεσολόγγι — καὶ ἐμπόδιζαν τοὺς Τούρκους νὰ καταχτήσουν τὸ κάστρο τῆς Ὀράντας.

Στὴ μικρὴ ἥρωϊκὴ πόλιν, κατὰ τὸ 1687 συναντοῦμε τοὺς πρώτους Ἕλληνας. Σύμφωνα μὲ τὸν σύγγρο ἱστορικὸ Σέντερκιν: τὸ 1688 ἀγοράστηκαν ἀπὸ τοὺς «πλούσιους» Ἕλληνας πάνω ἀπὸ 40 μὲ 50 σπίτια. Μεταξὺ τῶν νέων ἀποίκων τῆς πόλης, ἦσαν καὶ ὁ Νικόλαος ὁ «Ἕλληνας», ποὺ ἀγόρασε τὸ οἰκόπεδο σὸ ὄπισθεν χτιστοῦ ἀργότερα τῆ ἑλληνικῆ ἐκκλησίας τῆς πόλης.

Κατὰ τὸ 1660 ἑκατοντάδες Ἕλληνας ἔμποροι ἀναγκάστηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν περιοχὴ τῆς Ὀράντας διωγμένοι ἀπ' τοὺς Τούρκους καὶ νὰ ἐγκατασταθῶν στὴν πόλιν Ντέμπρεσιν, ἀπ' ὅπου πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀργότερα ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἐγρῆ. Ἔτσι ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Ἐγρῆς κατὰ τὸ 1696 αἰξήθηκε σημαντικῶς. Στὶς γειτονικὲς πρὸς τὴν Ἐγρῆ πόλεις ὑπῆρχαν καὶ ἀπὸ καλύτερα μὲ σερὰ ἑλληνικὲς ἐμπορικὲς παροικίαις ὅπως: στὴν Τοκαία, στὴ Μίσκολος καὶ Ντέμπρεσιν, ποὺ ἐμπορεύονταν κυρίως τὰ ξακουστὰ κρασιὰ τῆς περιοχῆς. Ἡ κοινότης ἡμῶς τῆς Ἐγρῆς ἀναδείχθηκε γρήγορα σὰν μὲ ἀπὸ τὶς πρὸ δυναμικῆς, χάρι, τὰ πλοῦτη ποὺ μετέφεραν οἱ κάτοικοι τῆς ἀπὸ τὴν πλουσιότατη παροικία τῆς Ὀράντας καὶ στὴ μεγάλη ἐμπορικὴ πείρα ποὺ διαθέτανε.

Τὸ 1702 σὸν κατάλογο τῶν δημοτικῶν συμβούλων συναντοῦμε καὶ τὸ ὄνομα: «Δ. Στέφανος ὁ Ἕλληνας — ὁ ὅποιος κατάγει: ἀπὸ τὸ ξακουστὸ ἑλληνικὸ ἔθνος — ex inclita Natione Graeca».

Κατὰ τὸ 1721 μὲχρι τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα καὶ συγκεκριμένα μὲχρι τὸ 1748, ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων ἔχει μεγαλῶσει καὶ ὀρθομένως οὐκοῦτως ξεχωρίζουν γιὰ τὰ πολλὰ τοὺς πλοῦτη. (Οἰκογένεια Σεργάτη, Ζάκου, Δούζη, Νικόλαου, Ράγκου κ.λ.). Ὁ δὲ πληθυσμὸς τῆς Ἐγρῆς ἀρχίζει νὰ ξεπερνᾷ μὲ σερὰ ἄλλες σύγγρηκὲς πόλεις.

Σύμφωνα μὲ τὸν ἱστορικὸ Echard Ferens (περιοδικὸ Századok, ἀριθ. 52) 1918), χάρι στὴν ἐπιδεξιότητά τους πλοῦτησαν τόσο πολὺ, ὥστε τὸ 1748 τῆ ἐμπορικῆς κομπανίας τῆς Ἐγρῆς κατέλαβε μὲ ἀπ' τὶς πρώτες θέσεις μεταξὺ τῶν δέκα ἐμπορικῶν κομπανιῶν ποὺ ὑπῆρχαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴν Οὐγγαρία.

Οἱ ἱστορικοὶ Bihari Jozsef καὶ Füves Ödön στὴ μελέτη τους: «Ἐπιτάφιος ἐπιγραφὲς καὶ διβλία Ἑλλήνων τῆς Ἐγρῆς» (Ἐγρῆ 1959) ἀναφέρουν χαρακτηριστικὰ μεταξὺ τῶν ἄλλων, πὼς «οἱ Ἕλληνες δημιουργήσαν τὸ πραγματικὸ ἐμπόριο στὴν Οὐγγαρία μὲ τὴ σημερινὴ σημασία καὶ ἔννοια τῆς λέξης». Ὀργανωμένοι σὲ ἐμπορικὲς κομπανίες μπόρεσαν νὰ διαθέσουν μεγάλα ἐμπορικὰ κεφάλαια καὶ νὰ συμβάλουν στὴν καπιταλιστικοποίηση τοῦ σύγγρηκου ἐμπορίου.

Οἱ Ἕλληνες τῆς παροικίας Ἐγρῆς κράτησαν γιὰ πολὺν καιρὸ στὰ χέρια τους ἐλόκληρο τὸ ἐμπόριο κρασιῶν τῆς περιοχῆς. Ἡ μικρὴ, ἀλλὰ γεμάτη πλοῦσια ἐμπορικὴ δραστηριότητα κοινότης τῆς Ἐγρῆς, τὸ 1777 ἔχτισε δικό της σχολεῖο γιὰ νὰ μάθουν τὰ παιδιὰ τῆς τῆ μητρικῆ γλώσσα καὶ ἀνέπτυξε ἀξιόλογη πνευματικὴ κίνηση. Οἱ τοπικὲς ὁμοῦς ἀρχὲς δὲν ἐγκρίνανε ἀμέσως δάσκαλο, ἀν καὶ ἀπὸ ἑθελοντι-

κούς, έράνους είχαν συγκεντρώσει τὸ 1780 τὸ πῶσο τῶν 6.900 φοροινιῶν γιὰ τὴν σχετικὴ ἄδεια λειτουργίας του.

Ἰσπερα ἀπὸ πολλὰς κι ἐπίμονες προσπάθειες, τὸ 1782 συναντοῦμε στὴν πόλη Ἐγρη τὸν πρῶτο Κοζάνιτη δάσκαλο, τὸν Ἰωάννη Αἰτωλό, «ὃς ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1782 τὰ ἐγκύκλια μαθήματα καὶ εἶτα ἀπῆλθεν εἰς Ἐγρη, ἔνθα μέχρι τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ διετέλησε διδάσκων τὰ τέχνα τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν». (Παναγιώτη Ν. Λιούφη: «Ἱστορία τῆς Κοζάνης», ἔκδ. Ἀθηνῶν 1924).

Στὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο τῆς κοινότητας Ἐγρη δίδαξαν ἐπίσης καὶ οἱ διδάσκαλοι: Ἀποστολίδης Ἰωάννης καὶ Παπαγεωργίου Μιχαήλ.

Στὴν πρόσοψη τῆς εἰσόδου τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τῆς πόλης, σώζεται ἀκόμα ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραῖα λαμβανὰ ἐπιγράμματα τοῦ Μιχαήλ Παπαγεωργίου.

Στὴν πόλη Ἐγρη ἔζησε ἐπίσης ἀρκετὸν καιρὸ καὶ ὁ γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν 17 ἑλληνικῶν σχολείων ποὺ λειτουργοῦσαν στὴν περιοχὴ τῆς Οὐγγαρίας, λόγιος Δημήτριος Χρυσανθόπουλος.

Ὅπως ὅλες οἱ ἑλληνικὲς ἐμπορικὲς κοινότητες τῆς Οὐγγαρίας, ἔτσι καὶ ἡ κοινότητα τῆς Ἐγρης, ἀφοῦ γνώρισε μιὰ μεγάλη περίοδο ἄνθησης, πέρασε μὲ τὸν καιρὸ στὴν παρακμὴ καὶ σιγὰ - σιγὰ στὴν ἀφάνεια.

Ἡ ἐκκλησία, τὸ νεκροταφεῖο μὲ τὶς ἑλληνικὲς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ ἐπιγράμματα στοὺς πέτρινους σταυροὺς, θυμίζουν σήμερα τὸ πέρασμα τῶν ὁμογενῶν μας ἀπὸ τοῦτο τὰ μέρη. Καὶ σὰν ἀνάμνηση, ὑπάρχει στὴν πόλη Ἐγρη καὶ μιὰ μικρὴ ὁδὸς ποὺ φέρνει τὸ ὄνομα: «Ὁδὸς Ἑλλήνων» (Görög utca).

Λίγα γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων

Τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ θάρβαρος καὶ καθυστερημένος ὀθωμανικὸς ζυγὸς ἔχει ρίξει ὀλόκληρο τὸ λαὸ μας σὲ βαθὺ πνευματικὸ σκοτάδι, στὶς ἑλληνικὲς παροικίες τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀναπτύσσεται σημαντικὴ πνευματικὴ κίνηση, ποὺ πλάϊ στὴν πλούσια ἐμπορικὴ δραστηριότητά τους, ἢ ὅποια στὶς ἀρχὰς καὶ ἰδιαίτερα στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα ἔχει φτάσει στὸ κατακόρυφόν της, σημειώνεται μιὰ ἀξιόλογη πνευματικὴ ἄνθηση.

Στὶς παροικίες τοῦ ἐξωτερικοῦ καλλιεργοῦνται κι ἀναπτύσσονται τὰ γράμματα καὶ οἱ τέχνες. Διατηρεῖται καὶ ἀναπτύσσεται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, παρὰ τὶς δυσκολίες καὶ τὶς ἐπιδράσεις τοῦ ξενόγλωσσου περιβάλλοντος.

Σ' ὅλες σχεδὸν τὶς παροικίες λειτουργοῦν σχολεῖα κι ἐκκλησίες, ποὺ ἔχουν χτιστεῖ μὲ χρήματά τους καὶ ἔσπερα φυσικὰ ἀπὸ τὴν ἀπόσπαση τῶν σχετικῶν ἀδειῶν τόσο γιὰ τὴν ἀνέγερσή τους, ἄλλο τόσο καὶ γιὰ τὴ λειτουργία τους. Πολλὰς παροικίες μάλιστα, πληρῶνουν καὶ δύο παπάδες. Ἐκκλησίες καὶ σχολεῖα λειτούργησαν σὲ πάνω ἀπὸ 17 κοινότητες στὸ γῶρο τῆς Οὐγγαρίας. Ἀναφέρουμε τὶς κυριότερες: Πέστη, Μπίκης, Σέγκντ, Ἐγρη, Γκιούρ, Γκιούλα, Κεσμετίο, Κόμαραμ, Μίσκολτς, Τοκχά, Βάτς, Ντέμπρετσιν, Γκιούγγκις, Χόντμεζουβασιαρχη κ.ἄ. Στὸ γῶρο τῆς Τρανσυλβανίας λειτούργησαν σχολεῖα κι ἐκκλησίες στὶς πόλεις: Ὀράντεα, Μπειούς, Κλούζ, Σιμπίου, Μπρασιόβ κ.ἄ.

Ἀπὸ γράμμα τοῦ ἐπισκόπου τῆς Βούδας Διονυσίου Πόποβιτς μὲ ἡμερημίνα 2 Φεβρουαρίου 1792 πρὸς τὸν ἐρυθρόδοξο ἐφημέριο τοῦ Μίσκολτς Παπα - Χαρλαιο (σώζεται στὰ κρατικὰ ἀρχεῖα τῆς πόλης Μίσκολτς) πληροφοροῦμαστε, ὅτι καταβλήθησαν σοβαρὰς προσπάθειες γιὰ νὰ συσταθεῖ στὴν Πέστη Ἀκαδημία μὲ καθη-

γνήσις τὸν Δημήτριον Δάρδαρι, γιὰ τὴν ἔβρα τῆς φιλοσοφίας καὶ τὸν Ἀθανάσιον Ψαλίδα¹, γιὰ τὴν ἔβρα τῆς θεολογίας.

Στὰ σχολεῖα πρὸς λειτούργησαν στὴν περιοχὴ τῆς αὐγγλικῆς Μεσοποταμίας διδάξε κατὰ καιρὸς δόκλιτρον πλειάδα ἀξιόλογων διδασκάλων. Γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τοῦ ἀπαραίτητου διδαχτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τὴν μετακπαίδευσή του, λειτούργησε στὴν κοινότητα τῆς Πέστης καὶ Παυσαγωγικὴ Σχολή.

Στὰ σχολεῖα τῆς Βουδαπέστης διδάξαν οἱ: Μιχαὴλ Παπαγεωργίου². Ὁ Παπαγεωργίου διδάξε ἐπίσης καὶ στὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα τῶν πόλεων Μίσκολτς καὶ Ἐγρη. Στὴν Ἐγρη, ἔγραψε καὶ πολλὰ ἐπιγράμματα στὴν ἐκεῖ ἐκκλησία. Γεώργιος Βεντότης, ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο. Χαρίσιος Μεγδάνης, ἀπὸ τὴν Κοζάνη. Γαβριὴλ Καλλονάς³. Γεώργιος Λεοντίου, ἀπὸ τὴν Καστοριά. Πολυζώης Κοντός⁴, ὁ ὁποῖος διδάξε καὶ σὲ σχολεῖο τῆς Τουαλάς. Οἱ Κοζανίτες Γεώργιος Ρουσιάνης καὶ Δημήτριος Ζωνιότης διδάξαν στὰ σχολεῖα τῆς Βουδαπέστης ἀπὸ τὸ 1823 μέχρι τὸ 1830. Ἄς σημειωθεῖ ἐδῶ, πὼς μὲ χρήματα τῶν Κοζακίων τῆς κοινότητος Βουδαπέστης, ἰερόθηκε στὴν Κοζάνη τὸ 1756 ἡ σχολὴ «Κομπανία».

Στὰ σχολεῖα τῶν παροικιῶν τῆς Οὐγγαρίας διδάσκονταν: ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ αὐγγλικὴ γλῶσσα, ἡ λατινικὴ, ἡ γερμανικὴ καὶ ἡ γαλλικὴ (γλῶσσες ἀπαραίτητες γιὰ τὴ διεξαγωγὴ τοῦ ἐμπορίου). Διδάσκονταν ἐπίσης φιλοσοφικὰ μαθήματα, ρητορικὴ, ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, μαθηματικὰ, ἱστορία καὶ γεωγραφία μαζί, καθὼς καὶ οἱ κλασσικοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας.

Τὸ ἀρνητικὸν σὲ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τῶν παροικιακῶν σχολείων γενικὰ εἶναι, ὅτι ἐνῶ στὴν τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα μιλοῦνταν καὶ ἀναπτύσσονταν ἡ ζωντανὴ λαϊκὴ γλῶσσα, ἡ δημοτικὴ, ἐδῶ διδάσκονταν μὲ σχολαστικὸν τρόπον ἡ ἀρχαία καὶ ἡ ἀρχαίζουσα. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐμπόδιζε τὴν δόξιν ἀνθηρῆσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς διασπορᾶς σὲν τομέα τῆς πνευματικῆς δημιουργίας.

Καὶ ὁ πνευματικὸς ἐκπρόσωπος τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ Ἑλλήνων, Γεώργιος Ζαβίρας διὰ τὰ ἔργα του, καὶ ἐιδικότερα ἐνα προορξιστικῶν γιὰ τὰ σχολεῖα, τὰ ἔγραψε στὴν ἀρχαίζουσα.

Μεγάλον ἐμπόδιον ἐμπαινε σὲ ἐκπαιδευτικὸν ἔργο καὶ τότε, ὅπως καὶ σήμερον, τὸ ζήτημα τῆς γραμμικτικῆς. Αὐτὸ τὸ ζήτημα ἐξακολουθεῖ κατὰ τὴ γνώμη μας νὰ μένει ἀλυτο ἀκόμη, καὶ περιμένει τὴ λύση του μαζί μὲ τὸ μέγαν πρόβλημα τῆς διγλωσσίας.

Ἐκτὸς τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων (λογίων, διδασκάλων) στοὺς ὁποίους ἤδη ἀναφερθήκαμε, σὲ ἑλληνικὰς ἐμπορικὰς κοινότητες τῆς Οὐγγαρίας ἔζησαν κατὰ

1. Ἀθανάσιος Ψαλίδας (1760—1838). Λόγιος καὶ συγγραφεὴς. Γνώστης ἑνῶν γλωσσῶν. Σπούδασε στὴ Βιέννη, ὅπου ἔγραψε τὸ 1791 καὶ τὸ ἔργο «Ἀληθὴς εὐδαιμονία». Δίδαξε γοιμικτικὴ καὶ φιλοσοφία στὰ Γιάννινα καὶ στὴν Λειβάδα. Διδάσκαλος τοῦ Γένους.

2. Μιχαὴλ Παπαγεωργίου (1727—1796). Λόγιος ἀπὸ τὴ Σιάτιστα. Ἐκτὸς τῶν σχολείων τῆς Οὐγγαρίας, διδάξε καὶ στὴ Βιέννη. Τὸ 1788 ἔγραψε τὸ «Μέγα Ἀλφαθητάριον».

3. Γαβριὴλ Καλλονάς (1724—1795). Λόγιος κληρικὸς ἀπὸ τὴν Ἄνδρο. Ἐκτὸς τῶν σχολείων τῆς Οὐγγαρίας, διδάξε καὶ στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ Βιέννη.

4. Πολυζώης Κοντός. Λόγιος κληρικὸς ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Ἑλληνοιστὴς καὶ κριτικὸς τοῦ 18ου αἰῶνα. Ἐκτὸς τῶν σχολείων τῆς Οὐγγαρίας, χρημάτισε ἑλληνοδιδάσκαλος καὶ στὸ Παρίσι. Ἐργο του τὸ «Ἀλφαθητάριον εἰμαθές».

1. Μοσχόπολις: Χωριὸ τῆς Ἀλβανίας Δ. τῆς Κορυτσᾶς. Κατὰ τοὺς 160, 17, καὶ 180 αἰῶνες ὑπῆρξε ἀξιόλογο ἐμπορικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρο τῶν Ἑλλήνων. Τὸν 180 αἰῶνα ὁ πληθυσμὸς τῆς ἔφτασε τοὺς 50.000 κατοίκους. Ἐκεῖ λειτούργησε ἡ «Νέα Ἀκαδημία», μία ἀπὸ τίς πρὸ ἀξιόλογες σχολὰς τοῦ τουρκοκρατούμενου ἑλληνισμοῦ, καθὼς καὶ τυπογραφεῖο.

καιρὸς καὶ τίμησαν μὲ τὸ ἔργο τους καὶ τὴν προσφορὰ τους τὴν Ἑλλάδα, καὶ μιὰ σειρά ἄλλοι μεγάλοι ἄνδρες.

Μνημονεύουμε ὀρισμένα μεγάλα ὀνόματα: 1) Μιχαὴλ Γ'. Μελάς (1729 - 1805), ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Τὸ 1774 ἔγινε στρατηγὸς τοῦ οὐγγρικοῦ στρατοῦ καὶ πῆρε τὸν τίτλο τοῦ βαρώνου. Διευθύνοντας αὐстро-ουγγρικές δυνάμεις, πῆρε μέρος στὶς μάχες κατὰ τοῦ Ναπολέοντα στὴν Ἰταλία. Νικήθηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1800 στὴ μάχη Μερένγκο.

2) Σίμων Σίνας (1753 - 1822), μεγαλέμπορος ἀπὸ τὴν Μοσχόπολη. Τὸ 1818 ἔλαβε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας, τὸν τίτλο τοῦ βαρώνου. Εἶναι ὁ πατέρας τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτη Γεωργίου Σίνα, ὁ ὁποῖος ἴδρυσε τὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Αὐστρίας (1834) καὶ τὸ Πολυτεχνεῖο, τὸ Ἀστεροσκοπεῖο τῶν Ἀθηνῶν, καὶ δαπάνησε πάνω ἀπὸ 500.000 ἀγγλικές χρυσές λίρες γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς κρεμαστῆς γέφυρας τῆς Βουδαπέστης.

3) Γεώργιος Λατσάνης (1796 - 1870), ἀπὸ τὴν Κοζάνη. Ἀγωνιστὴς, πολιτικὸς καὶ συγγραφέας. Δίδαξε στὸ ἐλληνικὸ σχολεῖο τῆς Ὁδησσοῦ. Μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας. Τὸ 1820 ἀκολούθησε τὸν Ἄλ. Ὑψηλάντη καὶ ἔγινε χιλιάρχος τοῦ Ἱεροῦ Λόχου. Μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ Δραγατσανίου, πιάστηκε καὶ φυλακίστηκε στὴν Αὐστρία. Ἀποφυλακίστηκε ὕστερα ἀπὸ ἐπέμβαση τοῦ Τσάρου καὶ τὸ 1828 κατέβηκε στὴν Ἑλλάδα, ὅπου πῆρε μέρος στὸν Ἀγῶνα σὰν στρατοπεδάρχης τῆς Ἀν. Ἑλλάδας, μέχρι τὴν τελευταία μάχη τῆς Πέτρας. Διετέλεσε ὑπουργὸς οἰκονομικῶν (1837) καὶ νομάρχης Ἀττικῆς. Συνέγραψε μαζί μὲ τὸ Γενάδιο τὴν ἐξάτομη «Προπαυδευτικὴν «Ἐγκυκλοπαυδεύειον». Ἐγραψε ἐπίσης πολλὰ ποιήματα κ.ἄ. Μὲ τὴν δωθήκη του ἴδρυσε τὸν «Λατσάνειον Ἰδρυματικὸν Ἀγῶνα».

4) Χριστόφορος Νάκος. Ἐφτάσε στὴν Οὐγγαρία κατὰ τὸ 1780 καὶ πρόσφερε μεγάλες ὑπηρεσίες στὸν τομέα τῆς ἀνάπτυξης τῆς γεωργίας. Λένε, πὼς αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγε στὴν Οὐγγαρία τὴν βαμβάκοκαλλιέργεια.

5) Κωνσταντῖνος Τερζῆς. Κατὰ τὸ 1848 ἔκανε δῆμαρχος τῆς Πέστης. Οἱ παραπάνω μεγάλοι ἄνδρες ἀγαπήθηκαν πάρα πολύ, καὶ ἀνάλογα μὲ τὴ δουλειά τους, τιμήθηκαν μὲ ἰδιόφωρα διπλώματα, παράσημα καὶ τίτλους εὐγενείας.

Μὲ πρωτοβουλία τῶν Μακεδόνων, κυρίως ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, τὴν Κοζάνη, τὴ Σέρρες, τὴν Σιάτιστα καὶ τῶν εὐεργετῶν τῆς κοινότητος Μοσχόπολης Σοφίας Λύκας καὶ Ἀλεξάνδρου Λέπωρα, καθὼς καὶ τοῦ γνωστοῦ λόγιου Γεωργίου Ζαβίρα, χτίστηκε καὶ ἐγκαινιάστηκε τὸ 1790 ἡ ὁρθόδοξη ἐλληνικὴ ἐκκλησία τῆς Βουδαπέστης, πού βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς πόλης πάνω στὶς ὄχθες τοῦ Δούναβη.

Ἐπίλογος

Στὴ σύγκριση ἐργασία μας, κάναμε μιὰ προσπάθεια νὰ φωτίσουμε ὅσο φυσικά μας ἦταν δυνατό, μερικές μόνο πτυχές τῆς πλούσιας ὁρατηριότητας τοῦ ἀπόδημου ἐλληνισμοῦ. Νὰ βγάλουμε στὴν ἐπιφάνεια τίς σχέσεις συνεργασίας τους καὶ ἀλληλοβοήθειας μὲ τοὺς φιλόξενους εὐρωπαϊκοὺς λαούς. Τὴν διαρκὴ σύνδεσή του μὲ τὸ ὑπόβουλο ἔθνος καὶ τὴ συμβολή του στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου, τῶν γραμμῶν καὶ στὴν ἀφύπνιση καὶ διαμόρφωση τῆς ἐθνικῆς συνείδησης τοῦ λαοῦ μας.

Πλούσιο καὶ ἀνεξάντλητο τὸ θέμα. Ἐνὰ θέμα πού ἀπαιτεῖ σοβαρὴ μελέτη καὶ ὑπεμονητικὴ ἐργασία γιὰ νὰ φωτιστοῦν ὅλες οἱ πλευρὲς καὶ οἱ τομεῖς δραστηριό-

τητας τοῦ ἀπόδημου ἑλληνισμοῦ. Ἄν καὶ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ ἔχουν ἀσχοληθεῖ ἀριστοὶ μελετητές, περιθώρια γιὰ μιὰ ἐλοκληρωμένη μελέτη σὲ δάθος καὶ σὲ πλάτος ὑπάρχουν. Ἀξίζει νὰ μελετηθεῖ καὶ νὰ γραφεῖ ἡ ἱστορία τῆς κάθε παροικίας χωριστά. Μιὰ τέτοια μελέτη, μιὰ ἐμπεριστατωμένη ἀξιολόγησις τῆς ζωῆς καὶ δράσεως τῶν ἐμπορικῶν κοινοτήτων τόσο σὲ χῶρο ποῦ ἀναφερθήκαμε, ἄλλο τόσο καὶ γενικότερα, ἔχει πολλὰ, πάρα πολλὰ στοιχεῖα νὰ θάλλει σὲ φῶς.

Βασικὴ καὶ κύρια αἰτία δημιουργίας τῶν πολυάρθρων ἑλληνικῶν κοινοτήτων σὲ χῶρο τῆς Εὐρώπης, εἶναι ἡ τούρακη σκλαβιά.

Μακριὰ ἀπὸ τὰ ἱερά χωμάτια τῆς πατρίδας τους οἱ ἀπόδημοι Ἕλληνες, μακριὰ ἀπὸ συγγενεῖς καὶ φίλους, μακριὰ ἀπ' τὸ λαὸ τους, δημιούργησαν καινούργια ζωὴ στὶς νέες πατρίδες τους, καὶ τίμησαν μὲ τὴ δουλειὰ τους, τὴν ἐπιδειξιότητά τους, τὸ ἐμπορικὸ τους πνεῦμα τὸ ὄνομα τοῦ Ἕλληνα.

Ζήσανε, ὅπως εἶδαμε, μιὰ μακρόχρονη περίοδο ἀκηθῆς. Μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων ὅμως, πέρασαν στὴν παρακμὴ καὶ σιγὰ - σιγὰ οἱ πλούσιες καὶ ἑακουστὲς παροικίες τους ἔμειναν μιὰ μακρινὴ ἀνάμνησις. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐπιστρέψανε σὲ νεοϊδρυμένο — μετὰ τὸ Μεγάλον Ἐξοικέτω — νεοελληνικὸ κράτος.

Τὸ πέρασιμά τους σὲ τοῦτα τὰ μέρη, μᾶς τὸ θυμίζουσιν οἱ ἐκκλησιάς, τὰ ἐπιγράμματα στοὺς τάφους τῶν νεκροταφείων καὶ οἱ ὀνομασίες ὀρεινῶν ὄρων. Τῆ συμβολὴ τους ὅμως, στοὺς μακραίωνους σκληροὺς ἀγῶνες τοῦ λαοῦ μας γιὰ λευτεριά, ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία καὶ κοινωνικὴ προκοπή, καθὼς καὶ στὴν οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνθήσει τῶν παροικιῶν τους, τὴ συναντοῦμε στὰ κρατικὰ ἀρχεῖα τῶν ἀντιστοιχῶν πόλεων.

Πέρασαν ἀπὸ τότε ὀλόκληροὶ αἰῶνες. Καὶ νά! Οἱ μελετητές τοῦ βίου τους καὶ τῶν δραστηριοτήτων τους τυχάνει νὰ εἶναι καὶ αὐτοὶ ἀπόδημοι Ἕλληνες. Τὴ ἱστορικὴ σύμπτωση! Σὲ ὅλες σχεδὸν τίς κοινότητες στὶς ὁποῖες ἀναφερθήκαμε στὴν ἐργασία μας, συναντοῦμε σήμερα νέες παροικίες - Ἑλλήνων πολιτικῶν προσφύγων, ποῦ δημιουργήθηκαν ἐδῶ καὶ πάνω ἀπὸ ἓνα τρίτο τοῦ αἰῶνα. Οἱ νέες τοῦτες παροικίες τῶν πολιτικῶν προσφύγων, ποῦ δημιουργήθηκαν μετὰ τὴ λήξει τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ποῦ ἐπέβαλε στὴ χῶρα μας καὶ σὲ λαὸ μας ἡ ὀμὴ ἡμεριεπιστικὴ ἐπέμβασις καὶ τὸ μεταδρακιζικὸν τρομοκρατικὸν ὄργιο τῆς δουλοκτητικῆς ἀντιδραστῆς, διαφέρουν θέματα ἀπὸ τίς παλιές ὡς πρὸς τίς ἀσχολίες, τοὺς σκοποὺς, τίς ἐπιδιώξεις καὶ τὸ χαρακτήρα τους γενικά, ἀλλὰ ἔχουν ἓνα κοινὸ γνώρισμα. Τὴν ἀπέραντη ἀγάπη τῶν παροικιῶν τους στὴ λευτεριά, στὴν κοινωνικὴ προκοπή καὶ στὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Οἱ δέκα χιλιάδες πολιτικοὶ πρόσφυγες, σ' ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια τῆς ἀναγκαστικῆς ὑπερορίας, οὔτε στιγμή δὲν πάψανε νὰ θεωροῦν τὸν ἑαυτὸ τους ἀνεπίσπαστο κομμάτι τοῦ ἀγωνιζόμενου λαοῦ τους.

Ὁργανωμένοι στὶς πατριωτικὰς τους ὀργανώσεις — τοὺς Συλλόγους τους — παρακολουθοῦν μὲ ἐνδιαφέρον ὅλους τοὺς ἀγῶνες καὶ συμπαρατέκονται ἡθικά, ὀλικὰ καὶ μὲ κάθε τρόπο σὲ λαὸ τους.

Συμμετέχουν μὲ εὐσυνειδησία στὴν ἀνάπτυξη τῶν χωρῶν ὅπου ζοῦν. Ἐργάζονται τίμια. Ἀναπτύσσουν πλούσια πατριωτικὴ - πολιτιστικὴ δράση. Καλλιεργοῦν τὴ γλώσσα, τίς τέχνες, τὰ γράμματα καὶ τὰ ἥθη καὶ ἔθνη τῆς πατρίδας. Ἀναδειχνοῦνται μὲ τὴ δουλειὰ καὶ τίς ἐπιδειξιότητές τους πρωτοπόροι εἰδικευμένοι ἐργάτες.

τεχνίτες, καλλιτέχνες κι επιστήμονες πού μέ τήν πολύπλευρη δραστηριότητά τους, τιμοῦν τήν Ἑλλάδα στό ἐξωτερικό.

Διακαῆς πόθος όλων τῶν πολιτικῶν προσφύγων εἶναι νά γυρίσουν τό γρηγορότερο στήν Ἑλλάδα καί νά προσφέρουν τίς ὑπηρεσίες τους γιά τό καλό τοῦ λαοῦ τους. Καί τό πρόβλημα αὐτό τῆς ἐπιστροφῆς δεκάδων χιλιάδων πολιτικῶν προσφύγων στήν Ἑλλάδα, ἔχει γίνει πιά ὑπόθεση κι αἶτημα όλόκληρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὁ διακεκρυμένος συγγραφέας Λάμπρος Μάλαμας στό περιοδικό του «Ἐλεύθερο Πνεῦμα», ἀναφερόμενος στό πρόβλημα τῶν ἐκπατρισμένων Ἑλλήνων γράφει μεταξύ ἄλλων: «Σήμερα λοιπόν, οἱ ἐκπατρισμένοι μας ἀδελφοί ὅπου κι' ἂν βρίσκονται, εἶναι κοινωνική καί ἱστορική ἀνάγκη, νά γυρίσουν στή μητέρα Ἑλλάδα. Ὡς πότε θά δημιουργοῦμε τίς ξένες πατρίδες, καί ἡ δική μας θά μένει σέ καθυστέρηση καί πτωχολογία;» Καί καταλήγοντας τονίζει: «Νά γυρίσουν λοιπόν τό ταχύτερο ὅλα τ' ἀδέρφια μας πού ἐπιθυμοῦν νά ἐργαστοῦν γιά τήν πρόοδο τοῦ λαοῦ μας, γιά μιὰ νέα πατρίδα, σύγχρονη, ὑποδειγματική καί πολιτισμένη».

Καιρός πιά νά πραγματοποιηθεῖ τό παλλαϊκό αὐτό αἶτημα καί ἡ ἐθνική αὐτή ἐπιταγή!

Βουκουρέστι, 15) 8) 1975

Χρῆστος Τσιντζιλώνης

Πηγές καί Βιβλιογραφία

- 1) Κρατικό Ἀρχεῖο Βουδαπέστης.
- 2) » » Μίσκολτς
- 3) » » Ἔγρη
- 4) Moravcsik Gyula «Τὸ Βυζάντιο καί ὁ σύγγραμμας».
- 5) » » — A. Tumb: «Οἱ νεοέλληνες καί ἡ καταγωγή τους».
- 6) » » : «Ἑλληνικά ἔπη γιά τήν μάχη τῆς Βάρνας».
- 7) Darko Jenö «Ἑλληνοσυγγρικὲς σχέσεις κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς καί κατὰ τοὺς μετὰ τήν ἄλωση χρόνους», Νέα Ἑστία 5) 1931.
- 8) I. K. Βογιατζίδης: «Αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες τῆς Αὐστρουγγαρίας» (Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1926).
- 9) Schäfer Zsigró: «Ὁ πρωτεύον ρόλος τῶν ἑλλήνων τὸν καιρὸν τῆς καπιταλιστικοποίησης τῆς Οὐγγαρίας», Βουδαπέστη 1930
- 10) Bors Emil: «Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1901», Βουδαπέστη 1902.
- 11) Czizár Sámuel: Ἐπιμνημόσυνος λόγος τοῦ Γεωργίου Τριανταφύλλου, ἑλληνοῦ ἐμπόρου στό Κόλοσβαρ, Κόλοσβαρ 1843.
- 12) Kerekes Gyögy: «Προσύληδες ἀπὸ τήν πεδιάδα καί ἑλληνες στήν Kassa τῆς Οὐγγαρίας στὰ 2660 - 1662» (Αἰῶνες, 45) 1911.
- 13) Rác Jstuan: «Βυζαντινὰ ποιήματα περὶ τῶν σύγγρικῶν ἐκστρατειῶν τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουήλ».
- 14) Παναγ. Ν. Λιούφη: Ἱστορία τῆς Κοζάνης», Ἀθήναι 1924.
- 15) Egri Görög és Ratz Natiok Protocolluma 1771 - 1809
- 16) Horvath: »Ἡ ζωὴ καί τὸ ἔργο τοῦ Γεωργίου Ζαβίρα»

Μὲ τὴν παιδῶ τῶν ἀριθμῶν

- * ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, μὲ τὴ μέθοδο τῆς πώλησης μετοχῶν, 1 ὄϊς καὶ 200 ἑκατ. κέρδισε ὁ Στρατῆς Ἀνδρεάδης σύμφωνα μὲ τὴν ἐπίσημη ἐκτίμησι τῶν Δ)ντῶν Τραπεζῆς Ἑλλάδος.
- * Τὸ ἐλληνικὸ ὀημόσιο, ζημίωσε 24 ἑκατ. ἀπὸ 80 εἰσαγωγεῖς 4 1)2 τόνων λαθραίου χρυσοῦ.
- * Οἱ θάνατοι στὴ χώρα μας ἀπὸ καρδιακὲς παθήσεις ἀνέρχονται κάθε χρόνο σὲ 30.000 καὶ οἱ προσβολὲς σὲ 400.000.
- * Οἱ ΠΥΡΚΑ·Γ·ΕΣ τὸ 1975 στὴν περιοχὴ Ἀττικῆς ἀνέρχονται σὲ 3.228 μὲ 800 ἑκατ. ζημίες.
- * ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ προστατεύουν σήμερα τὴν υγεία τῶν παιδιῶν 100.000 παιδίατροι.
- * Τὸ 1975 ἀποφοίτησαν ἀπὸ τὰ Σοβιετικὰ σχολεῖα 2 ἑκατ. 700 χιλ. νέοι· καὶ ἔχουν ἐγγραφῆ σὲ σχολὲς εἰδικευμένων ἐπαγγελμάτων 400.000.
- * Τὰ τελευταῖα γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας στὴν ΕΣΣΔ ἔκλεισαν ἐδῶ καὶ 40 χρόνια.
- * Στὴ Σοβ. Ἐνωστὴ λειτουργοῦν σήμερα 584 πανεπιστήμια καὶ ἓνα ἑκατομμύριο φοιτητὲς μπηχαν ἐφέτος σ' αὐτὰ γι' ἀνώτερες σπουδές.
- * ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ ἔχουν ἰδιαίτερα προσέξει καὶ ἀνεβάσει τὴν ἀξία τοῦ τσίρκου. Ὑπάρχουν 61 μόνιμοι καὶ 15 περιφερόμενοι θίασοι τσίρκου μὲ 2.640 καλλιτέχνες καὶ κάθε χρόνο 4.000 ὑποψήφους.
- * ΕΝΑΣ στίχος στὴν ΕΣΣΔ πληρώνεται μὲ 1,40 ρούβλια, ὀηλαδὴ γύρω στὶς 50 ὀρχ. καὶ οἱ ποιητὲς ζοῦνε πλοῦσια ἀπὸ τὴν ποίησή τους.
- * ΣΤΟΝ ΛΙΒΑΝΟ οἱ νεκροὶ ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἀνέρχονται σὲ 15.000 μέχρι 31-12-75.
- * ΣΤΙΣ ΗΠΑ ἐνάμισι ἑκατομμύριο ἀνεργοὶ εἶναι σήμερα σὲ ταμεία ἀνεργίας. Στὴν ἴδια χώρα τὸ 80ο)ο τῆς νεολαίας κινδυνεύει ἀπὸ τὴ διαστροφή καὶ τὴ φθορὰ τῶν ναρκωτικῶν.
Οἱ πλοῦσιοι Ἀμερικανοὶ ξοδεύουν γιὰ τὴν περιποίηση τῶν σκυλιῶν τους 3 ἑκατ. δολλάρια τὸ χρόνο, ἐνῶ οἱ Νέγροι κατὰ ἑκατομμύρια στὶς ἐξαθλιωμένες συνοικίες τοῦ Κλήβελαντ τῆς Ν. Ὀρκης καὶ τοῦ Μισσισιππὴ πεθαίνουν ζωντανοὶ ἀπὸ τὴν πείνα.
- * ΣΤΙΣ ΗΠΑ 50 ἑκατ. ἄτομα, σύμφωνα μὲ πρόσφατη στατιστικὴ, πιστεύουν στὰ ἄστρα, ἢ ἔχουν σὰν χόμπυ τὴν ἀστρολογία. Ἀπὸ τίς 1.500 καθῆμερινὲς ἐφημερίδες, οἱ 1.250 ὀημοσιεύουν ὀροσκοπία.

17) Echard Ferenc: «Ἡ ἐμπορικὴ δραστηριότητα τῶν ἐλλήνων», Αἰῶνες, 52) 1918.

18) Σπύρου Π. Λάμπρου: «Νέος ἐλληνοαινήμων».

19) Bihari Jozsef — Füves Ödön: «Ἐπιτάφιος ἐπιγραφὲς καὶ διβλία ἐλλήνων τῆς Ἑγρη», Ἑγρη 1959.

20) Füves Ödön: «Στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία τῶν ἐλλήνων τῆς Ἑγρη»

Μορφές Γραμμάτων και Τεχνών

Κριτική αξιολόγηση και προβολή από τον Λ. Μάλαμα

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΦΙΝΗΣ

Ο ποιητής Γιάννης Κοφίνης, είναι ένας παλιός γενναίος άξιος σέ τιμητική αποστρατεία. Έχει πολλά τραύματα στο κορμί του, από τον έλληνοϊταλικό πόλεμο. Ύπηρετησε και στην Έθνική Αντίσταση. Γεννήθηκε στην ιστορική Αγόριανη της Ρούμελης το 1907, γνωστή από τὰ χρόνια του μεγάλου λαϊκοαπελευθερωτικού μας αγώνα, και ζει στην Αθήνα. Τίμιος σεμνός και καλός πνευματικός άνθρωπος. Έχει εκδώσει ως τώρα 8 ποιητικές συλλογές. Η πρώτη εμφάνισή του στο ποιητικό προσκήνιο έγινε στα 1936 με το βιβλίο του «Τριγούδια». Το 1945 εμφανίζεται μ' ένα άλλο έργο του «Στ' αντιβούισμα της λογγιάς». Έπειτα μεσολαβούν 23 δόξαερα χρόνια όπου, ο Κοφίνης ευαίσθητος δέκτης και άγρυπνος συμπαραστάτης, στους καημούς και στα προβλήματα των καιρών, ζει και βιώνει και μετουσιώνει σε ποίηση όλη την πολικύμαντη μεταπολεμική πορεία του. Και από το 1968 κ' ύστερα, πετιχαινει μια ευρύτερη κι επιβλητική παρουσία στο ποιητικό στερέωμα, με έντυπωσιακές και όμορφες εκδόσεις, όπως τή «Φωνή Πατρίδας» «Επιτίμια» «Επιστροφή» «Απλόφωνο» «Ελθέτω ή Βασιλεία σου» «Πλίνθοι και Κέραμοι» κ.ά. Μας δίνει ποιήματα περιεκτικά λυρικά και επικά με παραστάσεις και εικόνες από το χωριό και την πόλη. Ύμνει την όμορφη τήν άθωότητα, τή φύση, και τήν ιερή ζωή που χάνεται άδικα και παράκαιρα από το «λαθιμένο μας δρόμο», όπως τονίζει, αφού λέμε «άμαρτία το δικαίωμά μας κι όχι τόν τρόπο ζωής». Μιά τέχνη ρωμαλέα και τρυφερή, δοικολική και κοινωνική, έρωτική και ήθογραφική. Ο γερός ποιητής Φ Δέλφης έγραψε για τόν Κοφίνη έξαιρετική μελέτη. Ζει έντονα τὰ γεγονότα κι άφομιώνει με απλότητα και χάρη τήν ίδια τήν ποίηση τών καημών και τών πόθων τής ψυχής του άπλου λαού μας. Άγνός κι αϊθόορητος κι άστειρευτος ο Κ. άναβλασταίνει τις παρθενικές ποιητικές ρίζες του πόνου και τών άναμνήσεων τής χωριατιάς, περισσότερο στο έργο του «Φωνή Πατρίδας» όπου, με ιδιάζουσα έξαρση, στέκει στην πιο ψηλή κορφή τής Ρούμελης και με το μαγικό αύλό του, σά να κρατάει μια συμπονετική καταβολή από τόν άρχαίο προπάτορα Ήσιοδο, ψέλνει τὰ ποθητά τής άγροτιάς. Έδώ θα ρεί κανείς, πως μοιάζει με πολλούς, αλλά και παραμένει γνήσιος, προσωπικός στο λειτουργικό τόνο και στις λεκτικές αποχωρήσεις τών ψαλμών του. Στα έρωτικά του «Απλόφωνο» κ.ά. άκολουθεί με τή δική του τρυφερή αίσθηση στο είδωλό του, άνατολίτικη λυρική φυσιοψυχολατρεία. Σέ μεταφέρει σ' ένα κλίμα έρωτικό-

παθής μαγείας, σαν του Πέρση Σααδή, του Ρουσσέν και άλλων Γάλλων ρομαντικών, και πλησιάζει περισσότερο ευγενικές νότες του Φιλύρα σαν ιδαλγός, παρά έκρηκτικούς έρωτικούς στίχους του Λάσκου. Αυτό είναι ένα γενικό χαρακτηριστικό, που διαμορφώνει από το ήλιο και γαλήνιο ήθος του, και το λαγαρό κι άρμονικό του ύφος. Και τὰ δυο αυτά προσόντα του, δείχνουν βαθύτερα ένα πάθος για έξιδανίκευση του κόσμου. Οι άπαλοι αισθηματικοί καμβάδες με τὰ παιγνιδίσματα τών συνεσταλμένων και πονεμένων στίχων του, μας μεταφέρουν σε όνειρικές σφαίρες τής πιο άθώας έφηβικής άγάπης. Στ' άλλα έργα, τόν πλημμυρίζουν τὰ πιο μεγάλα αισθήματα και οι μεταπολεμικοί καημοί τής Ρωμοσύνης, σε παλιές και νέες φόρμες. Διαφορετικό τὸ ένα από τ' άλλο, τὰ βιβλία του, μα στην ποιητική ουσία τους βαθειά, υπάρχει σ' όλα ένα λαϊκό ένωτικό στοιχείο στο αντίκρουσμα τής ζωής, στη σύλληψη τής ιδέας, στην άπλοϊκή της έμφύωση και αφήγηση. Στή «Φωνή Πατρίδας» έχει μια ποίηση γερή χωριάτικη, σαν τὸ σταρένιο ψωμί και σαν τὸ άδρό κρασί· ποιήματα λαογραφικά και ήθογραφικά έξαισια. Ένας λόγος χυμώδης, παρθένος κι ευλύγιστος, σαν κείνες τις λαχταριστές και ροδομάγουλες χωριατοπούλες που περιγράφει ο γίγαντας Τολστόη. Στο έργο αυτό είναι μια τέχνη πρωτότυπη και λαμπερή σαν τὸ δάκρυ στον ήλιο, που μόνο στο πιο αϊθόορητο, ώραίο, πρωτάκουστο άκρικό δημοτικό τραγούδι θα βρεθεί συγγενική της ταύτιση. Έκείνες οι «Γκαστροπεθιμιές» και τὰ «Καταμεσήμερα» κι «Ο Γέρο - Θανάσιος» και τόσα άλλα, σε συγκινούν και σ' έντυπωσιάζουν γερά με τήν αλήθεια, τή ζωντάνια και τήν άπλοϊκή γοητεία τους. Άποτελούν όλα μια άλυσιδωτή εικονοκλασική έκφραση, έπικής και βιωτικής ελλοκρίειας από τή φυσική ζωή του κόσμου τής υπαίθρου μας. Στην «Επιστροφή» εκφράζει με μεστους δεκαπεντασύλλαβους τή ρεαλιστική κι άποσταγμένη φιλοσοφική ένατένιση και θεώρηση τής άτομικής του ζωής, συνδεμένης με τήν αντικειμενική ουσία κι όμορφιά, τήν πίστη και τήν άγάπη στην ευτυχία.

«Ο,τι ειχες σὺ καλύτερο σου ζήτησα
ὡ ζωή
κι ούτε στιγμή δὲ δειλίασα μπροστά στην
άρνησιά σου
και μήτε τὸ περίμενα μιὰ μέρα πως θὰ
φτάσω
του άνέμου σου του ζείδωρου νὰ μου
άρκει ἡ πνοή».

Στο «Ελθέτω ή Βασιλεία σου» ο ποιητής στέκει «ένώπιος ένωπίω» και κάνει στα έπι-

κλητικά ποιήματά του, κοιτώντα με το Θεό. Ένας σφοδρός είτε κάποτε δι, ή ποιηση είναι κοιτώντα με το Θεό, δηλαδή με κάποια άνωτηρη υποστασιακή δύναμη. Έτσι; νά 'χε δικιο γιά την ποιητική κι ανθρώπινη ψυχή. Έτσι κι ο Κ. τελειοποιεί μέσα σ' αυτό, τον ποιητικό κοινωνικό σκοπό του. Στους «Πλίνθους» και κέραμους» συμπιωνώντι τή δύναμή του, αλιώνντι τίς εύαιόθητες κεραίες; και συλλυμβάνει τά διεθνή προβλήματα, και γίνεται κατατιλτης γιά τίς άδύεις; τούς πολέμους, τά κοινωνικά δράματα τής έποχής μας. Κρατάει ο ίδιος, πλίνθους; και κέραμους; στά χέρια του, και στέκει σή κορφή του σίμπαντος;. Έτομος; νά περιβολήσει κατά πρόσωπο τίς μασκοφόρες; μαφίες; του ιμπεριαλισμού και όλων τών άδικιών του κόσμου. Μήφεται; τούς τύραννους; τών λαών. Και καταλήγοντας, σαλπίζει μήνυμα στά πέρατα και στή χρεωκοπημένη άστική τάξη που όλόνη εδημοιοφεί και τούς νεκροθάφτες; τής; άπως; έλεγεν ο Μάρξ. Αυτό είναι και τό μεγάλο μήνυμα του Κοφίνη στά χαρακτηριστικά ιδανικά τής; άγάτης; και τής; ελπίτης.

«Τό καταλάβαι πως; μιλάντι στον προορισμό; μας;

νά καλέσουμε; τ' άηδόνα
στούς; κήπους; με; τά; ρόδα;
Νά; μεταβάλλουμε
τήν; πεθαμένη; γή; τών; άστρων;
σέ; άνθώντες;»

Νά; εργασθοίμε; νά; νικήνομε; τό; θάνατο;
Τό; καταλάβαι; πως; μιλ; πρέπει; πιά; ο
μόχο;»
μόνο; γιά; τή; χαρά; του; σινανθρώπου;
Δέ; λέτε; πως; πολύ; κράτησε;
ή; βασιλεία; του; κατεστημένου,
ό; άνελήτης; νόμος; του; πρωτανθρώπου;»

ΛΟΥΛΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Η κ. Λούλα Α. Κωνσταντινίδου, διακρίνεται άνάμεσα στις αξιόλογες ποιήτριες τής χώρας μας, γιά τήν έξαιρετη και άνθρωπιστική παιδεία τής, τή γόνιμη πνευματική και συγγραφική τής δραστηριότητα. Άπό τά άρχικά τής ποιήματα παρουσιάζεται με ζωηρό και έντονο αισθητήριο, άποτιμάει και νιώθει βαθιά και άγαπάει ειλικρινά τή ζωή και τόν κόσμο. Η ολοκληρωμένη παιδεία, χωρίς στείρο άκαδημαϊσμό, καθορίζει τό ρόλο τής άποστολής του ποιητή, κι έπιτελεί άέραια και σωστά τόν προορισμό του. Συλλυμβάνει τίς ποιητικές τής συντεταγμένες, με πλατιά και δυνατά φτερά του πήγασου, με πλοίσιμα και διαστατική δημοιοφική φαντασία, με δόξαση και έντατική αίσθηση ζωής που απλώννται και τιθασεύεται από έσώτερη (ποδλητική) δύναμη. Η πορεία τής κ. Α. Κ. στο φώς μιας αιθέριας ποιητικής; άνοιξης, άρχίζει με βιβλία τής από τό 1967 και δώδε με τά πεζογραφικά τής «Περασμένα—άξέχαστα», που στάθριαν προμηνηματα, στο ξεδίπλωμα μιας αξιόλογης και γεννημένης ποιήτριας. Η άρχητά τής νά φανεί

στο ποιητικό προαίτη είναι δικαιολογημένη. Άλλά, εισήλασε άραματωμένη άγούρη και ποθήφανη νικήτρια στο στίβο τών ποιητικών άγώνων. Κατάκτησε όλομιά; τ' άπόρθητα κάστρα τής; δύσκολης τέχνης. Και τούτο γιατί, τά έργα τής; έδειξαν εύθύς, τά φυσικά και ηλειατά χαρίσματα τής. Όμοιο πνεύμα, εταίσθητη ψυχή, συμμετοχή σέ κόπου; λύτες; άγάπες; και χαρές; τής; πολιτιστικής; δημοιοφίας. Σέ συντήρια τυπώντι τό ποιητικό τής; «Μάνα; μορφή; και; εικόνη;». Άπολοισθόν; «Τό; κίμα; τής; σούφης; μου, ε'Ελληνική; Όρες;, ε'Ανθρώπινα; στιγμές; και; ε'θλόγες;». Τά πρώτερα, άποπνέον έννα άραμα άγάτης; κι; έξευγετισμοό. Ο λόγος; τής; κορφή; τριφερό; αλλά και ρομαλτός. Λιφικά; κείμενα; που; σέ; γοητεύουν, δραματικά; που; σέ; συγκλονίζουν, φωτινί; εικόνη; και; υποδλητική; δύναμη; κυριαρχεί; στο; άντικείμενό; τής;. Προσχωρεί; σέ; δημοιοφική; άνοδο; με; τό; βιβλίο; τής; «θλόγες;» και; με; έννα; άλλο; διηγημάτων; τής;, τό; «Πέτρινο; στόμα;».

Και; θέτει; τή; σφραγίδα; τής; άπροσχής; με; τή; νώτερη; ποιητική; συλλογή; τής; «Πούματα;, που; τήν; έξίμνησε; άμύθητη; ή; κριτική; τής; χώρας;. Σέ; όλη; τής; τήν; τέχνη; βλέπει; καντί; έννα; ξεχωριστό; έπιδλητικό; κι; ένοραματικό; δαμόνο,; και; πλάθει; έπικολα; μια; ιδέα; ή; μια; πρωτόδοτη; παράσταση; νά; τήν; λιημμυρζει; με; τό; ζωστό; τής; αίσθημα;, τό; στοργικό; τής; κόπου; και; νά; μιλ; συγκινεί,; νά; μιλ; χαρίζι; με; τό; προσωπικό; τής; έπος; τιμής; προλούντι; καθαρής; φωτός;. Η; κ. Α. Κ. δέν; στέκει; σέ; λιφικά; έπιφανειακά; έξομολόγησις,; ή; ποιήσή; τής; έχει; και; βάθος; και; βαρύτητα; αξίας; και; άνθρωπιάς;. Άφομοιώντι; τό; άτομικό; δραματικό; στοιχείο; με; τό; κοινωνικό;. Άνήρει; στή; σχολή; του; έλλειθέρου; στίχου; με; έσωτερικό; λειτουργικό; ριθμό; στή; σύγχρονη; λιημοδραματική; ποιηση;. Οι; έπιδράσεις; τής; είναι; και; εύθιαν; από; τά; πράγματα;. Συμπνέτι; τόν; πάσχοντα; άνθρώπο,; τόν; άδικημένο; κόσμο,; τίς; ενεργές; ψυχές; μας; (που;) μοιράζονται; χαλάλι; κι; άστραπές; κ'; οι; άλοδροντίες; τής; ντροπής; σημαίνουν; άκόμο;».

Θά; μιλ; έπιστήσει; τήν; εύθινη; του; σήμερα,; με; τήν; πίστη; μιας; άλλαγής; γιά; τό; αύριο;. Έτσι; μετακινώντι; νά; μάνα; τό; δράμα; του; χαμένου; παιδιού; και; πικρά; μοιρολογεί; «Άύριο; πόσο; θ'; αλλάξει; ο; κόσμος;./; χωρίς; ν'; άκούσω; τή; φωνή; σου;./; χωρίς; νά; ξιπνήσει; μέσα; μου; ή; μέρι; τών; ματιών; σου;».

Μια; ποιηση; περιεκτική,; συμπνευμαμένη,; γεμάτη; άνθρώπινη,; συναισθηματική; οδία; και; ζωή;. Η; κ. Α. Κ. βλέπει; με; πολλή; συμπάθεια; τόν; άνθρώπο; και; τή; μοίρα; του;. Και; σεις; μελαγχολικές; άκόμο; νότες; τής;, δέν; άποχωρίζεται; τό; φώς; τής; αλποδοξίας; και; τής; καλοσύνης;. Ζεί; τό; παρόν; κι; συνειδητοποιεί; τίς; άνάγκες; του; γιά; έναν; καλύτερο; κόσμο; γενική; ελπίτης; και; άγάτης;. «'Αν; έληγε; ο; πόλεμος; Έτσι; ξαφνικά;./; θ'; άνοιγα; τήν; καρδιά; μου; στον; ήλιο; νά; φωνάξω;:—Ντροπή; καταμεί; του; εικόστου; αιώνα;./; ν'; άποστοχόησιμε; όσα; ο; Χριστός; μιλούσε;».

Η; κ. Α. Κωνσταντινίδου; έγραψε; και; δοκίμα;. Γενικά; ή; άπήχηση; και; τό; εύτυχημένο; ά-

ποιήματα από την ποιησή της είναι λυρωτικό, πάνω στο πνεῦμα μιᾶς ἀνθρωπινότερης κοινωνίας.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

«Τὸ ν' ἀγαπᾶς τὸν ἄνθρωπο, σημαίνει ν' ἀγωνίζεσαι ἀνελέητα ἐναντίον ὅλων ἐκείνων πού ἀκρωτηριάζουν, ἔξυτρίλλουν καὶ ταπεινώνουν τὸν ἄνθρωπο». Ἔλεγε κάποτε ὁ Γκαρσωντό. Αὐτὸς ὁ ἀγὼνας εἶναι πού δικαιώνει τὸν ποιητὴ καὶ τὸν ἄνθρωπο. Μ' αὐτὸν εἶναι ταυτισμένη κι ἡ ποιήτρια κ. Γεωργία Δεληγιάννη—'Αναστασιάδη. Ἐξαιρέτη καὶ στοικὴ μορφή στὰ ποιητικά μας γράμματα. Ἐδάντοχη ψυχὴ στὸν πολυτάραχο βίω τῆς ζωντανῆς τέχνης τοῦ καιροῦ μας. Τὴ θρῆφει μόνιμα, τὸ ὄραμα κι ἡ ἰδέα τῆς ἀκέραιας λευτεριάς. Ἡ ἀνθρωπιὰ της θαρρὴς κι ἔχει σὰ σύμβολο τὴ διατίτωση τοῦ Ρήγα: δταν ἔνας πολέτης δυστυχεῖ, ὄλο τὸ ἔθνος ὑποφέρει. «Ὁ ποιητὴς ὀφείλει νὰ στέκεται πλάι στὸν ἄνθρωπο, δταν μάλιστα ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἐλευθερία». Γράφουν κάπου ἡ Ρίτα καὶ ὁ Ν. Παπᾶς. Καὶ ἡ Γ. Δ. - Α. εἶναι ταυμένη σ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, ἀκαλουθώντας τὴν κληρονομικὴ καὶ λυρωτικὴ ἰδέα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Κάλβου, τοῦ Παλαμά, τοῦ Βάφνου καὶ τῶσων ἄλλων. Προχωρεῖ ἀθόρυβα, μὲ δημιουργικὴ πίστη στὸ δρόμο πού χάραξε. Ἐγραψε «τὰ πρῶτα φετρουργήματα» γιὰ παιδιὰ τὸ 1948, καὶ συνέχισε τὰ ποιητικὰ βιβλία της «Ἄσπρα στοργιὰς», «Ἀντίδωρα» «Φλογισμένη πολιτεία», «Κι κλώνεις» τὰ θεατρικὰ «Ντόρα Ζουάννα» καὶ «Μαγνήμενος Σκύλος», ἕνα κοινωβιότυπο τῆς Κατοχῆς, παραμυθία καὶ ἀνθολογίες πόνημάτων καὶ παραμυθιῶν, τὴ μυθιστορηματικὴ βιογραφία «Μέγας Ἀλέξανδρος» τὴν Ὀμήρου Ὀδύσειας γιὰ παιδιὰ. Τὸ καλὸ μυθιστόρημα «Λιγνὴς Ἀκρότις» πού εἶχε καταχωρηθεῖ καὶ στὸν ΙΝΤΕΧ.

Μὰ τὸ ὑπέροχο «Ἡμερολόγιο 1967-1975» μᾶς συναρπάζει καὶ μᾶς συγκινεῖ ἰδιαίτερα. Τὸ φρόντο καὶ τὸ κόπλομα αὐτῶν τῶν χρόνων, εἶναι ὁ Ἕλληνας σὺν προμηθεύς δεσμώτης, ἀλλά, καὶ σὺν ἀγωνιστῆς πού ἀντιδρᾷ στὴν τριακτικὴ του μοῖρα. Γνώρισμα ἀρετῆς ἢ δύναμη κι ἡ πίστη του στὸ λυρωτικό. Ὁ κάθε στίχος της ἔδω, ἀσπιδάρτει φῶς καὶ νιώθει πῶς διαθιὰ ὁ λαὸς τὸν ἑαυτὸ του. Προικισμένη ποιήτρια ἡ Γ. Δ. - Α. μὲ πολυσύνθετο ταλέντο, ἐκλεκτικὴ ποιότητα, καὶ θαυμαστὴ ποσότητα. Τολμηρὴ καὶ πλουσιόδοχη ἡ δραματικὴ της ποιηση, ἔμνος καὶ πάθος τοῦ ἀγῶνα γιὰ συντριμμοὺς τυράννων. Μιὰ ποιηση κολλημένη γυναικωροσύνης καὶ ἠθικῆς, πού μᾶς κοινωνεῖ μὲ τὸ αἷμα καὶ τὸ δάκρυ τοῦ λαοῦ, στὰ γρόνια πού ἐπέπλεον ἢ θία καὶ τὸ σκοτάδι. Ἡ ποιήτρια, ἀδράζει σὺν μὲ πείσμα κι εὐθύνη, καὶ ὑπετάσσει τὸ θάνατο στὸ σκοπὸ, τὸ πρόβλημα στὸ ἰδανικό. Ἔτσι δυναμώνει φωτίζει κι ὀδηγεῖ στὴ λεωφόρο τῆς νίκης. Ἀκολουθεῖ μὲ γρηὴ κατάρτιση καὶ δυνατὴ ψυχὴ, τὸ δρόμο τῆς Ρίτας Μπωίμη, τῆς Σοφίας Παλαδάκη,

τῆς Χρυσάνθης Ζιτσαῖας κ. ἄ. Μὲ αὐτοδύναμο δικό της λόγο, π' ἀνατηδαίει ἀσπιδιστος ἀπὸ τὰ ἴδια πράγματα, καὶ ἀντιδρᾷ στὴς μπόρες τοῦ βίου, καὶ στὴς ἀδικίες. Στίχοι καθαρὸι, σαφῆτοι, νεοαιξληρωκοί, θαρρεῖς πελέκια γιὰ τίς κεφαλές κάθε νεώτερου καισαρισμοῦ. Στὸ ποιήμα τῆς «Κάθαρη» δίνει ἀπόκριση μὲ βροῦτεια διάθεση νέμεσης, γνώση καὶ πυγμὴ. «Μ' ἔχεις δεμένο, κι εἶμαι ὀρθός/ κι εἶμαι ἢ θύελλα./ Στὴν ἀνατνιά μου ἡ δύναμή σου πάφίλας./ Σαρκάφεις, σάμπως νὰ βιάζεσαι πολὺ./ Ἀπὸ κόψες ἔχει τὸ λεπίδι, τὸ ξύλο δυὸ λαβές./ Ἡ ρομφαία σου λειώνει χρυσόχαρτο/ στοῦ φωτός μου τὴ φλόγα...».

Τέτιες κι ἄλλες δυνατὲς εἰκόνας, δεμένες μὲ στίχο ἀπλό καὶ δωρικό, κι ἀλλοῦ συμβολικὸ κι ἀναθεματικό. «Μανάδες σπαράζουν στὸν ἀνεμο/ σὲ μιὰν ἀυγὴ δίχως ἥλιο.../ Ἐάγραπτη πολιτεία βογγάει μαζί τους./ —Τί μᾶς κάνατε τοὺς νεκρούς./ τοὺς λαβωμένους μας; Μαῦρα κοριάκια/ Ἐρινία θὰ γίνω/ νὰ σᾶς κινηγῶ στὸν ἔπνο στὸν ξύπνο/ νὰ θυμώσατε δίχως νὰ βροῦτετε ἔλεος/ νὰ διψᾶτε νερὸ καθὼς οἱ Λαυαῖδες/ καὶ νὰ 'ναι ἄδειο τὸ λαγίμ». Ἡ Γ. Δ. - Α. μελέτησε καὶ μετέφρασε πολλοὺς νεοκλασικοὺς ποιητὲς τῆς Εὐρώπης, καὶ ἔχει πολλὰ ἔργα ἀκόμα ἀνέκδοτα. Ἐδχόμαστε κάποτε ν' ἀξιολογηθεῖ καὶ νὰ δικαιωθεῖ. Γιατὶ οἱ περσισσότερες νότες της εἶναι «εθαριατισίνες» δπως θὰ ἄεγε ὁ Γληνός. Μιὰ ἀστραπὴ καὶ μιὰ φουρνέλα θὰ λέγαμ' ἔμεῖς πού συντριβεῖ μ' ἐκρηκτικὲς λίμψεις κι ὀρμὲς κάθε παλιὸ καὶ σάπιο. Καὶ πλάθει κόσμους νέους, ὄραλους σωστοὺς καὶ δυνατούς. Ἡ ποιησή της παίρνει ἕνα βάρος κι ἕνα βάθος ἀπ' τὴν ἀδούλωτη ρωμέικη ψυχὴ, πού γίνεται ὀδηγήτρα. Βασικὰ χαρακτηριστικὰ της: τὸ κοινωνικὸ μας πρόβλημα, ἡ προσδευτικὴ ζωὴ, τ' ἀνθρωπιστικὰ ἰδεώδη. Ἡ κοινωνία μας ἴσως ἀργεῖ νὰ δικαιώνει, μὰ δταν νιώθει μιὰ ποιηση καταδικὴ της, γραμμένη μὲ τὸ αἷμα τῶν παλληκαριῶν της σίγουρα τότε, τὴνε στεφανώνει.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΙΡΚΑΣ

Ἐξαιρετικὴ καὶ φωτισμένη φροσιγνωμία ὁ Κ. Μπ. εὐάντοχη καὶ ψυχόρμητη μορφή πάνω στὸν ἀγῶνα, στὴν ἔρευνα καὶ στὴν καταγραφή τῆς πολυτάραχης καταταργεμένης καὶ νεώτερης ἀντιστασιακῆς μας ἱστορίας. Τὸ ἰδεώδες αὐτῆς τῆς γραφῆς, τὸ ἔκανε σκοπὸ τῆς ζωῆς του. Καὶ παρὰ τὴν ἀναπηρία καὶ τὰ θάνατά του, ἀναδελχτικὴ ἕνας κατ' ἔξοχὴν ἱστορικὸς συγγραφέας τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀντίστασης. Ἐπρόμαγο ἰδανικό του ἡ σωτηρία τοῦ λαοῦ καὶ τὸ ἀνέθασμά του, σὲ ἐπέπλετα προσδευτικὸ καὶ ἠθικὰ ἀνωτέρου πολιτισμοῦ. Τὰ ἔργα τοῦ Μπρκά εἶναι μιὰ ζωντανὴ καὶ ἠρωικὴ πινακοθήκη καὶ θὰ παραμένουν σὺν πολύτιμη παρακαταθήκη γιὰ τίς νέες γενιὲς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς τοῦ μέλλοντος. Γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα — Γρεβενῶν τὸ 1907 καὶ τὸ κλίμα πού ἀνιτράφθηκε τὸν προέκασε μὲ σκληρότητα καὶ μὲ εὐπά-

θεια, με ἀνθρωπιὰ κι' ἐπαναστατικότητα, πού δόθηκε ἀπό τή φτώχεια και τήν κοινωνική ἀνισότητα. Σπούδασε φιλολογία, και ἀσχολείται με τή συγγραφική και τή δημοσιογραφία, με γλαφυρό ἔφος και συνείδηση ἱστορικής εὐθύνης. Ἀπό μικρός δείχνει ἐπιδράσεις τῆς ἀτέρμονης συναυλίας τῶν πουλιῶν και τῶν ἀγέφηδων τῆς ὄρεινῆς περιοχῆς του, πού ἐκδηλώνεται σέ τάσεις μοιρικῆς με συγκινησιακῆ εὐαισθησία, σέ ἀκροάματα τῶν ἡχῶν, και σέ πάλμους ἀπό οἰκογενειακά και κοινωνικά δράματα. Τό δῆγμα του είναι μιὰ πονημένη ἔκφραση καλοσύνης και ἡ ψυχῆ του, μιὰ ἀπόκριση στέφρα δακρύων. Ὁ πατέρας του πιστός ὑπάλληλος σέ προϊύχοντα ἐργολογία, κ' ἡ μάνα του τόν εἶχε τρίτο και μοναχό παιδί, κοντά της. Τοῦ ὄσσε δλη τή στοργή της, πού ἀργότερα —ὄπως ὁμολογεῖ στο «Τετράδιο τῆς μητέρας»— θά του γίνει ἡ μητρική ἀγάπη πίστη και συνείδηση στήν ἀγωνιστική του διαπορεία. Τά ἔργα του συγκινούν βαθιά, γιατί είναι τιμία και ἔκφραζοῦν τήν ἐπαναστατική ἀλήθεια και τή λυκο-ἀτελειθερωτική ἐπαποία τοῦ λαοῦ μας ἀπό τό 1935 και ὄσθε. Καταγράφει ἀτομικά και ὁμαδικά δῶματα, ἀπό τοῦς διωγμούς και τοῦς κατατρογμούς τῶν ἀγωνιστῶν σέ ἀλλεπάλληλες τραγωδικές φάσεις. Ὅ,τι γράφει τό σπρηίζει στά γεγονότα. Ἀκολουθεῖ τή διαλεκτική μέθοδο. Τίμος εἰλικρινῆς και ἀκαταπόνητος συγγραφέας, με πολυγραφικές τάσεις. Ἀπό τίς σελίδες του παραλαίνοῦν οἱ μορφές ὄχι με πένθιμες λαμτάδες, με με περήφανα λάβαρα τιμῆς. Ἡ θαρραλία πέννα του περισώζει πολλές δραματικές ἀλήθειες. Ἡ διορφία βροίσκεται μόνο μέσα στήν ἀλήθεια τῆς ζωῆς και τῆς φήσης. Και τίποτα δέν είναι ὄφραότερο ἀπό τήν ἀλήθεια ὄπως ἔλεγε κι ὁ Μπουαλώ. Τό πρῶτο βιβλίο πού τόν ἔκανε γνωστό είναι τό «Γιατί πολημήσαμε» τό 1956' πού ἀφορᾷ τήν ἀλήθεια και τό ψῆμα για τήν Ἐθνική Ἀντίσταση. Ἐπειτα ἔδωσσε στά 1960 τήν Ἐταποία τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης 1941 - '44. Ἐπίσης τό βιβλίο «Κάτω ἀπό τή μπότα τῆς δικτατορίας», ἔνα ἄλλο «Με τήν ψυχῆ στά δόντια», και με ἀφορμή τό διεθνές ἔτος τῆς γυναίκα» ἐξέδωσσε «Τό τετράδιο τῆς μητέρας», ἔνα δραματικό χρονικό τοῦ λαϊκοῦ ἀγῶνα, ἔνα ζωντανό και συγκινητικό μνημείο πατρικῆς κληρονομιάς. Σ' αὐτό ξετυλίγεται ἡ ἴδια ἡ ψυχῆ τῶν μανάδων τοῦ λαοῦ στήν πῶ θαιμαστή ἀγωνιστική τους ὑπόσταση. Τό ἔργο σάν μαρτυρία και κατάθεση χαρακτηριστικῆς βιογραφίας, συνδέει και ταυτίζει πιστικά τό προσωπικό με τό γενικό. Είναι μιὰ τιμή στή μάνα του, και σέ κάθε ἀγωνίστρια μάνα. Πρόσφατα μες ἔδωσσε κι ἔνα πατριδολατρικό με ὄδισσιακούς καημούς τῶν ἀδερφῶν για «κατόν ἀνθρωποκόντα» βιβλίο με τόν τίτλο «Ἐλληνικός Νόστος» πού παρᾷ τόν ρεπορταζιακό του χαρακτήρα, είναι συγκλονιστικό ντοκοιμένο ἀπό τή νεώτερη πολιτική μας ἱστορία, και θά παραμείνει ἀρωματική και δροσερή πηγή πατριδοσταλγίας. Περιέχει σ' αὐτό μερικά ἀπό τά γλυκύτερα στάχια τῆς ἀγάτης πού φητρῶνοῦν γλικά κι ἀταλά ριζομένα βαθιά στήν ψυχῆ μας. Τό ἔγραψε ἀπό ταξίδια του σέ σοσιαλιστικές χῶρες, κι ἀπό ἐν-

τυπώσεις τῶν 70 χιλιάδων προσφίγων, πού πικρῶς του συγγραφέα είναι κι ἔδῶ: νά μικρῶναι τό χρόνο τῆς προσμονῆς για τίς ἀγαπημένες τους Ἰθάκες. Σέ δλα τά ἔργα του (ἔκδομένα και πολλά ἀνέκδοτα), ὁ Μπικας, είναι ἐπιρραμένο ἀπό χειροπιαστά παραδείγματα και τραγικά συμβάντα τῶν καιρῶν και τῶν δωματων μας, ἀλλά και ἀπό μελίτες ἔργων τοῦ Γκόρνι, τοῦ Ντίκενς, τοῦ Ἰστράτη τοῦ Ζολᾷ κ.δ. Ἀπό τά γενικά χαρακτηριστικά του είναι ἀξέπαινα: τό ἀπλό κι ἀνεπιτήδειτο ἔφος, ὁ ρεαλισμός του, οἱ μαρτυρίες για γεγονότα, πρῶσστα και πράγματα, ἡ ὄμνη του κ' ἡ αἰσιοδοξία για τό νικηφόρο μέλλον τῶν λαῶν.

Γιάννης Κορωναῖος

Ἐνα ἔργο τέχνης ἔγραψε κάποτε ὁ Βάρναλης, πρέπει νά πηροῖ τρεῖς ὄρους: 1) Νά ἔναι καλογραμμένο, 2) νά λέει τήν ἀλήθεια και 3) νά ἔχει κοινωνική ὄφελιμότητα. Τό μικρό ἀφηγηματικό βιβλίο τῶν ἀναμνήσεων τοῦ Γιάννη Κορωναῖου, καλύπτει σχετικά αὐτούς τοῦς ὄρους, με τή διαφορά ὄτι ἡ ἐκδοτική διαφημιστική ἀσφραία κι ἐκμετάλλευση ὄρισμένων, ἀδραει πολλά σμνά και γήσια βιβλία πού δέ φτάνοῦν ποτέ στόν 3ο κανόνα, δηλαδή στά χέρια τοῦ λαοῦ, νά διαβαστοῦν και νά ὄφελισοῦν! Τό βιβλιαράκι τοῦ γνωστοῦ ἀντιστασιακοῦ ἀγωνιστοῦ Γιάννη Κορωναῖου «Οἱ Ἀσῆμαντοι» μες συγκινεῖ και μες θεμίζει καποια προσφιλή και ἀγαπημένα ἀναμνηστικά γράμματα σέ τό σπτοιού τοῦ σπτισῶ ἡ σέ τομείο τῆς μνήμης. Μέσα σ' αὐτό παραλαίνοῦν μορφές ἀγωνιστῶν με τά ἰδιαίτερα γνωσῆματά τους, σάν τόν Λεωνίδα Κρητικό, κ.δ. Ὁ Ι. Κ. ἔκφραζει τίς ἔμπειριες ἀπό τή διαπορεία του. Νιώθει πῶς ἡ λειτεριά και ἡ ἀξιατρέπεια είναι ἀπό τά πολυτιμότερα ἀγαθᾶ τῆς ζωῆς. Και για τά μεγάλα ἀπτά ἰδανικά, ἀξίζει νά ζεῖ κανείς, ν' ἀγωνίζεται, και νά πεθαίνει! ὄπως τό ἀξίωνε και ὁ Γληνός. Ἀφηγεῖται δῶματα ἀπό τόν πόλεμο τοῦ Σαράντα, σμματαθητικές σελίδες πού τίς ἔγραψε στή φιλικῆ τῆς χούντας. Σκιστάρει ἀπλούς ἀφανείς και λησμονημένους ἀγωνιστές. Τόν συχαίροῦμε.

ΚΤΚΛΟΦΟΡΟΤΣ με ἔξαιρετική ἐπιτυχία 1) τό βραβευμένο με δύο πρῶτα βραβεῖα νέο ἔργο τοῦ Λάμπρου Μάλαμα με τόν τίτλο: «ΕΛΛΑΔΑ» (Περιήγηση — Μορφές και εἰδῶλα). Και 2) τό μοναδικό σέ εἶδος του πλοῦσιο ἀπό γνώσεις και ἐφόδια ἔργο ἡ «ΛΑΟΣΟΦΙΑ» σέ δεύτερη ἔκδοση. Δύο πολυσελίδα βιβλία πού τόσο ἐξίμνησε ἡ κριτική σέ δλη τή χῶρα.

ΒΑΓΓΕΛΗ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ (Ψινιῶτη): «Μορφές Ζωῆς». Ἐνα βιβλίο με ἀφηγήματα και χρονογραφήματα πού περιέχουν κοινωνικά και δραματικά στοιχεία, λαϊκό και ἀνθρώπινο πόνο. Σελ. 256, πωλεῖται ὄρχ. 130 σᾷ κεντρικά βιβλιοπωλεῖα και στή διεύθυνση τοῦ συγγραφέα, Σμύρνης 15α — Γιάννινα.

Πρόσωπα και κείμενα

Μορφές και όψεις, έρωτήματα, κριτικές, όψεις, αντίθεσεις και άμφιβολίες

«Στην προσπάθεια της έρευνας για την αλήθεια πρέπει
ν' άμφιβάλλουμε για όλα».

Ρενέ

Πνεύμα κριτικής

Έξηγούμαστε, πώς όταν κάνουμε κριτική, ή κριτική είναι έπιστήμη και όχι δόγμα και «στην έπιστήμη ενδιαφέρουν τα πράγματα και όχι τα πρόσωπα», όπως είπε ένας Άγγλος κριτικός στις αρχές του 18ου αιώνα. Η αντικειμενική κριτική, είναι πιο βαθιά και ένδελεχής παρατηρητικότητα, ή έταστικότερη έρευνα και ή πιο όξύτερη ένδοσκόπιση των πραγμάτων, είναι έδαφος και καλλιέργεια της φιλοσοφίας. Ο Ντιντερό έλεγε ότι «ό πρώτος δρόμος προς την φιλοσοφία είναι ή άμφιβολία». Εμείς δέν έχουμε πρόθεση να συμβάλλουμε σε όποια τυχόν μείωση του έργου των μεγάλων ποιητικών μας άξιων. Άλλά έχουμε δικαίωμα ν' άμφιβάλλουμε, αν τα μεγέθη αυτά, θα παραμείνουν άκλόνητα στην ιστορία της λογοτεχνίας. Και αν οι άνθρωποι της διαλεκτικής κριτικής έχουν χρέος ή όχι, να κάνουν μια οποιαδήποτε αναθεώρηση ή ιστορική ανακατάταξη σε αξιολογικές θέσεις των μορφών του πολιτισμού μας. Αυτό το σκοπό έχει ή συζήτηση σε άμφιβολίες και αντίθεσεις: Έπιθυμούμε να θεμελιώσουμε κατευθύνσεις μιας κριτικής δεοντολογίας. Άλλωστε, οι μεγάλες μορφές της τέχνης, χρειάζονται ανταγωνιστές. Δέν είμαστε άρνηση. Είμαστε θέση γόνιμη. Θέλουμε αντικειμενική κριτική. Ορισμένους φορείς ή φίλους και όπαδούς της τέχνης, τους παρασύρει ό συναισθηματισμός και στέκουν σε μορφές τέχνης μ' έναν άκρατο και άγονο θαυμασμό. Δέν έχουν δυνατότητες για βαθύτερες, για ουσιαστικότερες διερευνήσεις και λογικές προεκτάσεις του αντικειμένου. «Μόνο με το θαυμασμό όμως, δέ θεμελιώνεται σωστή κριτική — έγραφε ό Κ. Βάραλης— χρειάζεται και θεωρητική έποπτεία και τεχνική γνώση και άλλα πολλά...». Κάθε έποχή και κάθε πραγματικότητα δημιουργείται από την μεταβαλλόμενη κίνηση, και όχι από δογματικές και στερεότυπες μορφές και μέθοδες. «Κάθε άξιος πνευματικός δημιουργός, δέν είναι μια άκίνητη και άμετάβλητη μονάδα έξω από το χώρο και το χρόνο, όπως θέλει ό Άποστολάκης», γράφει ό ίδιος κριτικός στο έργο του «Κριτικά - Αισθητικά». Έτσι και εμείς προσπαθούμε να κεντρίσουμε τα κριτικά και έπιστημονικά ενδιαφέροντα για να μη μένουν οι δημιουργοί του σύγχρονου πολιτισμού μας άκριτοι, άπρόβλητοι, άκίνητοι και περιφρονημένοι.

Α.Μ.

Γό α' Έ λ ε ύ θ ε ρ ο Π ν ε υ μ ω εϋχεται σιούς φίλους και αναγνώστες
του χρόνια πολλά, ειρηνικά και εύτυχημένα, και ιδ 1976 με πίστηρη Δημο-
κρατία, Παιδεία και κοινωνική Δικαιοσύνη

Θέσεις και αντιθέσεις πάνω στην αλήθεια και την αξία του Καβάφη

Του Α. Μάλαμα

Ο Καβάφης, είναι καθιερωμένος σαν ένας οποιδαίος ποιητής, της μαιακότητας, της ειρωνείας, του συμβολισμού και της παρακμής. Στην ποίησή του, ποίηση ήττας χρεωκοπίας και πτώσης ενός κόσμου, μιας εποχής, που αντικαθρεφτίζει όπως είναι γνωστό με τα πάθη του, τις διαστροφές του, την αριστοκρατική και αντιδραστική ιδεολογία, τις αυταρξέουσες, και το ναρκισσοισμό του.

Πρώτοι οι Άγγλοι, και με άφορη ίσως τα συγγενικά στοιχεία με τον ποιητή, τον προώθησαν τον διασημίσαν και τον επέβαλαν. Παράλληλα, ή προσωπική έκφραση του, στην 3η δεκαετία του αιώνα μας, με τη βοήθεια του Ξενοπούλου και άλλων φίλων και θαυμαστών του, από το κυριαρχημένο τότε μετά τον Α΄ Παγκ. Πόλεμο κλίμα απαισιοδοξίας, δε σιγαιέλεσαν λιγότερο κι αυτά στην παραδοχή και την ανάδειξή του. Όμως οι μεγάλοι της εποχής, με πρωταίτερο τον Πυλαμά, τον αγνόησαν. Ο Κορδάτος έγραψε δι:

«Η ποίηση του Καβάφη, δεν έχει ούτε μορφική πλαστικότητα, ούτε λυρική έξαρση, ούτε εκφράζει μεγάλες ιδέες». Και ότι «ο Καβαφισμός είναι απόστημα για τη λογοτεχνία μας».

Και ο Βάρναλης, θά του καταλογίσει:

«ασέλγειες και χασμωδίες, γλώσσα ψεύτικη, λεξιλόγιο φτωχό. Τα ποιήματά του, είναι προσωπικά του επεισόδια, που σκηνοθετούνται με χρονογραφική ξηρότητα».

Έχει δέβαια την ιδιότητα φόρμα του και μερικά υποβλητικά και επιβλητικά ποιήματα, που ανέχονται γύρω στα είκοσι. Όσα λοιπόν είναι άμολνια, από τον άμαρτωλό του ήδέπαθο βίο, αυτά είναι διδαχτικά και ή άθανασία τους μπορεί ποιος ξέρει, άρκειο να παραταθεί. Αναφερθήσατε υποδειγματικά στα παρακάτω:

«Θερμοπύλες» «Οι Φωνές» «Τα Τείχη» «Οι Ήμέρες» «Τα Κε-
ριά» «Τα Παράθυρα» «Η Ίθάκη» «Τα Βήματα» «Ίωνικόν» «Μονο-
τονία» «Η Σατραπεία» και τα «Τελειωμένα».

Αν δέβαια θά 'χει ή άλλη ποίησή του στοιχεία βιωσιμότητας αυτό είναι άμφοβητισμός. Και οι άρρητες και οι θαυμαστές του, σιάθησαν θανατικοί. Η αριστοκρατική καταγωγή και το ρητορικό του έθος, τον είχαν πάντα σε άπόσταση από το πλατύν κοινό. Δεν πήρε ποτέ θέση σε καντά κοινωνικά προβλήματα του καιρού του, όσο κι αν έπιμένει να άνιχνεύει μάταια και να υπερβάλλει ο άρχικαβαφιστής των ήμερών μας κ. Γ. Σαββίδης. Ο Καβάφης κυριευμένος από το άφύσικο μεράκι και σαράκι του, έμεινε ένας άνεταλοχνητός και άλίτρωτος άτοιμιστής. Η έντονη παθολογική μορφή του, σιάθηκε σε μια χιτητή αντίθεση άπέναντι σιή θαυμαστή έλληνική άνδροπρέπεια, που έστριβε τα μοισιάκια της, και άχινοβολούσαν ύγεία, αισιοδοξία και τιμή. Γιατί ο λάθος, για να λαβαίνει περισσότερο ύψος το έργο κάθε ποιητή, θέλει ο βίος του να 'ναι υποδειγματικός, να στέκει πλάι του με συνείδηση εϊθύνης, να μάχεται για τα ιδανικά και το άνέδαομα της ζωής του να χει ήθική και άκέραιη προσωπικότητα. Να άποδείχνει με τη συμπεριφορά του άμεμπτη σιάση σε κάθε πλευρά της ζωής και των κοινωνικών του σχέσεων. Σήμερα όσοι έχουν κοιτική αντίληψη και αισθητική καίριση κι άποτιμούν σωστά ένα έργο τέχνης, έχουν δορολογισμό και προσωπική πώς έλάχιστα ποιήματα που προσναφέρουμε θά έπιζήσουν από την καθαφική ποίηση, ύοτερα από λίγες δεκαετίες. Άνατρέπει ο ίδιος ο Καβάφης τον άσιήρητο λοχνητισμό του Γ. Σαββίδη δι δη-

θεν ὁ ποιητὴς μετεῖχε μὲ ἀγῶνες καὶ θέσεις σιὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς του καθότι τόνιζε διὰ «Τὸ παρὸν δὲν μὲ ἐμπνέει». Ὁ κάθε ἀληθινὸς καὶ μεγάλος ποιητὴς καταξιώνεται καὶ ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ του ἔργο πὺν εἶναι ἱκανὸ νὰ συγκινεῖ ἄμεσους καὶ νὰ ἐπηρεάζει τὸ λαὸ, καὶ μὲ τὴν ἀφογή σιὰση του σὰν ἄνθρωπος καὶ σὰν ὀδηγητὴς μέσα σιὸ κοινωνικὸ σίνολο. Σὲ ποιήματα τοῦ Καβάφη βρῖσκοννε παρηγορητιὰ σιὸ ἀκόρεστοι τῶν ἀγύοικων ἐρώτιων καὶ σιὸ ἀποινχημένοι. Ὁ ἐσωστρεφῆς καὶ μυσικόπαθος ποιητὴς τῆς χρωκοπίας τοῦ ἀοικουῦ κόσμου, ἔχει ἐλάχιστο μέλι καὶ πῶτερο γαρμάκι. Δικαίωμα τοῦ Καζανιζάκη καὶ τοῦ Παπανούτσου νὰ ἀποκαλοῦν τὸ «Ἀπολείπειν ὁ Θεὸς Ἀντιῶνιον» ὁ πρῶτος «θαυμασιὸ τραγοῖδι» καὶ ὁ δεῦτερος «ἀριστιούργημα». Κι' ἐμεῖς σὰν πλημμυρισμένο ἀπὸ συναίσθημα ἤττας καὶ νηγάλια φιλοσοφικὴ διάθεση ποιήμα μιὰς ἀναγκαστικῆς καὶ μοιραίας διεξόδου, τὸ παραδεχόμεσθε. Ἀλλὰ καὶ σιὸ δυνὸ διαπρεπεῖς τῶν γραμματίων μας, γιατί δὲν εἶδαν ἔτι ὁ Γίμος Μαλάνος εἶχε δίκιο διὰν τὸν χαρακτήριζε «ἐγωῖσιστὴ καὶ θεατρῖνον» καὶ ἔγραφε διὰ τὸ «Ἀπολείπειν Θεὸς Ἀντιῶνιον» εἶναι ἀντιγραφὴ ἀπὸ τὸν «βίβιο τοῦ Ἀντιῶνιον» τοῦ Πλούταρχου; Πῶς δὲν εἶδαν σιὸ τόσο ἄλλοι παλιοὶ καὶ νεώτεροι καθαγιαστὲς ὅτι καὶ ἡ «Ἰθάκη» του εἶναι παρμένη ἀπὸ τὸν Πειρώνιο τῆς ἐποχῆς τοῦ Νέφωνα; Πῶς δὲν ἀντιλήφθηκαν καὶ δὲν ἐντόπισαν διὰ καὶ τὸ ποίημα τοῦ «Ἡ πόλις» εἶναι ἀπὸ τὸν βίβιο τοῦ Πομπήϊου ὅπου ὁ Πλούταρχος πάλι διεκτραγωδεῖ σιὸν σιτρατηγὸ Σερτώριο τὴν ἐποχὴ πὺν τὸν τραβοῦσε τόσο ἡ πόλις τῆς Ρώμης, καὶ ἐκεῖνον ἱογε βασάνιζε ὁ καημὸς νὰ πάει σιὰ Ἰλίσια πεδία τῶν νησιῶν, καὶ ἔμεινε σιτὴν Ἰσπανία; Ὡς ἀναγορὰ τὰ ἱστορικὰ ποιήματα τοῦ Καβάφη, ὁ Κ. Παλαμῆς τὰ χαρακτήρισε:

«ρεπορτάζ ἀπὸ τὴν ἱστορία...».

Καὶ ἴσως δὲν εἶχε ἄδικο. Ὁ Κ. Βάρονης ἔγραφε διὰ:

«Ζήτησε ν' ἀναστήσει τὰ πιδὸ ἀσήμαντα γεγονότα σιτὴν πορεία τοῦ ἱστορικοῦ γίγνεσθαι, καὶ τὰ ἴκανε σύμβολα τῆς σκοτεινῆς ζωῆς».

Ὁ Σερφέρης γιὰ νὰ ἐξυπνώσει τὸν Καβάφη μὲ πολλὴ προχειρότητα καὶ χωρὶς ὀξεία κριτικὴ σκέψη, ταύτισε τὸ ποίημά του «Ἐπὲρ τῆς Ἀχαϊκῆς Συμπολιτείας πολεμήσαντες» διὰ δῆθεν ἀπηχεῖ τὴ μικρασιατικὴ μας τραγωδία τοῦ '22. Καὶ γιὰν τὸ, ἔδεδεγε κίβλας 350 ὄρες (καμαρῶστε ρεκοδὸ «πηγαῖου» ποιητὴ(!)). Ἀλλὰ ὁ Π. Μάρνης καὶ ὁ Τ. Μαλάνος τὰ ἀντικρούουν ἀντὰ καὶ μῆς πείθουν μὲ τὴν ἀλήθειά τους. Ὁ Καβάφης, ἦταν ἔξω ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴ πρὸς τὸ ἔθνος συμβολὴ τῆς ἱστορίας. Ὁ Μ. Ἀγγέλης, λέει διὰ:

«Τὸ ὕλικὸ τῆς ἱστορίας πὺν δὲν παρουσιάζει ἀναλογίες, ἡ δὲν βρῖσκειται σὲ φανερὴ ἀνταπόκριση μὲ καταστάσεις τῆς δικῆς μας ἐποχῆς... εἶναι νεκρὸ γιὰ τὴν τέχνη».

Καὶ γιὰ τὸν Καβάφη ὁ ἴδιος κριτικὸς γράφει πῶς:

«ἡ ποίησή του παίρνει τὰ περισσότερα θέματά της ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ καὶ ἠθικὴ κατάσταση τοῦ Ἑλληνισμοῦ σιὸν αἰῶνες τοῦ ξεπεσμοῦ, ὅπου εἶσκει τὰ σύμβολα τῶν δικῶν του παθῶν καὶ τῆς βιοθεωρίας του... χωρὶς καμιά προσδοκία ἐθνικοῦ μεγαλείου... παρὰ μόνο μιὰ δραματικὴ ὄψη τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας ὅπου «ἐν σμικρῶ» κρύβεται καὶ ἡ δικὴ του ἱστορία σιτὴν ἀγογή προσπάθειά του νὰ ξεφύγει τὰ βίτσια καὶ τὶς ἐκτροπὲς τῆς ζωῆς του».

Πῶς λοιπὸν, διὰν γιὰ ἄλλους, σπονδαίους καὶ μεγάλους τῆς Νεοελληνικῆς λογοτεχνίας ἐπικρατεῖ ἡ ἐντιμη καὶ ἀθύρθη καταξιομένη μνήμη καὶ γήμη, ἢ γιὰ ὀτιομένους ἢ αἰδίκη καὶ ἐνοχη σιοιπή... καὶ ἡ παραγιολογία τοῦ Καβάφη ξεπέρισε τὰ ὅρια τῆς ἀνιοχῆς καὶ τῆς ἀνοχῆς; Ἀὲν ἐγιταναν π.χ. ἴσοι καὶ ἴσοι ἀξιόλογοι μελετητὲς καὶ γίλοι πὺν ἱογε πρὸβαλλαν κατὰ κόρη μὲ ἀλλεπάλληλα βιβλία ὅπως ὁ Στ. Τοῖοκας, ὁ Χατζηκροτιάκος - Γκίλιας, ὁ Γιάγκ. Πιερίδης, ὁ Μ. Γιαλουράκης, ὁ Μ. Πιερίδης, ὁ Γ. Σαββίδης ἀπὸ ἱοδὸς πιδὸ ἀξιόλογους βέβαια, ἢ θέ-

λει ὁ τελευταῖος κι ἐπιστρατεύει δίκτυο καθαριστῶν καὶ κλεισιὸ κύκλο φίλων καὶ ὀρνιθοοκαλίζουν τὸν ἀγέρα καὶ τὸ χῶμα μιᾶς

«φιλήδονης καὶ βαρυφορτωμένης ψυχῆς τῆς ἁγίας παρακμῆς»
 ὅπως χαρακτηρίσει τὸν ἀλεξανδρινὸ ποιητὴ ὁ Κασανιζάκης, ποὺ τὸν ἤθελε
 «μυστικοσύμβουλο καὶ καρδινάλιο τοῦ Πάπα», «δόγη τῆς Βενε-
 τιᾶς» καὶ «μὴ μοῦ ἄπτου» «ἄρχοντα»

τοῦ ἴδιου τοῦ ἔκλυτου βίου του, ὅπου οἰὰ περισσότερο ποιήματά του καταγράφει τὶς οἰγμῆς τῶν ἡδονῶν του, καὶ τὶς πιὸ βαρεῖες κι ἀνοήσιες ἐπαληψείες. Τὸ διι δὲν εἶχε πηγαῖο καὶ πολύχυμο ταιένιο, καὶ σὰν ἔρμαιο τοῦ ἡδονιστικοῦ του πάθους, ἔγραψε οἵχους μὲ τὸ ζῶρι οἱ ἀρρωσιημένα του μεθίσια, ἰ' ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος.

«Μὰ τῆς συνθέσεως μ' ἀποβαρρύνει ἡ βραδύτης».

«Ὁ Καβάφης, —λέει πάλι ὁ Κορδάτος— καὶ σὰν ἄτομο καὶ σὰν πνευματικὸς ἄνθρωπος στεκόταν πολὺ χαμηλά».

Ὅσοι λοιπὸν ἔχουν ἰδιοσυγκρασιακὴ συγγένεια, εἶναι καιρὸς νὰ οἰαματή-
 σουν νὰ καθαρίζουν. Ὡς πότε θὰ ζαλίζουν τὴν κοινὴ γνώμη μὲ τέτιες παραφιλο-
 λογίες; Ὡς πότε θὰ ιραβοῦν τὸ σχορεῖ καὶ θ' ἀκροβατοῦν καὶ θὰ ἐξωπνιζοῦν δια-
 τὰ οἰγγενικὰ ἀπωθημένα; Ὡς πότε θὰ θαμπώνονται ἀπὸ τὴν αἴγλη του, ποὺ τὸν
 ἴδιον τὸν εἶχε θαμπώσει μόνον «τὸ ἔρδοξο Βιζάντιο» ὅπως ἔλεγε, χωρὶς νὰ ἔναι
 οὐ θεοῦ νὰ ἐξετάσει τὴν ἄλλη πλευρά, τὸ οχοιαδιουμὸ καὶ τὸν ἀσκητισμὸ, τὸν ὁμπα-
 λιοκοπιουμὸ, κι ὄλους τοὺς ἀγελληνισμοὺς τῆς ἐσκεμμένης βαρβαρότητας καὶ ἀθλιό-
 τητας περισσότερο τῆς πρώτης, ἀλλὰ καὶ τῆς δεύτερης βν. περιόδου; Ὁ μοχλὸς
 βέβαια τοῦ καθαριστοῦ πυρήνα ἔχει οἴτην καιοχή του πλοῖσια δημοσιογραφικὴ καὶ
 ἐκδοτικὴ οἰέγη, τὸ «συγκροτήμα» τὸν «Ἐρμῆ» καὶ τὸν «Ἐρμεία». Ἀλλὰ τίποτα
 δὲν προσθέτουν ἀτηχητικὰ οἱ ἰαὸ καὶ οἱ ἰγιὴ πνευματικὸ κόσμο οἱ προδοτείες
 ἐκδόσεις Βρισμιζάκηδων κ.ἄ. Καὶ τοῦ πάτρωνα κ. Γ. Σ. μὲ τὰ σχόλια καὶ τὶς
 εἰσαγωγές του. Καθαρολογοῦν γιὰ νὰ φανοῦν καὶ νὰ ἐπιδειχτοῦν μὲ ἀναμνησια-
 σμοὺς καὶ ουνταγῆ οἰοιχεῖα τοῦ καθαριστοῦ βίου. Ἐνῶ ἡ ἀξιολόγησι τοῦ ἔργου
 τοῦ ποιητῆ ἔχει γίνε. Οἱ κοριφαῖοι τῆς κριτικῆς καὶ τῆς ποίησης ἔχουν μιλήσει
 γιὰ τὸν Καβάφη. Ἡ ὑπερβολικὴ μεγαλοποίηση μιᾶς ἀξίας, τείνει νὰ παραχαράξει
 τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ δικαιώσει μιὰ ἰσοτερία. Ὁ καθαρισμὸς δὲν εἶναι γιὰ νὰ ἐπυ-
 δράσει καὶ νὰ ἐπηρεάσει τὰ ἡθῆ τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας. Οἱ νέοι μας δὲν θὰ προ-
 χωρήσουν οὐ ἡθικὴ καὶ δημιουργικὴ δράσι, μὲ ἀρρωσιημένες ἰσοεῖς καὶ δια-
 σισσῆς. Ἄς βαδίσουν τὸν ἰγιὴ καὶ αἰσιόδοξο φινικονομοτελειουμὸ τους δρόμο.
 Κι' ἔχουν γιὰ μεγάλα πρότυπα τέχνης τὸν Κάλβο, τὸν Σολωμὸ, τὸν Παλαμᾶ, τὸν
 Σικελιανὸ, τὸν Βάροναλη, τὸν Βαλαωρίτη, τὸν Θεοτόκη τὸν Παλαδιαμάντη, τὸν
 Παροορίτη κ.ἄ. Ἡ χιεινὴ, ἡ σημερινὴ κι ἡ αἰνιανὴ τέχνη πρέπει νὰ διαπαιδα-
 γωγήσει οωσιὰ τὴ νέα μας κοινωρία. Ἄς γίνουμε πιὸ αἰσιησοῖ καὶ πιὸ ὑπεῖθυ-
 νοι. Νὰ μὴ διδαχτοῦν τὰ παιδιὰ μας ἀπὸ τοὺς ἡθλιους καὶ ιαπεινωτικὸς οἵχους,
 σὰν ἐκεῖνους πὸ ἔχει οἰὰ ἐκτιρώματα:

«Νὰ μείνει», «Μιὰ νύχτα», «Ἐπέστρεφε», «Τὸ διπλανὸ τρα-
 πέξι», «Ἄπ' τὲς ἐννιὰ» καὶ τόσα ἄλλα.

Ἀπὸ τὶς ἀνώφελες καὶ πομπώδεις οἰομφολογίες, τὰ θλιβερά ἀπολιθώμα-
 τα, τὰ μπολιάσματα καὶ οἰγκολλήματα τῆς ἀλεξανδρινῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἐποχῆς.
 Σήμερα ὀρθώνονται μπροσιὰ μας πειλώρια ἡθικὰ πνευματικὰ καὶ οἰκονομικὰ προ-
 βλήματα. Ὁ βασανισμένος λαὸς μας, ὁ πονεμένος ἄνθρωπος, ὁ μαιωμένος ἥλιος
 τῆς Ἑλλάδας θέλει ἰγιεῖς καὶ δυνατοὺς χαρακτηήρες, γερὲς ἡθικὲς ψυχὲς καὶ
 φωτισμένα πνεύματα, νὰ τὸν σηκώσουν ἀπ' τὴ λάσπη ὅπως θὰ ἔλεγε κι ὁ Σικελια-
 νὸς μας. Ἀκολοιθῶντας τὰ μέτρα ἄρισια, ἄς οἰγκρατιοῦνται κι ἄς θεορατεῖονται
 οἱ νοσηρότητες, οἱ ὑπερβολὲς καὶ οἱ παραφιλολογίες οὐ χιλιωειπωμένες διασι-
 τικὲς οἰκὲς κι ἄχρηστα καὶ παραλιθωμένα εἰδωλα.

Μὲ τὸ σφυρὶ σιὰ καμῶματα

Ἀλληότρια, συναφῆ καὶ παράταιρα

Ἀπὸ τὴν λογοτεχνικὴ ζωὴ

Τὸ Β' Λογοτεχνικὸ Συνέδριο. Ἕνας ἀρχιπροφέσσορας καὶ οἱ νέες ἰδέες του

Στις 3 - 11 - 75, ἔγινε ἓνα Β' Λογοτεχνικὸ Συνέδριο στὴν Ἀθήνα καὶ ἀπότυχε. Τὸ ὄργάνωσε ἕπως καὶ τὴν ἔκθεση διελίου πέρις τῆς «ἐθνικῆς ἑταιρίας» ὁ «φιλόθρησκος» συγγραφέας κ. Κ. Τσιρόπουλος μὲ τὶς εὐλογίαις τῆς «ἐθνικῆς».

Ὁ κατεξοχὴ ὀντὴς καὶ ἀνάδοχος τῆς συντηρητικῆς τάξης τῶν ἀστῶν λογοτεχνῶν, πού ρίχνει λιθάνι καὶ κερθαλίγη στὰ καθέκαστά της, ἀλλὰ καὶ οἰκονόμος ἀναθεμάτων, ὑπηρετῆς παράξενων δυνάμεων ὀρατῶν τε καὶ ἀοράτων (ἄς θυμιατίσουν τὸ παιδί ὄλ' οἱ παπᾶδες νὰ μὴ μᾶς βασκαθεῖ (!)) ἔχει λοιπὸν σ' αὐτὸ τὸ «λαγκριντι» ἀκούστηκαν λόγια καὶ παραλόγια γιὰ γέλια καὶ γιὰ κλάματα!! Ἕνας πρῶτος προφέσσορας τοῦ ἀμιγθοῦς ἰδεαλισμοῦ, καὶ τῆς ἐντιμωπενίας τοῦ λογιωτατισμοῦ, ὁ κ. Ι. Θεοδωράκης εἶχε ξεχάσει: γιὰ τοὺς ἄλλους τὸ «πρῶτος θύβερε...» καὶ ὁ γέρο-φιλοσοφούλης στὴν εἰσήγησή του, ἔριξε νέες ἰδέες. Εἶπε λοιπὸν καὶ λάλησε: 1) Δὲν μᾶς χρειάζεται ἡ εὐημερία, γιὰτὶ παχαίνομε καὶ θαράνομε παλύ. 2) «Ὅτιδῆποτε καὶ νὰ κάνουμε θὰ εἴμαστε πάντοτε φτωχοί». 3) «Ὅτι «ὁ λογοτέχνης χρειάζεται νὰ πιαστῆ ἀπ' τὶς μεταφυσικὲς ρίζες τῆς ζωῆς καὶ ν' ἀφήσει τοὺς ἀκεύθυνους περιπάτους στὰ περιθώρια τῆς ζωῆς». Ἀλλὰ, δὲν μᾶς λέει ὁ κ. ἀκαδημαϊκὸς ποιὰ εἶναι τὰ περιθώρια τῆς ζωῆς, ἔταν ὁ λογοτέχνης ὑποχρεώνεται ἀπὸ τὴν ἀποστολή του καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα νὰ ἐκφράζει μὲ τὸν τρόπο του καὶ ἔμμεσα μὲ τὴν τέχνη του τὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ αἰτήματα τοῦ καιροῦ του; Καὶ ποιὰ κούφια ὑπερβατικὴ καὶ ὑπεραυσθητὴ περιοχὴ μεταφυσικῆς θεώρησης θὰ δημιουργήσει ζωντανὴ καὶ ἀληθινὴ τέχνη, χωρὶς τὴν ἕλια τῆ φύσι καὶ τὴν πολυκύμαντὴ καὶ διαλεκτικὴ πορεία τῆς ζωῆς; Γιατὶ δὲν μᾶς λέει ὁ κ.Ι.Θ. πόσα συγκεντρώνει τὸ μῆνα καὶ τί τὰ κάνει, (ἀφοῦ δὲν τὸν χρειάζεται

τὸ θάρος, ἡ καλοζωία, ἡ εὐημερία) ἀπὸ τὴν ἀκαδημία, ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιο, ἀπὸ ἄλλα συγγραφικὰ δικαιώματα, ἀπὸ τυχερὰ τῶν ἐφυῶν ἐμπόρων «ἐκδοτῶν» πού γιὰ νὰ θάλουν τὸ ὄνοματάκι του σὲ κατάλογο συντακτῶν χωρὶς «σύνταξη» ἢ θεωρητικῶν χωρὶς θεώρηση σὲ ψευτοεγκυκλοπαίδειες, παζαρεύεται καὶ παίρνει 100 καὶ 200 χιλιάδικα κάθε φορά; Ὅταν θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ πόσα παίρνει, τί τὰ κάνει, ἀφοῦ ἰδὲν τὰ θεωρεῖ χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα γιὰ τοὺς ἄλλους, θὰ τοῦ ἀπαντήσουμε διεξοδικότερα καὶ ἐμεῖς τί εἶναι τέχνη, κατὰ Πλάτωνα, πατριάρχη τοῦ ἰδεαλισμοῦ του, καὶ κατὰ Ἀριστοτέλη Αἰσχύλο, Εὐριπίδη, Σοφοκλῆ, Δάοντε, Σαίξπηρ, Γκαίτε καὶ ὄλων τῶν ἀρχαίων καὶ νεώτερης ἱστορίας αἰσθητικῶν τῆς τέχνης. Ἀλλὰ τί νὰ πρωτοεἰποῦμε γιὰ τὸ ἀποτυχημένο Συνέδριο; Γιατὶ οἱ ταλαίπωροι ἀπὸ γεροντικὴ ἀμνημοσύνη ξεχνοῦν τὸ Α' Πανελλήνιο πού ἔγινε στὴ Λάρισα τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1966; Δὲν πειράζει. Ὅρισμένοι πῆγαν γιὰ φήμη. Καὶ μιὰ παροχμία λέει ὅτι: «Μὲ τὴ φήμη γίνονται καὶ τὰ ποντίκια λύκοι».

Ὀυτοπίες καὶ αὐταπάτες

Στὸ «ἄνευ σημασίας» λογοτεχνικὸ συνέδριο πού ὄργάνωσε ὁ «ἐξ ἐπαγγέλματος» ἐθνικόφρων πνευματικὸς κόσμος» αὐτὸς πού στήριξε ἠθικὰ ἑφτά χρόνια τοὺς ἰδολοφόνους δικτάτορες ὅπως ἔγραψε σὲ ἐπιστολή του στὴν «Ἐλ» καὶ ὁ καλὸς ποιητῆς Νάσος Νικόπουλος, πολλὰ ἔχουν εἰπωθεῖ ἀπὸ τοὺς φωστῆρες τῆς «ἐθνικῆς ἑταιρίας» (γιατὶ γιαντοὺς ὑπάρχει καὶ ἀντεθνικὴ βλέπετε (!)) «μερτζα» διάφορα καὶ μπαχαρικά τοῦ ἀταμιτισμοῦ, τοῦ μυστικισμοῦ, τῶν φαντασμάτων καὶ τοῦ ἀποκρυφισμοῦ μ' ἄλλα λόγια τοῦ αὐτοφανακτισμοῦ. Ὅμως, τί γύρευαν καὶ μιλοῦσαν καὶ ὀρισμένοι λογοτέχνες πού παλιότερα πίστευαν σὲ ματεριαλιστικὴ φιλοσοφικὴ θεώρηση ζωῆς καὶ τέχνης, ὅπως οἱ κ. Βουρνᾶς, Βρετάνος καὶ ἄλλοι; Ὁ δεύτερος μάλιστα σὺν γνωστὸς ποιητῆς τῆς ἀγάπης ἔγινε ἱεραπόστολος καὶ κηρύττει κάθε μέρα ἀπὸ τὶς στήλες ἀστικῶν ἐφημε-

ρίδων. Μπράβο του. Έτσι, γράφοντας με άφορητη το συνέδριο στην «Ελ» έδειξε ούτοπια και αὐταπάτη ότι μπορεί όλος ο κόσμος νά γίνει: μιὰ «διεθνής ἀθρωπιὰ» με τὰ τέρατα τῆς βίας, τῆς κερδοσκοπίας και τῆς πολεμοκαπηλίας. Καί ὁ ἀτυχος τοῦ «ἱστορικοῦ συμβιβασμοῦ» φαίνεται (!) βλέπει και κρίνει λαθεμένα πῶς «σ' ὅλους τοὺς χώρους και τὰ σημεῖα τῆς γῆς ὑποβόσκει ἕνας μεσαίωνα τερατώδη, ὅσο ποτέ». Τό νά δάξει με τήν οὐτοπιστική του ἀντίληψη σ' ἕνα τσουβάλι τόν καπιταλιστικό τόν παλιό κόσμο, με τόν σοσιαλιστικό τόν καινούργιο πού ἀνιέλλει σέ κοινωνίες πρόδου και ἀγάπης, ἀδικεῖ και τόν ἑαυτό του και τήν κοινή γνώμη. Ἡ μήπως τό πάει στην παροιμία: «κονιά σ'ά στεγνά καίγονται και τὰ χλωρά»;

Γιά τοὺς ποιητές πού μετέχουν σέ ἐπιτροπές

Στή διλεκτική πορεία μας εἴμαστε ἕνας κόσμος ἀδυναμιῶν ἀνευφάπων και ἀσκησιμίας. Ὅμως τό μεγαλεῖο μας προκύπτει ἀπό τήν προσπάθεια και τόν ἀγῶνα νά ἐνσαρκιώνουμε τήν ἠθική με τό ἴσότημο περίβλημα τῆς δικαιοσύνης. Πολλοί φιλόσοφοι εἶπαν πῶς ἂν οἱ ποιητές κυβερνοῦσαν τόν κόσμο θά τόν ἐπλάθων καλύτερο και πῶς εὐτυχισμένο. Αὐτό σημαίνει πῶς θά μπορούσαν νά ἔχουν πῶς εὐαίσθητο και ἀναπτυγμένο τό φρόνημα τό αἴσθημα και τή συνείδηση τῆς δικαιοσύνης. Ὅμως ἕνας γλοιώδης και παρσιτικός ψεύτικος λογοτεχνικός κόσμος τῶν μεταπολεμικῶν καταστάσεων πού δέ μπορεί νά ἀντῆσει τήν πνευματική χορεία τῶν ἀληθινῶν και ἐμπραχτικῶν φορέων τῆς δικαιοσύνης και τοῦ ἀθρωπινικοῦ πολιτισμοῦ, πῶς εἶναι δυνατό νά τόν σέβεται και νά τόν ἐκτιμᾷ; Ὁ λαός; Αὐτοί δέν εἶναι, παρά ψυχροί ὑπολογιστές τοῦ ἀτομικοῦ τους συμφέροντος, ἀρριδίστες ὑποκριτές και ἀνεκλόουθοι. Γιατί ἀναλαμβάνουν καθήκοντα σέ ἐπιτροπές με ἀγνοίες και ἑλαφρῆς καρδιές, με συνειδήσεις ἑλαστικές και χωρίζουν σέ κατηγορίες τοὺς ἴδιους ποιητές όταν πρόκειται νά διαχειριστοῦνε χρήματα τοῦ κράτους; Ἔτσι ἄλλους ὑποταμοῦν και περιφρονοῦν σέ ἀγορές βιβλίων και βραβεῖα και ἄλλους ὑπερενισχύουν και γαλαντομοῦν. Μά ὁ Δημοσθένης ἔλεγε: «Οἱ πολῖτες μετέχουν τῆς πολιτείας, ἀλλά φέρονται δικαί-

ως πρὸς ἀλλήλους». Καί πρέπει πρῶτα αὐτοί οἱ κύριοι νά γίνουν πολῖτες, και ὅστερα ποιητές, ὅπως ἔλεγε και ὁ Νεκράσωφ.

Ἡ πρόβλεψη τοῦ Ἁγγελου ἠ κότα και ἠ πόρτα

Εἶναι παρήγορο πῶς ὁ κ. Ἁγγ. Τερζάκης προβλέπει και ἐπιθυμᾷ τώρα στή εὐση του («κάλλιο ἀργά παρά ποτέ») ἕνα μέλλοντα Σοσιαλισμό γιά τοὺς λαούς τοῦ κόσμου. Ἐπικαλεῖται τή βιβλική γνώση τῶν στοιχείων τῆς οἰκονομίας και τῆς ἱστορικής δυνατοῦτες πού θά τόν φέρουν. «Ὁ συστατισμός αὐτῶν τῶν συνθηκῶν, θά συναέλθει, και θά προκύψει — ὅπως εἶπα — και ὁ ἑλληνικός Σοσιαλισμός». Ὁ Τερζάκης ὡς χτές ἔδεν πίστευε ποτέ και ἔδεν ἔδωκετε ἐξελίξεις. Ἐργαζόταν και μιλοῦσε γιά μέση ἀστική ἢ τρίτη κατάσταση. Ἄς ἔλεγε ὅμως τότε τήν πρόβλεψη ὁ ποιητής και πρῖν γίνει ἀκαδημαϊκός;... Ὅσοι εἶχαν τήν εὐλαχρῖνεια και τήν καλλιχερῖα και ἔπαρναν τέτοιες θέσεις τοῖς ἑκοδαν τὰ φερέα και τίς οὐρές, οἱ λιοναρτῆδες καταστραμμένοι μισχο...ανθρωμένοι τοὺς τεβλάδες τῆς «ἔθνοκροσύνης». Ὅμως ὁ καλός μας Ἁγγελοῦ ἐπιβεβαίωσε τήν ἀρθανέικη παροιμία «τρώω τό κότα ...ἔω και τό πόρτα».

Ἐνα μῖνι γκάλλοι

Τό «συγκρότημα» παντοδύναμο και με τό «τὶ Παπάγος — τὶ Πλαστήρα» τό ἦδ, και με τὰ φρούδια τὰ πυκνά μετά και μ' ὅλα τὰ καντρόφυγα στοιχεία τὰ δειλά, και με τὰ καφεδάκια τοῦ Στέλιου τοῦ μιστριτῆ, και στίς ἀνώμαλες καταστάσεις και στίς «ἐντιστάσεις», πάντα πρῶτο και σ'ά μεγάλα ἔθνη και σ'ά μικρά, και ὅπως θά ἔλεγε ὁ ποιητής «χτές και σήμερα ἴδια και ὅμοια, χρόνια μπρὸς, χρόνια μετά» και ἀπ' τὰ διμερα σκοτάδια σέ χαμαιλέοντα βουλα. Κάθε τέλος λοιπόν τοῦ χρόνου, δημοσκέυε μερικῶν φίλων του λόγια «καραβάνης» γιά τὰ καλύτερα βιβλία πού διάβασαν αὐτοί μέσα σὸ χρόνο πού πέρασε... Πῶς ὅμως θά ἐντοπισοῦν τὰ καλύτερα βιβλία οἱ φίλοι τοῦ «συγκροτήματος» με ποιὰ ἐνημερότητα, με ποιὰ κριτήρια; Με ποιὰ ἀντικειμενικότητα με ποιὰ πληρότητα; Ὅστε τὰ ἀντιλαμβάνονται στην ἐκδοση και στην κυκλοφορία τους, ὅστε τὰ διαβάξουν. Αὐτὰ τὰ

μίνι γκάλοπ, δὲ συντελοῦν παρά σέ φτηνὴ διαφύμιση πάλι: ὀρισμένων φίλων. Γιαυτὸ καὶ θὰ ἴταν προσιμότερο νὰ γεμίζουσι τὴ σελίδα στὸ «Βῆμα» μὲ ἄλλα σοβαρότερα θέματα, παρά μὲ προβολὲς ὑποκειμενικῶν καὶ ἄκυρων ἀτομικῶν ἐντυπώσεων σὲ κάθε παραμονὴ τοῦ χρόνου.

Τὸ Βραβεῖο Οὐράνη

Μύρισαν οἱ κούφιοι ἀγέρηδες, ἔσπασαν οἱ σαπουνοφόρους, τρίκλισε ἡ γερουκρατία τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἄστραψαν, χάθησαν τὰ δίκαια τῶν δικαίων, κι ἔπεσε πάλι: τὸ ἑκατοσταχίλιον τῆς διαθήκης «Θρύλου» στὸ καλοθρεμμένο γερουτάκι τῆς δικτατορίας καὶ τῆς πεθαμένης «ἀθανασίας» τὸν κυρ — Τάσο Ἀθανασιάδη, ἀρχιδουδικὸν ἐγκέφαλο καὶ ντερβέναγα στὰ καθοριστικὰ πλάνα καὶ προνόμια τῶν λογοτεχνῶν τῆς μαφιόζας ἐφταετίας, καὶ ὄψιμο προφήτη τῆς αὐριανῆς σοσιαλοκοινωνίας (ὄρα προκλητικὴ ὑπερπροβολὴ τοῦ Τ.Α. ἀπὸ ἀνίδεο κοντυλοφόρο «Ἐλευθεροτυπίας»). Ἀσφαλῶς οἱ ἈγγελοΧάρηδες τοῦ χρωστοῦσαν κάποιες χάρες. «Παργάλατας» καὶ Παπατσώνης καὶ βράσε ρίγανη! Οἱ βυθὸ μὲ δεκανίκια καὶ μὲ μόννα ἐφθόδια μερικὲς στιχοπλοκὲς ὃ ἕνας ἡθογραφικὲς κι ὃ ἄλλος θρησκοληπτομεταφυσικὲς, κι ὃ κυρ—Πετράκης μὲ γραφοσαρδέια, τοὺς πᾶνε «πάτια - πάτια» σὰν τὰ μικρὰ παιδιὰ νὰ ἀπονεύμουνε βραβεῖα!!... Ἀλλά, τὰ γεράματα δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐπανάλειψη τῆς βρεφικῆς ἡλικίας» ἔλεγε ὁ Ἀριστοφάνης. Κι ὕστερα, ὃ κ. Ἀθανασιάδης δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἴναι σπουδαῖος λογοτέχνης. Φτᾶκει νὰ εἶναι μεγαλοσπύρος φίλος τῶν γερόντων. Κι ἔπειτα ἴδεν ἔχει ἰδίκιο ὃ ἀρχαῖος κομμικὸς ὅταν λέει: «τὰ φαῦλα ἀπὸ φαῦλες ἀφορμὲς προέρχονται;» Γιατὶ διαμαρτύρεται ὃ «ἀλιεὺς μαργαριταριῶν» στὰ «Νέα» τὸς 3-1-76 (στήλη ὠτοβλεψία) πὼς ἰδῆθεν τὸ εἶδλιό τοῦ βραδευμένου ἀπὸ τοὺς φίλους τοῦ Τ.Α. ἔχει τὴν ἀποκριὰ «μεσάπριλα» καὶ ἀγνοεῖ τὸν Μάρτη πὺ λείπει πρώτη φορὰ ἀπὸ τὴν ἀθανασιάδεια σαρακοστή» καὶ τὸν Ν. Πλαστήρα πὺ ὃ ἀκιστόρητος κ. Α. τὸν ἔχει τὸ 1922 στρατηγὸ, ἐνῶ ἦταν συν) ρχηγ; ἢ τὸ πετραχειλι πὺ φόρεσε στὸ διάκο παρά τοὺς ἐκκλησιαστικὸς κανόνες; Καὶ γιατί δὲν ἔβαζε τὴν ἀποκριὰ τὸν Αὐγουστο... πὺ ἴναι παχιῆς οἱ μύγες... Ὁ ἴδιος πῆρε τὸ βραβεῖο ἔ-

χοντας τὴ φίλια του, ἀλὰ Πάνο Σπάλα!!... Τί τὰ θέλουν τώρα τὰ ψιμύθια; Καὶ τί σχέση μπορεῖ νὰ ἴχουν μὲ τοὺς «φρουροὺς τῆς Ἀχαΐας», τὰ φυσικὰ ὄρια, ἢ λογικὴ καὶ ἢ ἀλήθεια; Δὲν ἔνιαζε τὰ γερουτάκια νὰ διαβάσουν. Ἐδῶ δὲ διαβάξουν οἱ νέοι μας λογοτεχνία, οἱ τηβενούχοι τῶν 85 χρόνων θὰ μελετήσουν; Κύριε ἐλέησον!

Ὁ βαρύτερος Ἑλληνας τοῦ «Ὦτοβλεψία»

Ὁ ἀκλουθῶν τὴν κουστωδία τῶν «Μυκηνῶν» στὸ Βουκουρέστι γνωστὸς ὠτοβλεψίας» καὶ μαξγουέλ ὑπ' ἀρ. 2 τοῦ κλλιτεχνικοῦ κουστουμπολιοῦ, στὰ «Νέα» εἶδε μεταξὺ ἄλλων ἐκεῖ καὶ τὸν κ. Λουντέμη. Κι ἀκούοντας τὰ πολλὰ παράπονά του.. συγκινηθῆκε μέχρι δακρύων (!) Εὐθὺς λοιπὸν μαύλισε τὰ πνεύματα, ἔκανε τὶς μαντιλογίες του, κι ἐπικαλέστηκε τὴ θεὰ Θέμιδα κι: ἔθλασε τὸν χαῦδεμένο φίλο του ντολτσεβιτάκια ἀπ' τὸνα μέρος τῆς ζυγαριάς, κι ἀπὸ τ' ἄλλο ὄλους τοὺς ἄλλους Ἑλληνας συγγραφεῖς, καὶ τὸ θάρος στὴν πλάστιγγα ἔγειρε ἀπὸ τὸν Μενελάκη. Ἔτσι ὃ κ. ὠτοβλεψίας ἐλάλησε ἀνὰ τὰ πέρατα σὰν κόκορας μπερικτινὸς ὅτι: «Ὁ Λουντέμης εἶναι ὃ πιὸ Ἑλληνας ἀπ' ὄλους τοὺς συγγραφεῖς τῆς Ἑλλάδος». Τώρα τὸ πὼς μάγεψε τὴ Θέμιδα... Θεὸ Κύριε! Ἔνα εἶναι τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς τῆς χώρας μας πὺ χαρακτηρίζονται λιγότερο Ἑλληνας ἀπὸ ἀρλουμπογράφο, ὑποτιμῶνται καὶ προσβάλλονται. Οἱ ἀερολόγοι δὲν εἶναι λίγοι σήμερα, κι ἄς γράφουν μὲ τὰ πόδια. Συγχωρεμένοι ἄς εἶναι: οἱ ὠτοβλεψίες πὺ ἀκοῦν καὶ βλέπουν μοναχά... χωρὶς νὰ κάνουν κρῖση...

Χαμαιλεοντισμοὶ καὶ ἄδικες προβολὲς

Ἔνας παλιὸς χουντόφιλος καὶ ὄψιμος σοσιαλ καὶ «δημοκράτης» σὲ δλα «κόψε — ράψε» καὶ σ' ὄλα «δῶσε — πάρε» «τουτέστι» στὰ πνευματικὰ πράγματα καὶ στὶς πολιτιστικὲς ὑποθέσεις τῆς ἐφσχετίας ὃ κ. Τ. Ἀθανασ. ἔχει τὸ θράσος πάντα σὰν ἀμίμητος τοῦ χαμαιλεοντισμοῦ νὰ κομπάζει καὶ περι... σοσιαλισμοῦ (!) Ἐγράφε στὴν «Ἐλευθεροτυπία» τὸς 30-11-75 (φταίει ἐκεῖνη πὺ δὲν ξέρει τὰ ποιόντα) τὰ παρακάτω: «Ἀντιπαθῶ κάθε μορφῆς στρατευ-

ση. Και ότι το μέλλον των λαών ανήκει στον Σοσιαλισμό. Έτσι εικονίζεται και λογοκοπεί στην εφημερίδα αυτή, στο Ρίξο και όπου άλλο θέλετε, έως τα χέρια υπέρμαχος της κούρας αξίας του έαυτού του και της T.V. του Πατακού του. Εύλογιστες σπρουθοκαμηλικές τυφλοποντικοαυτησίες. Οι καιροσκόποι που είναι ιδεολογικά άνεργατοι με το άλλο έχος... βρίσκονται παντού και πάντα πρώτοι. Η μιση ντροπή θέβαια ανήκει στον καπετάν παρωπίδα κοντυλοφορόσκο της «Ε.» που δέρωσε να μάθει: για τον «σοσιαλφωστήρα» και που τον πρόβαλλε κιόλας με έμφαση στην ίδια τη στήλη, και πάνω από τον τίμιο Σαμαράκη τον μαχητή και πολέμιο της δικτατορίας και του κατεστημένου. Άς είναι τα καμώματα των χαμαιλέοντων για γέλια και για γούφα, γιατί, οι έποιοι: κτηφής καιροσκόποι και ψευτολογιστές με τις υποκριτικές γνώμες, με τις αναθεωρήσεις, με δλους και με κανένα... δεν πειθούν ούτε ένα. Έχουν γνώση οι φίλακες για το τι έκαναν και το '36 και το '42 και το '48 και το '68... Οι τέτοιοι άδιστακτοι τύποι.

Ό παράς στον παρά

Κι έφτος τα περισσότερα λεφτά από το τζίρο των διδύλων και τις έπιτροπές αγοράς των υπουργείων δεν πήγαν πιαρά, σε κουρδανές και πακτωλούς όρισμένων έκδοτων, που είναι σέτοι έμποροι, άπληστοι και άδυσώπητοι κι άπιστελούν τροχοπέδες κι άπάρθητα κάστρα για τις νέες πνευματικές αξίες του λαού μας. Άστονύχηδες και Κολάροι, άρπαχτικά γεράκια και γλάροι. Έρμηδες και Έρμιες, άνοιχταμάτηδες και Νανόδες και άλλες έκδοτ. έταιρίες. Κι αν περμένει ο λαός με τις μονομερείς έκμεταλευτικές και φατριαστικές έκδοσεις... να πόν τα γράμματα και ο πνευματικός πολιτισμός μπροστά, με τέτοιους κήκους και κύκλους ίδιοτελών συμπερόντων... ζήτω που κατήκαμε.

Ξετσιπωσιές και τρωκτικά

Έλνα: γνωστοί οι χαμαιλέοντες και οι νάνοι της λογοτεχνίας. Κάνεις δέ δίνε σημασία για το θράσος την άδιαντροπιά και τη συκοφαντική ταχτική τους, που προπαθούν να σπλώσουν τίμες καθαρές και

άγωνιστικές συνεδήσεις. Οι θρασύτατοι συνεργάτες της χούντας, πέρασαν πρώτοι στην «άντισταση» επί δημοκρατίας: ως κι έκαίνος που σάβωνε έντολή του δικτάτορα το άνθαλόγιο της έλλην. γραμματείας. Έβρε φιλοξενία σ' ένα φυλλάδιο της «Αμφισσας και πάσκιζε να ρίξει από τη λάσπη... λάσπη σε άσπιλους και συνεπείς με τις αρχές τους συναδέλφους. Άλλά ντροπή και για το περιοδικό του κ. Κ. Νίτσου που υποτίθεται πως έχει κάποια σοβαρότητα (!) Δημοσίευσε κι αυτό άνώνημα τα τετρακόσια τόσα όνόματα που είχαν υποβάλλει διάφορες αίτήσεις στο άρμόδιο υπουργείο (που και σήμερα δεν διαφοροποιήθηκε από τα πριν) για έπιστήμανση της ύπαρξής τους, άσφαλίσεις σε προβλήματα υγείας συντάξεις κλπ., σύμφωνα με τους νόμους 1086 και 1087 του 1966. Όμως δεν έχει σημασία το αν υποβάλλαν αίτήσεις για καταγραφή, κωδικοποίηση και μελλοντική ταχτοποίηση, έλοι οι συγγραφείς της χώρας. Σημασία έχει, ποιοι και γιατί πήραν ύλικές διακρίσεις όρισμένοι φίλοι και εύνοούμενοι της χούντας, που έως να μη δικαιούνται χωρίς άντίκρουση πνευματικής προσφοράς. Έτσι το συμπέρασμα έγκινει πως δεν έλαβαν τίποτα, ή δεν είσ ακούστηκε κανένα αίτημά τους, σημαίνει: ότι ήταν για τους τότε, αλλά και τους σημερινούς κριτόντες, άνεπιθύμητοι. Άρα αυτοί, με τον τρόπο τους και την άνάλογη τίμιε όράτη τους, δικαιούνται να λέγονται άντιστασιακοί: Κι όχι όρισμένα μόνιμα τρωκτικά των εκάστοτε δημοσίων κουρδανέθων. Γιατί λοιπόν γαμίζει και ο κ. Νίτσος σάν τον κ. Κρα... κλίβες με όνόματα συγγραφέων, που και ή άρνηση της μαφίας των δικτατόρων να τους συμπεριλάβει σε όποια έννοικά κατάρτιχα έπαλύσεως γενικών προβλημάτων του κλάδου τους, άποτελεί τιμή για τους.

Οι όψιμοι πουριτανοί

Ό κ. Λουγγής δέχτηκε πρόσφατα στη Ρομανία και τον καλό άγωνιστή δημοσιογράφο κ. Λούη Δάνο, και του μίλησε για ήθική παπική άπόχρωση... Καταδικάζει είπε τα πορνό. «Περφρονεί και μέριφται τον έκχυδαλαμό και τον κίνδυνο διαστροφής. Περιφρονεί — είπε — τα ταμπού. «Χριστός κι Άπόστολος» (!) «Όδ μή φάγω κρέας εις τον αιώνα ίνα μή τον άδελφόν

μου φανταλίσω». Ἀλλά κι ἂν λέει, ξελέει. Ἔτσι, ὅποιος γνώρισε τὸν κ. Μενελάκη, θά γιουχάσει καὶ τὸν κ. Σταματίου πὸ ἐγγραφε στὰ «Νέα» ὅτι: «Ὁ Λ. προστατεύει τὰ διάσημα τῆς ἀξιοπρέπειάς» τοῦ «δὲν ἀναγνωρίζει κανέναν κριτὴ καὶ ζυγιστὴ τοῦ πατριωτισμοῦ» του. Ὅμως, τί θὰ ἔλεγε ὁ Λ. γιὰ τὸ ὅτι ὁ κ. Σταμ. τὸν βρίσκει «βαρύτερο Ἑλληνα» ἀπὸ τοὺς ἄλλους συγγραφεῖς; Τὸ ὅτι πέφτουν καντάρια ἔξω τόσο ὁ κ. Λουκ. ὅσο καὶ ὁ κ. Σταμ. αὐτὸ εἶναι γνωστό· γιατί ἡ παροιμία λέει: «Ἄλλα λέν τὰ χεῖλη σου κι ἄλλα ἡ καρδιά σου». Κι ὅποιος λέει: λόγια, δίχως ἔργα, φόρο δὲν πληρώνει. Μᾶς θυμήσαν καὶ τὸν Ταλευράνδο πὸ λέγει: «Μπορεῖς νὰ μιλάς γιὰ εἰρήνη καὶ νὰ κάνης πόλεμο».

Ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴν ζωὴν

Παιδεία καὶ πραγματικότητα

Νιώθει κανεὶς εὐτυχία, περηφάνια καὶ σιγουριά ὅταν ὑπάρχουν δάσκαλοι μὲ πλήρη συναίσθηση καὶ συνείδηση τῆς ἀποστολῆς τους. Τὸ λειτούργημά τους εἶναι τὸ ὠραιότερο τοῦ κόσμου, τὸ πιὸ ὑπεύθυνο καὶ σωτήριο γιὰ τὴν ἠθικὴ διάπλαση τῶν νέων βλαστῶν τῆς κοινωνίας. Ὁ Πλάτωνας ἔλεγε πὸς «ἡ παιδεία εἶναι ὁ δεύτερος ἥλιος» καὶ ὁ Πεσταλότσι εἶπε πὸς ὁ ρόλος τοῦ παιδαγωγοῦ συνίσταται στὸ νὰ διαπλάθει ἠθικοὺς καὶ ἀκέραιους χαρακτῆρες, χρήσιμους καὶ δημιουργικοὺς γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν πρόοδο. Αὐτὸ τὸ μέγα, πρῶτιστο καθῆκον, ὀφείλουν νὰ τὸ ἐπιτελοῦν οἱ δάσκαλοι μὲ τὸν πρέποντα ζῆλο, τὸ εὐγενικὸ πάθος καὶ τὴν ἀνθρωπιστικὴ ἀναγκαιότητα. Ὁ λαὸς μας εἶναι ἀπὸ τοὺς ἐφυέστερους τῆς οἰκουμένης. Ἐκανε τιτάνιους ἀγῶνες, νὰ κερδίσει μιὰν ἀκέρια λευτεριά. Στὴν πορεία τῶν δυόμισι χιλιάδων χρόνων, ἀπέκρουσε πολλοὺς ἐπιδρομεῖς. Ἐδῶσε παραδείγματα ἀμίμητης παληκαριᾶς κι ἀνδρείας. Θαυματουργῆσε σὲ ἐπαναστάσεις, σὲ λαϊκοαπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες καὶ ἐθνικὲς ἀντιστάσεις. Οἱ δάσκαλοι παλιότερα στάθηκαν πρωτοπόροι σὲ ἀναγεννητικὲς τάσεις καὶ σὲ νικηφόρες ἐξάρσεις τοῦ γένους. Οἱ

δάσκαλοι φτάνει νὰ ἔχουν ἐπίγνωση τῆς ἰστορίας, καὶ ἔχουν νὰ διδάξουν τὴν πιὸ πολύτιμη κληρονομιά. Ὅμως ὑπάρχει σήμερα σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀδράνεια καὶ ἀδιαφορία. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ ἀληθινὴ καὶ σωστὴ παιδεία τοῦ λαοῦ μας παραγκωνίζεται μὲ σύστημα καὶ περιφρονεῖται. Γίνεται ὑποτυπώδεια καὶ σὲ βαθμὸ ἀγγαρίας. Οἱ πολιτειακὲς συνθήκες μὲ τ' ἀναχρονιστικὰ προγράμματα δὲν εὐνοοῦν τὸν ἐκπαιδευτικὸ κόσμο. Ἡ αὐθαίρετη κι ἐπώδυνη ἐφταετία παρέλυσε τὴν παιδεία. Καθῆλωσε σὲ ἀποτελμάτωση τὴν ἐξελιχτικὴ τῆς κίνηση καὶ τὴ συγχρονιστικὴ προσαρμογὴ τῆς. Κατάτρεξε τὸν ἀξιο καὶ προοδευτικὸ ἐκπαιδευτικὸ κόσμο. Κατάργησε σχολεῖα. Ἀπορφάνισε πιὸ πολὺ τὴν ὑπαιθρο χώρα. Καλλιέργησε τὸ φόβο καὶ τὸ χάος. Καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ συστατικά, δὲν εἶναι ἀπὸ παράδοση ἀνεχτικά γιὰ τὸν εὐψυχο καὶ γενναιοφρονα μὲ τὴν καθαρὴ καὶ φωτεινὴ διάνοια λαὸ μας. Ἀνάσυρε ἀπὸ τὸ τέλμα στοιχεῖα στεῖρα κι ἐπιζήμια. Ἐσπειρε ζιζάνια. Τοποθέτησε ἀνάμεσα σὲ ἀξιους ἐπιθεωρητὲς καὶ ἀνάξιους τοποτηρητὲς χωροφύλακες, νὰ μὴ διαπαιδαγωγηθοῦν σωστὰ κι ἐλεύθερα τὰ Ἑλληνόπουλα. Ὡς πότε ἡ ἀναχρονιστικὴ ἀπὸ τὸ 1828 καθεστηκυῖα τάξη πὸ ἀλλάζει μόνο πρόσωπα καὶ ὄχι πράγματα θὰ διαιώνιζει αὐτὴ τὴ θλιβερὴ κατάσταση στὴν παιδεία μας; Μὲ πιὸ δικαίωμα αὐθαιρεσίας κρατάει στὴ μεταδικτατορικὴ Ἑλλάδα τὰ ἴδια μέτρα καὶ σταθμά, τίς ἴδιες δομές, τὰ ἴδια νούμερα, πρὸς ἀνυπολόγιστη ζημία καὶ καθυστέρηση στὴν ἐθνικὴ παραγωγικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ πρόοδο τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ τόπου; Ὡς πότε θὰ λησμονοῦν σκόπιμα τὸ «καιρὸς παντὶ πράγματι;»

Καθηγητάκια

Ἐνῶ στὰ πανεπιστήμια τῶν ΗΠΑ (ἀφοῦ ἡ νεολαία πίνει μαριχουάνα) ἐπιτρέπουν στοὺς καθηγητὲς νὰ δυδάσκουνε καὶ μαρξισμό, στὴν Ἑλλάδα ἕνας φαιδρὸς καθηγητῆς (γράφε σκοσαδιστῆς) ἀπαγόρευσε

νά διαβάξουν Γιάννη Ρίτσου κι ες είναι: έλεγχιακός και λυρικός κι έχει έλαχιστη σχέση με την επαναστατική ποίηση του Βαρνάλη ή του Παλαιά του Κάλβου ή του Γουόρμαν κ.ά. Καμαρώστε καθηγητάκια που άφóτου παίρνουν μεάνυχα ένα πτυχίακι: δέν ξέρουν τίποτε άλλο από τó ύποκειμένο και αντίκειμένο τó τάβλι και την τράπουλα που ποτέ δέν άνοίγουν βιβλίο στη ζωή τους, και ντροπιάζονται και ταπεινώνονται από τούς μαθητές στην έδρα τους.

Οι «άδελφές» του τ. ύπουργού και τó πιπέρι του ύφυπουργού

Ό κ. Ζέπος άφήνοντας ύγεια στους Καραπιπέρηδες και Ράλληδες και φεύγοντας τóσο έδωξα από τó ύπουργείο παιδείας, (έξ όψεται ή άπεργία καθηγητών και ό έκλογές των φοιτητών) είπε στον πρωτοχρονιάτικο δεκάηχο της 'Ακαδημίας ότι: ή έλευθερία και ή δικαιοσύνη είναι άδελφές. 'Αλλά' ες μή διακάνουμε τόν τ. ύπουργό, που στη χώρα μας ούτε ή πρώτη άγαπάει: τή δεύτερη, από έγωισμό και άπείθεια, κι ούτε ή δεύτερη δίνει: γάλα στην πρώτη, για να σταθεί γερά στα πόδια της, ζαλισμένη, κι ανάπηρη από τις άστυνομικές έγκυκλίσεις του κ. Καραπιπέρη στα γυμνάσια. Φαίνεται, ότι όταν «καλάρει ό Ζέπος» με θεωρία έπισκόπου... δέν πιάνει: καλαμάρια, αλλά... τσουχτερούς έχινούς τού τέως ύφισταμένου του. Τι να σού κάνει ό σφυγγαράς άφού δέν θιαμάται ούτε τού Σίλλερ τó έξίωμα πως για ν' άθίζουν: ή παιδεία, ό τέχνες, και τά γράμματα, πρέπει να θυάινουν τó γάλα της έλευθερίας. 'Αλλιώς... καίγονται από τó πιπέρι του κ. Καραπιπέρη ή από τις πεισματάρικες άπεργίες των καθηγητών...

Νέοι φιλόλογοι και ύπουργείο Παιδείας

Μιά κοπέλα με σπυθηροδόλο πνεῦμα και θαυμαστή μορφωτική κατάρτιση έτυχε σέ παρέα και συζήτηση.

—Είστε φιλόλογος;

—Μάλιστα, και τί θγαίνει;

—Γιατί, γιατί;

—'Αφού παραμένω 6 χρόνια άδιόριστη!...

—Και τó ύπουργείο;

—'Νμ, από τó ύπουργείο μάς λένε διαρκώς: «Έσχάσα τó διορισμό». Έλιπσα πολλές χιλιάδες, που περιμένουμε και μάς έμπαίζουν. Έχουν τó σύστημά τους, για να κρατούν σέ άνιχνοντιό και ήμιμάθεια τόν ταλαίπωρο έλληνικό λαό. Διορίζουν 100 με 200 φιλόλογους τó χρόνο, και δέν μειώνουν τόν έτήσιο άριθμό των είσκατέων. Βγαίνουν χιλιάδες από τις φιλοσοφικές σχολές και χάνουν τά καλύτερα χρόνια τους περιμένοντας διορισμό. Μάς κόβουν τά φαρά και άπελπιζόμαστε. Σ' αυτή την ήλικία πό'χει ό άνθρωπος τó ζήλο την άγάπη και τή φλόγα να προσφέρει στην παιδεία, χαντακώνεται.

—Και ό ένέργειές σας;

—Γίνονται, αλλά μάς κοροϊδεύουν άδιάκοπα.

Έχειλίσε τó παράπονο κ' ή πίκρα της κοπέλας.

Τή συμπροστήσαμε. Και να σκεφτεί κανείς σόν αιώνα μας και στην εποχή μας, πόσο άναξιόπρεπο και ταπεινωτικό είναι, ό νέοι άπάνω στην έκτη τους να γυρεύουν δουλειά και ψωμί από άστοργη κι άναχρονιστική πολιτεία. Κι όχι μόνον να μη τούς έξασφαλίζει, αλλά να τούς έμπαίζει κιόλας. Νέοι των 20 - 25 χρόνων που ζητούν ν' άγωνιστούν, να πιάσουν, να ισημοσργήσουν, να χαρούν, μαραζώνουν παράκλιρα από τά παραύστη άδικα, άνισα και δουλικά συστήματα που καταφρονούν και ύποβιάζουν την άξια του ανθρώπου.

Μικροπαραχωρήσεις άνθολόγια και φιγούρες

Έκδόθηκε και μοιράστηκε σέ όλα τά δημοτικά σχολεία της χώρας, ένα δίτομο άνθολόγιο, με διηγήματα και ποιήματα που επιλέχτηκαν από ειδική έπιτροπή τού ύπουργείου παιδείας, ζωντανών και πεθαμένων λογοτεχνών, για τή μορφωτική έπιχειρία των παιδιών. Πολλά άπ' αυτά, είναι και διδακτικά. Όμως όρισμένα είναι μέτρια κι άδύνατα, που έλάχιστη ή μηδαμινή θά είναι: ή συμβολή τους στην ήθική διαπαιδευγωγή και διάπλαση των τρυφερών ψυχών και στη διαμόρφωση έναρετου και δυναμικού χαρακτήρα για την κατάκτηση της αύρινης ζωής, και την έξύψωση τού έθνικού μας πολιτισμού. Και

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα

Λόγια που καΐνε

Ευχετήρια μηνύματα

Με την ευκαιρία των Χριστουγέννων και του νέου χρόνου όλοι οι φιλοαμερικάνοι πολιτικοί και θρησκευτικοί ηγέτες εξάγγειλαν κι έφετος διάφορα ευχετήρια μηνύματα για ειρήνη, αγάπη κι ευτυχία των λαών της γης. Όμως κανείς ιδέν ευχήθηκε να συνέλθουν διανοητικά οι «φίλοι» «σύμμαχοι» και πατριωτές τους από την μανιακή τρέλλα να σκοτώνουν αδιάκοπα πολλούς μικρούς λαούς από το 1945 μέχρι σήμερα. Και ενώ οι αναθυμιάσεις από εκατομμύρια θύματα της πείνας και του σκοτωμού στον πλανήτη, σκιάζουν τον ουρανό της ύψηλθου, οι έθελότυφλοι και υποχείριοι πολιτικοθρησκευτικοί ηγέτες καΐνε λιθάνια και υποκρίνονται τους άθώους λαούς και προσεύχονται σαν τους ποντίφηκες για άφεση αμαρτιών των τόσων καταδικαιών από τή συνεδότηση των λαών και από τὸ δικαστήριο Ράσελ πατρώνων τους και μάλιστα θεΐσεις με παραλλαγές:

Ευλογεΐτε Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν τοὺς ἀφθέντας ἡμῶν, μεθ' ὅλης τῆς CIAS και πάσης μαφίας και πάσης κακουργίας, και πάσης συνυποταξίας και πάσης ἐν τῷ κόσμῳ προκληθησασμένης ὑπ' αὐτῶν.. μικροαταξίας (!) ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσπο-

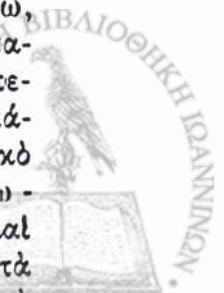
τοῦτο θέβαια γιὰ σί, ἔχουν ἐπιλεγεί με ὑποκειμενικά κριτήρια και κίνητρα φιλίας και εὐνοίας πρὸς ὀρισμένους συγγραφείς. Οἱ μικροπαραχωρήσεις αὐτές ἔγιναν σκόπιμα ἀπὸ τὸ σκληροτράχηλο συντηρητισμὸ, πὸν σαν πολυκέφαλη λερναία ὕδρα με μαῦρο θηλητήριον στέκει και ἀπειλεῖ τὸ κακέρμοιρο ὑπουργεῖο παιδείας και τοῦ πνίγει τὸν ἀέρα κάθε προοδευτικῆς ἀλλαγῆς, νὰ μὴν ὑπάρξει στὶς μέρες τοῦτες πὸν δὲν περιμένουν οἱ καιροί, ἀναμορφωτικῆ και ἀναγεννητικῆ ἀλλαγῆ. Όμως, μερικοὶ σαν τὸν κ. Ἰωάννου ἀπὸ κει... φιγουράρουν τὰ ὄνοματάκια τους ἐδῶ κι ἐκεῖ σ' ὄλο τὸ ἀνθολόγιο: ἐνῶ ἔχουν ἀποκλειστεί ἄλλοι σημαντικοὶ συνάδελφοι ἀπ' τῆ λογοτεχνία μας και ἰδιαίτερα τὴν παιδική.

τείας αὐτῶν. Καθότι, ποιῶν ἐλεημοσύνας ὁ Κύριος, και κρίμα πᾶσι τοῖς ἀδικούσιν ἡμᾶς. Καμαρῶστε λοιπὸν τέτιες καθηγεσίες και ευχετήρια... Και ἄς ὠρῶνται οἱ λαοὶ ἀπὸ στεναγμῶν τῆς καρδίας των!...

...ισμοὶ και καταπτώσεις

«Τὸ φᾶρι πάντα μυρίζεται ἀπ' τὸ κεφάλι». Ἡ ἐκκλησία στὴ χώρα μας ἔχει πλοκάμια και ρίζες θατιές. Ἄλλο θέβαια θρησκεία και ἄλλο ἐκκλησία. Ἡ ἰδεύτερη ἔχει και γερὸ οἰκονομικὸ κατεστημένο πὸν στηρίζει τὰ καθεστῶτα τῆς ὀλιγαρχίας. Και ἡ πολιτεία προσπαθεῖ συμβιβάζοντας τ' ἀσυμβίβαστα και γεφυρώνοντας τὰ χάη πολλές φορές τοῦ δεσποτικῶ πνεύματος νὰ τὴν κρατάει κατὰ τὸ «δοκοῦν» συμπαραστάτρια, σαν ἑτεροθαλή ἀδελφή. Στὴν τελευταία δεκαετία πολλὰ ἔχουν καταγραφεί σὲ θάρρος τῆς ἐκκλησίας ἀνομήματα και κλυδωνισμοί.

Τὸ «σκόφος» πὸν ἔλεγεν ὁ ἀμίμητα ἀσυνάρτητος τοῦ «Ἑλλάς Ἑλλήνων...» δικτάτορας, ὅταν ἰδέν ἔχει γερούς καπετάνιους τὸ παρασέρνουν οἱ φουρτοῦνες και πάει σαν ἔρμαιο, σαπίζει σαν τὸν ὀργανισμὸ πὸν πάσχει ἀγιάτρευτα, ὅταν δὲν ἐφαρμόζει μιὰν ἀγωγή, μιὰ θεραπεία μιὰ νέα ταχτικῆ. Οἱ μικροὶ παπάδες εἶναι συμπαθητικοί, ἀνθρωποι τοῦ λαοῦ και εἶναι δυσχετοὶ με τὶς εὐθύνες μιᾶς ἠθικῆς κατὰπτωσης και ἀποξένωσης τῶν πιστῶν και ἐνοριτῶν τους. Οἱ κεφαλές τῆς ἐκκλησίας εἶναι ὑπεύθυνες. Σὲ ὀλιες τὶς χώρες τῆς ὀρθοδοξίας, ἡ πολιτικῆ ἀπαγορεύεται στὶς ἐκκλησίες, και ὁ κληρος στέκει στὸ ὕφος του, και γίνετο δάσκαλος και ὀδηγὸς στὰ ἠθικὰ και πνευματικὰ προβλήματα ἀνθρώπων και λαῶν. Όμως ἐδῶ, ὑπάρχουν δεσποτάδες τῶν ἀνωμάλων καταστάσεων, και ἰδιαίτερα στὶς ἀκριτικῆς περισχές, ἔπως στὴν Ἰππειρό μας, πὸν σὲ κάθε κηρυγμά τους, ἀπὸ μεσαιωνικὸ πολιτικὸ φανατισμὸ, μισανθρωπιὰ (ἀρτηριοσκληρωψυχονευρωτικῶν αἰτίων) ἀναχρονισμὸ και σκοταδισμὸ, δὲν ξέρουν και δὲν ἀνοίγουν τὰ μάτια τους, νὰ μάθουν, νὰ ταυτίσουν τὴ θρησκεία με τὴν ἐπιστήμη και τὴν ἔμπρα-

χτη χριστιανική αγάπη με όλα τὰ μέλη τῆς κοινωνίας, παρὰ γίνονται μπαμπούλες, ἀκόμα καὶ σὲ φτωχὲς γεροντογοννακούλες, μετὸ νάβγαζόν σου κάθε τόσο ἀπὸ τὰ χεῖλη τους ἐμετικά φληναφήματα πού ἀναθεματίζουν τοὺς διάφορους «.....ισμούς καὶ κομμουνισμούς» χωρὶς τὸν στοιχειώδη σεβασμὸς σὲ ἀτομικὲς ἐλευθερίες καὶ σὲ δημοκρατικὰ ἰδεώδη, πού υλοθῆκε ὁ μέγας Ναζωραῖος. «Καὶ ἦσαν οἱ πάντες ὅμοιοι, καὶ ἀμοίραζον τὰ ἀγαθὰ....» κλπ.

Σὲ ἐμπρηστικὲς καταστάσεις, χωρὶς τὰ ἀπαράτητα προσόντα, ἔχουν κίτρι: μηροπολίτες ἀρρωστημένους καὶ πορωμένους, ἀνικανούς νὰ ὠφελήσουν τὸ ποίμνιο καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἐορισμένους «κομμουνιστοσφάγους» πού δὲ λησιμονοῦν οὔτε ὦρα τὸ τροπάρ: τοῦ διχασμοῦ καὶ τῆς γελοίας πολιτικολογίας, καὶ ἔ: μὴ δὲν τοὺς ἀκούει κανένας. Μικρὲς ἄνθρωποι πού ἰσόβια πλανῶνται ἀίστοπαλικάζονται καὶ καταστρέφουν καὶ ἄλλους. Ὁταν ἀντιμάχονται τὸν Θεὸ - λαό, πού ἔχει φυσικὰ δικαιοῦματα, πού ζητεῖ ἐσουλὲς διατροφή, κατοικία, ἀνθρωπιστικὴ παιδεία καὶ ἕναν καλύτερο κόσμο, τί περισσότερο τοῦ ἔδωσαν οἱ φαρισαῖοι ὑποκριτὲς μετὰ τὸ κούφια λόγια, ὡς τώρα, τόσοις αἰῶνας; Ἄλλὰ ὁ ἐπισκοπικός τῆς ἀκριτικῆς περιοχῆς μας εἰ θὰ μάθει ποτέ, ὅτι, ζημιώνει μετὰ τὴν ἀκατάσχετη κινδυνολογία καὶ ἀντικομμουνιστολογία ἀπὸ τὸν ἀδύωνα καὶ τὸ εἰσποτικὸ τὴν πάσχουσα ἐκκλησία; Δὲν θὰ μάθει: ὅτι «ὁ λάρυξ τῶν ἀσεβῶν εἶναι: τῆρος ἀνεωγμένους» ὅπως ἔλεγε ὁ Δαυὶδ; Καὶ ὁ Ἰωβ: «Ἔως πότε θὰ βασίλευει ὁ ὑποκριτής καὶ θὰ παγ:δεύεται ὁ λαός;».

Ἡ ἐπέτειος τῆς 28ης Ὀκτωβρίου

Γιορτάστηκε καὶ ἐφέτος ἡ ἐπέτειος τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 μετὸ ΟΧΙ τοῦ λαοῦ σὲ ἐπιδρομικὲς ὁρδὲς τοῦ χιτλεραίου — σολινικοῦ φασισμού. Τὸ παρὸν σὲ παρελάσεις ἔδωσαν πολλοὶ φαναρόνοι καὶ φελοί, κούφειες ἐπιστημότητες μετὰ κορδακίαια, δεκάρικους λόγους καὶ μεγαλοσχήματα μουσικὲς ἐκδηλώσεις καὶ πυροτεχνήματα. Μὰς θυμίσαν τὸ γέροντα ἀνάπηρο τοῦ 1821 σὲ ὠραῖο διήγημα τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη... Μὰ ἡ Ἀντίσταση καὶ ἡ νίκη τοῦ Σαράντα ἀνήκει σὲ λαό. Καὶ ὅταν ὁ λαός δὲν μετέχει ψυχικὰ σὲ καθολικὴ χαρὰ καὶ περηφάνια μὰς μεγάλῃς ἐπέτειου, ὅλα φαίνονται σὲ τυπικὰ καὶ σὲ κρύα τοῦ λουτροῦ. Ἄλ-

λά, γὰ νὰ ἐμπνεύσει: ἕνα λαὸ νὰ συμμετέχει ἐλλόψυχα σ' αὐτὰ πρέπει νὰ ἔναι οἰκονομικὰ ξένοιστος καὶ ἀπερίσπαστος, καὶ νὰ μετέχει σὲ κοινὰ, μετὰ ζῆλο, δημοκρατικά, μ' ἔλη τοῦ τῆν καρδιά. Ὁπότε σήμε:ώσαμε φέτος, δύο θετικὰ στοιχεῖα: Τοὺς λόγους τῆς ἀλήθειας ἐνὸς παλληκαριῶν: τοῦ καθητῆ Βιτλιώρου, σὲ καλλῆγο ἀμερικάνικο καὶ τοῦ Πλωρίτη, σὲ «Βήμα» ἕνα ἀρθρο συλλογιστικὸ γὰ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ τὴ μνήμη τῶν νεκρῶν μας πατέρων καὶ ἀδελφῶν πού θυσίαστησαν ἔχει γὰ ὀλιγαρχικὲς κυβερνήσεις καὶ δικτατορίες, ἀλλὰ γὰ μόνιμη ἀκέραιαλευτερία καὶ προδευτικὲς δημοκρατίες.

Ἄγουροξυπνήματα

Πρώτιστα ἕναν ἀπλοῦ ἄνθρωπο σὲ 70 χρόνια μετὰ ἀνάλογη πολιτικὴ πείρα καὶ σοφία. Καὶ ἕνος πῶσο σωστῆ ἀλληγορικῆ καὶ ποιητικῆ εἶναι ἡ κρίση τοῦ λαοῦ μας:

—Ποὺ ἔρ:σάμιστε πολιτικὰ μπάρμπα Σωτήρη;

—Ἐ, «ἔτι καὶ ἔτι» σ' ἕνα κλίμα πότε κρύο καὶ πότε παγωμένο...

—Δηλαδή; Δὲν ζέστανε ἀκόμα;

—Ἄ, μὴ βιάζεσαι. Θὰ ἔρθει, ὁ καιρὸς γὰ νὰ ζεστάνει: γίσκε μου. Τοῦτο τὸ φεγγάρι, οἱ νεόπαι καὶ ἔνοι: ἀφέντες δὲν ἀλλάξαν ἀκόμα τίποτα. «Τ' εἶχες Γιάννη;» εἶχα πάντα. Ἐ, μὰς ἔφεραν λίγο ἀπὸ τὸ πιερό σὲ ξενύτσικο. Τὸ ποθούμενός μας ἀκόμα δὲν ὠρίμασε. Εἶναι λιγάκι ἀγουροξυπ. Θὰ ἔρθει ἡ ὦρα τῆς νὰ γῆναι ἡ κοπριά φουσκῆ, ν' ἀνθίσουν τὰ λουλούδια!....

Ὀνειρα «βασιλικῶν ἀντρῶν»

Ὁ γνωστός κόφτης τῶν 114 κεφαλῶν (πού δὲν ἀκούστηκε σὲ κανέναν πόλεμο νὰ κόβει: ἐχθρικὰ κεφάλια) πού κόβει: παρλαπίπες καὶ παπῆρες γὰ τὴν παλινῶρθωση δυναστείας τῶν Γλύξμπουργκ πού ἔξαπέστειλε πέρ:σου σὲ 8 - 12 - 74 ἡ θάλητη τῆς λαϊκῆς ἐπιμηγορίας, σὲ περιθῶρο τῆς ἰστρίας, (γὰ νὰ ὑπάρξει: μόνο σὲ τὴν τράπουλα καὶ σὲ παρωῦθια πού εἶχε πει καὶ ὁ Φαρνὶκ) λογαριάζει τελευταία ὁ Καίσαρας αὐτὸς κεφαλοκόφτης, ἐν ἰστορίας τῆς μακαρίτισσας βασιλομαρκίας, ὅτι αὐτὴ ἔχει τὸ 70%. Πάει δηλαδή ὁ λογαριασμός καρναγικῶς, ἀπὸ τὴν ἀνάποδη!! Ἄλλωστε, γιὰ νὰ μὴ τὸ πιστεύει: Ἄφου ἀστειὰ τὸ ἔπε ὁ κ. πρωθυπουργός ὅτι, ὁ βασιλικός

θεσμός είναι «πολιτειακό καρκίνωμα». «Όταν λοιπόν εν λόγω βετηράνος του μοναρχισμού, ρωτήθηκε από δημοσιογράφο: «Πόσοι είναι οι βασιλικοί άντρες στην Ελλάδα, με τις φρουρές ελπίδες;» Απάντησε ότι είναι: «Αμιέτητο πλήθος...» Υπάρχουν βλέπετε συνταξιούχοι με διάφορα χάμπου. Αλλά το χάμπου να ενειρεύεται μοναρχίες που όχι μόνο δεν είναι στη μόδα, αλλά ούτε και στα παραμυθάκια των μικρών παιδιών, στο ανώφλι του 2.000 χρόνιων μ.Χ. είναι ένα όνειρο τρελλό, και το υποσυνείδητο μοναρχική κι αυθαίρετη παρηγοριά και αυταπάτη. Κάθε τέτοιο όνειρο, αγαθού ή σατράπη, δεν είναι παρά, μοιρολόι για τη χαμένη του αγάπη!! Βασιλικέ μας άντρα, μη μιραίνεσαι (!). Όνειρα είναι και μαδιούνται: τὰ καμμένα, κλαίνε κι αυτά το χωρισμό σὰ νὰ ἴκη στο:χειωμένα!! Πόσο δίκιο είχε κι ο μεγάλος Σάξπηρ της βασιλικής εποχής, που έλεγε ότι είμαστε πλασμένοι από μιάν ύλη που έξυφάνει όνειρα;

Παλυφαγία και κόρος.

Διαμαρτύρεται ο κυρ - Σάββας στις 7) 12) 75, γιατί, ο κ. Παπαληγούρας επικρίνει και απακρούει την ανάγκη ιδεολογικού αγώνα κατά του κομμουνισμού και την αποκαλεί ως «αντικομμουνιστική ύστερία». Και ότι: εις τὰς δημοκρατίας ο άσυναγώνιστος «κομμουνιστοφάγος» Σάββας θέλει πάντα να «σαβδουάζει» ως υπέρμαχος του γελοίου τροπαρίου γιατί, χωρίς αυτό το φούμαρο (που σε άλλη στήλη του το αποκαλεί ο Μπουτένκο «χαρακτηριστικό στοιχείο της αντιδραστικής ιδεολογίας») δεν θα βρίσκει κοροϊδάκια κι άραπάκια να τονε διαδύξουν. Άλλ' αυτή του ή άκατάσχετη κομμουνιστοφαγία που δεν έχει γιαυτόν κόρο, ιδέ θα του όγει σε καλό. Το πολύ το «Κύριε έλέησον βαρει και των άγιων». Λησμονεί τὰ μέτρα άριστα, κι ότι κάθε φαγητό θέλει και την ώρα του. Κι όταν είσαι λαίμαργος ή παρασυνηθίζεις, όλο στο ίδιο ταίμ... ο κόρος έρχεται μοιραία. Ο Λουκιανός έλεγε: Νά σηκωνάμαστε πάντα από το φαγητό με δίχως κόρο. Έμεις του ξαναλέμε ότι: Το συχνό πολύ φαί κι άνοσταίνει και βαραινει... και γίνεται άχώνευτο. Η συνήθεια κ' ή άπληστία βλέπετε του κυρ - Σαβδούλη στα «αντικομμουνιστικά», ξεπερνάει και την πολυφαγία του Λούκυλου, του Λουδοβίκου ήλιου, και του Γαργαγκούα. Άλλά, αν έ-

πιθυμεί να μάθει κι από μεγάλα πολιτικά χείλη τη συμπεριφορά και το συμφέρο της άληθινής Δημοκρατίας προς τον Κομμουνισμό, ας τ' ακούσει από τον Έλ. Βενιζέλο: «Όταν κινδυνεύει ή Δημοκρατία, δεν υπάρχει έχθρος προς τὰ άριστερά» (Λόγος του στη Βουλή το 1933). «Ο φυσικός δρόμος της Δημοκρατίας που πρέπει ν' ακολουθησει, όταν αυτή έρθει σε άδιέξοδο, είναι εκείνος που οδηγεί προς τὰ άριστερά» (Απαντήσεις του σε έρωτήματα δημοσιογράφων το 1935).

«Έξω από τὰ δόντια»

Όλοι οι Έλληνες πατριώτες ένιωσαν χαρά και καύχημα και ένθικη περηφάνια για τον έξοχο φορέα της δικαιοσύνης, τον εισαγγελέα των Χανίων κ. Χρ. Λάμπρου, που σε άγορευτή του σε δίκη (σαμποτάζ άμερικανικού αυτοκινήτου) είπε με ειλικρίνεια και λεβέντικη παρηγοσία, ανάμεσα σ' άλλα και τούτα: «Αδίκησε πολύ ή άμερικανική κυβέρνηση τη χώρα μας. Υπέστη πολλά ή Ελλάδα, δεινά, από την άμερικανική κυβέρνηση με την δικτατορία που μάς επέβαλε και με την καταστροφή της Κύπρου. Γιαυτό είναι κόκκος άμμου το κάψιμο του αυτοκινήτου συγκρινόμενο με τὰ μεγάλα δεινά που μάς προκάλεσε ή άμερικανική κυβέρνηση». Ο κ. Λάμπρου κέρδισε την εκτίμηση, τον έπαινο του λαού μας και πήρε ζηλευτή θέση στη συνείδησή του.

«Άδικα παράπονα

Παραπονιούνται όργανα των ΗΠΑ, ότι στην Ελλάδα επικρατεί σφοδρό «αντιαμερικανικό πνεύμα». Μά ποιός δούλος δεν μίστησε τον άφέντη του; Παρήλθαν οι χρόνοι των καμμένων των Άρμενίων με το «σφάξε με άγάμι ν' άγιάσω». Πώς να νιώσει ο λαός μας φίλους και σύμμαχους τους άπάνθρωπους και τους φονιάδες πάτριους, ιθύνοντες της δχρονης δικτατορίας και της κυπριακής τραγωδίας; όπου 13 δλάκερα χρόνια, άποιδεκάτιζαν και άφάνιζαν για τὰ πολέμο - οικονομικά συμφέροντά τους το λαό του Βιετνάμ, και στο τέλος άδιάντροπα νικήθηκαν; Πώς να ιδει σά φίλους τους κυβερνήτες των ΗΠΑ που κατέσφαξαν το 1966 1 εκατομμύριο Ινδονήσιους, 1 εκατομμύριο στη Χιλή το 1974 και εκατοντάδες χιλιάδες στο Λάος, στην Ταϊλάνδη, στην Καμπότζη, στο Τιμόρ, Μπιάφρα, Πε-

ρού, Παλαιστίνη, Λίβανος και άλλοι; Και εξηγηθήκατε: "Όταν λέμε ΗΠΑ, εννοούμε όχι τον αμερικανικό λαό, που 30 εκατομμύρια πεινρούν και δυστυχούν, αλλά τις 360 οικογένειες του πολιτικού - οικονομικού και στρατιωτικού κατεστημένου, μετά πεντάγωνο και τις CIES, και όλους τους έθνους των συνδεδεμένων, μικρές και μεγάλες μαφίες εγκληματιών, και όνματα μεγιστάνων και πολεμικάπληρών άθρησκόμορφων πράκτων... που θα λέγε ο λαός μας σκατή άβυσσά...».

Οι κινδυνολογίες

Τί είναι: η κινδυνολογία και γιατί διατυμπανίζεται κατά κόρον; Είναι ο θάνατος και το δρυκολάκισμα της ξεφτισμένης αγοράς έθνικοφροσύνης. Είναι μία κακοήθη άπύρυστη, από τις άρρωστημένες ψυχονοσηρικές καταστάσεις των κατ' επάγγελμα και σύστημα μαρών έθνικοφρόνων (!) ... που μολύνει τον καθαρό πολιτικό αγέρα της Ελλάδας. Είναι δέδωκε ένα καρκίνωμα — σαν έμπλοκή των άρνητικών κυττάρων που διαδίδουν στην πορεία του θανάτου — που δεν υπάρχει κίνδυνος επίρρειας και μετάδοσης. Κι έτσι με την ξεπερασμένη και νεκρή κινδυνολογία μιας του ψεύτη, δυό του θεομιπαίχτη... μάς θυμίζει και το «Αρείστε τους νεκρούς, για θάψωσι τους ζωντών νεκρούς».

Τά μνημόσυνα

Είπε χαρακτηριστικά ο Ανδρέας Παπανδρέου στο λόγο του στη (Θεο)νόκη στις 7) 12) 75 με δριμύτητη κριτική που έκανε στην κυβέρνηση και τα παρακάτω ότι: «Η δεξιά, ή ΕΡΕ, ή Χούντα, οι βασιλικοί, στηρίζονται στα μνημόσυνα του έμφυλίου πολέμου». Και δεν είχε άδικο ο άρχηγός του ΠΑΣΟΚ και κατά την «ήρακλεία διαλεκτική διαπίστωση ότι: Κόσμος πεθαίνει από ζωή και ή ζωή τρέφεται από το θάνατο. "Αν λοιπόν ο θάνατος δίνει νομοταξικά τόπο στη ζωή, εδώ υπάρχουν δυό διαφορές, ή μία ότι: ή συστηματική μνημοσυναλογία και κινδυνολογία, είναι τά άπαιτηλά συστατικά και οι παχιές άγγελάδες που συζάνει το γάλα ή σκληρή συντηρητική και ιστορικοπολιτικά χρεωκοπημένη δεξιά, για να κρατιέται στην εξουσία, και ή δεύτερη διαφορά είναι ότι: Τά θύματα των μνημοσύνων που προκάλωσαν οι «κατη-

τες» τά ρήχουν τους νικημένους. Μάλιστα τά περισσότερα, είναι βολοφονημένοι κι έκαλωσμένοι: έμμοι πατριώτες τά χρέκια είναι του έμφυλίου, από ταγματσοφαλίτες, χίπτες, τσαρτσίλεας και Βασιλίσταας όρδες. "Όμως, γιατί να γίνονται έλο τά έδια μνημόσυνα και να ζύνουν πληγές; Και ποιά σπίσι δεν έχει στην Ελλάδα ήρωα ή μάρτυρα, ή θύμα από τις τόσες κατοχές; "Ας άφήσουν έπιστέλους ή γραμπιλασκή μέθοδο. Σήμερα, όσα κι αν πούνι ψέμματα... γίνονται άληθείας θράψματα.

Πλάνες και ούτοπίες

Πώς πληνθήθηκε ο Γ. Παπανδρέου με τις αμερικανοοικονομολογίες του στη Βουλή τις 16) 12) 60;

Διακτήριστα τότε ότι: «Το πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό καθεστώς της Αμερικής είναι άνώτερο από της Σοβ. Ένώσεως και το της Ελλάδος άνώτερο από της Βουλγαρίας». Πόσες όμως έξελίξεις δεν πρόβλεψε ο γέροντας πολιτικός; Πρώτ' άπ όλα την έπιδρομή και την ήττα των ΗΠΑ στο Βιετνάμ. Τή βολοφονία των Κένεντυ, του Λούθερ Κήγκ και άλλα πολλά όργια εγκληματίων στη χώρα τους και στην ύψηλιο. Έχδοχαιούς πραξικοπήματα της CIA και του Τζόνσον που είχε καταρχωθεί σαν ύποχίρρο των γερακίων, την οικονομική τους κρίση με τις ύποτιμήσεις του δολαρίου, τον πληθωρισμό, τον χυπισμό, τους άνεταρες των πόλεων, τά Γουώτεργκάιτς, τον έξευτελισμό των Νέξον και Άγκινου, τη χουντική μας έφτασία κι άλλα κι άλλα, μικρά και μεγάλα που ή έξελίξη της σύγχρονης πραγματικότητας τον έχει διαφεύσει, άκόσμα και στην άρωμένη του θυνασιέτα των Γλύξθούργων που τόσο γοητεύονται να συγκυβερνάει με βασιλίσταες. Έπρεπε τόσο έξω, ο κατημένος ο γέροντας! Κρίμα! Πώς άλλάζουν οι κερφοί. "Ο καρός είναι τροχός κι όλο πάει καταμπρός!...

Έκκλησία CIA και γέενες όχιās

Το πρακτορείο Άσσοσιέιτς πρές, μετάδωσε στις 14) 5) 75 από την Ουάσιγκτων, ότι: διάφορες ποικιλόμορφες εταιρίες χρησιμοποιοει ή CIA για τά στατικά παγκόσμια, τις έπεριβάσεις, τις παγίδες και τά λογής λογιών εγκλημάτια της στα άντρα της και πηγές πληροφοριών και κατάσπρωση σχεδίων στις έξω χώρες. Αυτές τις άποκαλύ-

φεις έκανε τελευταία, τὸ πρῶν στέλεχος τῆς CIA Τζὼν Ντ. Μάρκς, γνωστὸς καὶ ἀπὸ τὸ σχετικὸ συγκλονιστικὸ βιβλίο του. Ὅπως δήλωσε στὴν «Οὐάσιγκτων Στάρ» ἡ CIA ἔχει πολὺ ἀναμιχθεῖ στὴν ἐκκλησιαστικὴ δραστηριότητα διεπισθύνοντας σ' αὐτὴ τὴν ὕδα τὴν ἐκκλησία καὶ τοὺς ὀργανισμοὺς τῆς, γιὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦν σὰ μηχανισμοὺς χρηματοδότησης. Τώρα τί λέτε σεῖς ἀναγνώστες μου; Νὰ κακολογοῦμε τὴν CIA ἢ τὴν ἐκκλησία; Στὸ βιβλίο τοῦ P. SHERRARD ἀναφέρεται, πῶς μιὰ ποικιλία ἐγκύκλιος ἀρχίζει μὲ τὴ σύντομη δήλωση δι: «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἰδιωματίας τοῦ ἠθικοῦ νόμου...» Τώρα, τί θὰ λέγατε καὶ πῶς θὰ γιουχαλιζατε τοὺς πάπες, ὅταν ἡ Ἐκκλησία γίνεται ὄργανο τῆς CIA στὰ ἀσύλληπτης φαντασίας ἐγκλήματά της ... ἄλλος λόγος. Ἄλλά, «ἔπου βλέπετε κάπν, ὑπάρχει φωτιά». Καὶ οἱ φωτιές αὐτές, ἔρχεται καιρὸς καὶ μπαίνουν κι ἀπὸ τοὺς λαοὺς στὰ πανσῆακια τῶν ἀχρείων ὑποκριτῶν. Καὶ κατὰ τὸ λόγο τοῦ Ἰησοῦ: «Ὁ ἀλλήμονο σὲ σὰς γέενες τῆς ὀχιάς, φίδουα φαρισακερά, πῶς θὰ μπορέσετε νὰ γλυτώσετε (κάποτε) ἀπὸ τὴν καταδίκη;

Ὁ θάνατος τοῦ κόρου.

Τὸ σύστημα τοῦ καπιταλισμοῦ στὶς μέρες μας, περνάει μιὰ βαθιὰ ἠθικοπολιτικὴ κρίση. Ἡ ἦρτα τοῦ Βιετνάμ, ὁ πληθωρισμὸς, ὁ περιορισμὸς τῶν μονοπωλίων, ἡ ἀύξανόμενη ἀνεργία στὶς μητροπόλεις του, τὸ ξέφτισμα καὶ ἡ παρακμὴ γελοίων συνθημάτων καὶ μεθόδων διας, ὁ ἀύξανόμενος δείκτης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν, ἔφεραν τὸν καπιταλισμὸν σὲ στᾶδιο ἰδεολογικῆς χρεωκοπίας καὶ ἀποδοκιμασίας, ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους ὄλου τοῦ κόσμου. Ἄλλά, ἓνα σύστημα ξεπερασμένο, καταδικάζεται καὶ μίετα ἀπὸ τὶς ὅδιες τὶς ἀντιφάσεις του ἔπως θὰ ἴλεγε κι ὁ Ἴνγκελς. Εἶναι μιὰ ἀδεῆρη ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα. Οἱ λαοὶ θὰ ἐντείνουν τὴν πάλη τους, γιὰ νὰ συντρίψουν τοὺς ζυγοὺς τῆς οὐκονομικῆς δουλείας. Γιατί, ἄλλη βαρύτερη σκλαβιά ἀπὸ αὐτὴ πὺ προικαλεῖ τὴ δυστυχία στὸν κόσμὸ δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἔνταση καὶ ἡ ἔκταση τῶν ἀπελευθερωτικῶν κινημάτων τελευταία, μᾶς ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα, πῶς τὸ σύστημα τοῦ καπιταλισμοῦ πὺ εἶχε ἀντικαταστήσει — σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῶν ἐξελίξεων — τὸ φρου-

δαρχικὸ, φθείρεται π:ά, ἀθεράπευτα, φυσιολογικά, καὶ κατὰ τὴν προσφιλή λαϊκὴ ἔκφραση: «ἔφαγε τὸ ψωμί του, παραχόρτασε, θὰ τινάξει τὰ πέταλα». Ἡ ἱστορικὴ του καταδίκη εἶναι καταφανής. Ὁ θάνατος τοῦ καπιταλισμοῦ δὲν ἔρχεται σιγά - σιγά, ἀπὸ πείνα, ἀλλὰ ἀπὸ κόρο. Ἐρχεται ἀργὸς - ἀργὸς, μὰ σίγουρος, ἀπὸ τὰ παραχορτάσματά του, νὰ σκάσει σὰ ἰδιηπειρωτικὸ τεράστιο μπαλόνι. Στὸ κύκλωμα τῶν ὀλλαγῶν τοῦ κόσμου, οἱ ἀσίδες τῆς κερδομανίας πὺ ἔχουν χαμένο τὸ νόημα τῆς ζωῆς, εἶχαν ἐφεύρει τὰ ἀστικά καθεστῶτα, μὲ τὶς ὀλιγαρχικὲς δημοκρατίες καὶ τὶς συνταγματικὲς μοναρχίες, γιὰ νὰ στηριχτοῦν μὲ ποικίλες μορφές ἔπως μὲ τὶς πολυεθνικὲς ἐταιρίες κλπ. Τώρα, καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐφευρήματα περυσίζονται καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη ἀποτραβιόονται, ἀναδιπλώνονται καὶ συρικνώνουν τὰ πλοκάμια τους. Τώρα οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι καὶ οἱ λαοὶ κοιτᾶνε καὶ τραβᾶνε μπροστά. Καταχτοῦν κι ἐξισώνουν τὰ ἰδικαιώματά τους. Ὅπως μετὰ τὴν ἐμποροδουλοκτητικὴ κοινωνία, ἦρθε ὁ φεουδαρχισμὸς καὶ μετὰ τὸν φεουδαρχισμὸν ὁ καπιταλισμὸς. Τώρα ἔρχεται περήφανα καὶ θρήσμβευτικά ὁ Σοσιαλισμὸς, μὲ βάση τὴν ἐπιστημονικὴ ὀργάνωση τῆς αἰκονομίας καὶ τῆς κοινωνίας. Γιατί ἐνιωσαν οἱ λαοί, πῶς μίε εἶναι ἡ κακὸδαμονία τῆς ζωῆς τους: ἡ καταπίεση πὺ προέρχεται ἀπὸ τὴ λαοκατάρτη κι ἀφόρητη ἐκμετάλλευση.

Ποιὶ σκότωσαν τὸν Κένεντυ

Στὸν ἀνθάκητο τῶν ἐγκλημάτων τῶν ΠΠΑ, ἓνα σπουδαῖο νέο ἀποκαλύφθηκε πρόσφατα. Ὅτι, τὸν Ράμπερτ Κένεντυ ἢ καὶ τὸν Τζὼν μαζί, τοὺς δολοφόνησε ἓνας ἀρχικαμμουνιστής. (Σάββας ἔφη στὶς 24) 8) 75 στὸ ξεκουρδισμένο ὀργανέτο του). Καὶ ἡ ἀποκάλυψη ἀπὸ τὸν ἐξῆς συλλογισμὸς: Ἐφόσον ἡ CIA εἶχε προετοιμάσει σχέδια δολοφονίας γιὰ τὸν Φ. Κάστρο ἀπὸ τὸ 1961 καὶ τὰ εἶχαν ἐγκρύνει τότε καὶ οἱ δύο Κένεντυ, ὁ ἓνας ὡς πρόεδρος κι ὁ ἄλλος ὡς ὑπουργὸς δικαιοσύνης — μαζύρη δικαιοσύνη πῶς καταντᾶς στὶς ΠΠΑ, νὰ ὑπογράψεις τὰ ἐγκλήματα — κινούμενη μαριονέττα τῆς CIA, καὶ ἐφόσον οἱ «κόλλποι τῶν γούρων» καὶ τ' ἄλλα 17 γιουρούσια ἡλίθιων Κουβανῶν ἐμιγκρέδων καὶ ἄλλων γενιτσάρων καὶ χαφιέδων, πῆγαν ἐπί... «τὰ χεῖρον» καὶ τὰ ἴφαε τὸ σκοτάδι ἀπὸ τὸν

κουδανέζικο λαό, εὐθύς μετά, ποῖος ἄλλος θά πλήρωνε με χρέμα τὸν Ὀσβάλιν; καὶ τὸν Σιρχάν Μπιρχάν; Οἱ καμμουνιστές τοῦ Κάπτρο, ἀρα ὁ Ἰβιος ὁ Φιντέλ, πού ἔκανε καὶ τοὺς Σιρχαναμπιρχάνηδες τέτους, κατὰ τὴ «σοφία» σκέψη τοῦ Σάββα μας. Μὴ διακαθεῖ ὁ κακαμοίρης φόντου των, καὶ μὲς πάρε: ἀπὸ μάτι, καὶ τότε δὲ φάνουν ἔλοι: οἱ ὠκεανοὶ νὰ τὸν ξεπλύνουν. Τί καλὰ πού τὸ παίζει: τὸ βιολί του γιὰ τοὺς ἀφελεῖς!! Κι: οἱ πέτρες καὶ τὰ δένδρα τώρα τοῦ φαίνονται: κα' αὐτὰ καμμουνιστές, καὶ κἀθετα: καὶ τραγουδεῖ: «Τρεῖς περδικούλε; κἀθόνται: καὶ πίνουνε τσιμπάκο».

Βία καὶ ἐπιείκεια

Τὰ μεσαιωνικά βασανιστήρια, ἄφτανε καπαλαῖες: στὴν περίοδο τῆς βικατορίας, ἀκόμα καὶ πάνω σὲ παρθενικά κορμὰ κορπισῶν καὶ παιδιῶν 17 καὶ 18 χρονῶν καὶ πάντα με πρόσημα τὴν ἀκόρεστη κινθουλογία καὶ τὸ γαλοῖο καμμουνιστικό φεταμπουλά. Ἔτσι: προσάκουαν 8 χρόνια τὴν ἀλιγαρχική καθεστηκυῖα τάξη. Ἐγίναν θρυκώματα: με θηριωδίες καὶ φόντουσαν σὲ παληκάρια ἰσθμίες ἀκαπτήριες. Δὲν ὑπῆρξε ἡ πρόπουσα μύρρωση καὶ γνώση βα αὐτῆ: οἱ ἀντινομίες τρέφουν γερὰ τὴς ἐξελίξεις ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ ἐπιπαχύνουν τὴ χρεωκοπία καὶ τὴ συντριβὴ τῶν τρυφνικῶν συστημάτων. Τόσο: καὶ τόσο: φιλόσοφοι, σέθησαν ἀμελλήτοι, καπαλάες ἀπέτανι: στὴ βία. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς: καὶ ὁ Ε. Βούλγαρης Πανα: «Τὰ βία:α φέταν: εἶναι: ἀσυγχώρητα, ἀθέματα, ἀπερεπῆ, ἀνάρμοστα καὶ ἀσύμφορα». Ἡ βία τρέφει: τὴν ἐργὴ καὶ τὴν ἀγανάκτηση, καὶ ἄλλοτα ἡ βία ἡ βία γεννάει τὴν ἀντίβία. Καὶ ἔμω: δρισημένο: πού ἔκταναν βίαν ἀπάνθρωπη, κριθηκιν ἐπειε:κά στὴ Χαλκιδα καὶ ἀθωώθησαν. Μὰ δικαστῆς σὴν τὸ Νταγιάννη, καὶ τὸν Ζούβελιο ἔγραψαν με ἀνδρε:σύννη τὴν ἠθική τους ἀκερα:θήρητα στὴ συνείδηση, ἔλων τῶν ἀκρα:φνῶν πατριωτῶν Ἑλλήνων. Οἱ τῆμοι, οἱ εὐψυχοι, οἱ ἀκέρα:α γυρῖζου: τὴν πλάτη, σὲ ἐπογές σὴν ἐκείνες τοῦ Χριστοῦ ἔπου: οἱ λυτρωτῆς στυριώνουσαν καὶ οἱ κακούργοι: ἀθωώνουσαν.

Ἄδυναμίες... καὶ συμβουλές

Τὰ τρωτά τῆς ἀστικής δημοκρατίας, εἶναι: οἱ χωρῆς οὐσιαστικῆς καὶ πρόπουσις: τιμωρίες δίκες, οἱ παραλύσεις, οἱ ἀναδο-

λές, οἱ ἀναστολές, καὶ τέλος: οἱ ἀθωώσεις καὶ τὰ συγχώρητα τῶν ἐγκλημάτων. Ὁ Ρήγας ἔγραφε: «ὅταν πάθει: ἕνας κακόν, ἐγγίζονται: ἄλλοι...». Οἱ δικαστορες: ἐξοφτεῖ: σταν καὶ καπαράκουσαν 7 χρόνια τὴν πατριδα τὸ λαό, καπαράκουσαν τὴν Κύπρον καὶ δὲν εἶχε σθένος καὶ ἰνδρακιδ καπέντας ν' ἀποκτονήσαι. Ὅσοι χάνουν τὴν τιμή, τὴ τὴ θέλουν τὴ ζωή: Ὁ Ἰσοκράτης εἶπε: «προσηύρα: τὸν ἑυδοξο θάναιτο ἀπὸ τὴν αἰσχροτῆ ζωή». Σ' ἄλλες σχεδὸν τὴς δίκες τῶν βασανιστῶν, πού ὁ λαός κροπούσε τὴν ἀνία του καπαλάηχτος καὶ με ἀίσθηματα ἐργή: γιὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς τρέτους βασανιστῆρων, ἀτένω:σε τοὺς δῆμιους καὶ τὴ σκαλοφρένε:α με μεγαλοφύχια καὶ ἀνωπερτήρητα καὶ μὲς ἐπιδοκίωσις τὴν παρομῖα του πῶς: «ἐλ με νοιάζει: γιὰ τὸ φύλο, καλέξια: γιὰ τὸ γαστρί:». Καὶ νὰ μὲν αὐτὸς εἶναι ὁ φιλόσοφος λαός μας, ἔμω: γιὰ νὰ σπερευθεῖ: σὲ γερὰ ἔθθηρα μὲ νὰ ἐνημοκρατία ἐν ἐπιτρέπονται: τὰ ἀγία τὴς καὶ καὶ ἔρχεται: ἡ ὦρα ὅπου προηρόνεται: σὲ τὸ Καίσαρος: τὸ Καίσαρι:». Ἔτσι: ἀπὸ δὲν τιμωρεῖ: βαρὰ τὴ «Ν. Δημοκρατία...» στυκὰ καὶ πενητὰ καὶ ὁ κυρ - Σάββας τὸ ρίχνει: στὴν... «καλοπῆστη» κρυκτῆ γιὰ τὴς ἀδυναμίες: τῆς, καὶ διαπίνεται: ὅτι «δὲν ἔχει: ἰδεολογικό προσκιντολ:ομῶ». Ἰβνὸς, ὁ «μέγας» προφῆτορας καὶ συμβουλάτορας τῆς βικατορίας, πού ἀπὸ ἐν ἔβλεπε τὸ κενὸ ἀπὸ ἰδεολογία τῆς μαφίας τῶν γενίτοραρον, καὶ πρόβλεπε: ὅτι «100 χρόνια θά κροπῆ: τὰ κλειδέ:α τῆς ἐξουσίας» ὁ «καθ' ἡμέρα: ἰσὲ ἀθέμοι, καὶ ἰπὸ τὴν ἐποφῆν: ὅτι: ἐξ ἐπόφω:α, κύριοι, δὲ νὰ πραγματοποιώμεν τὴν πραγματοποιῆσιν τῆς ἐπραγματοποιήτου πραγματοποιῆσιν: μνήσθη: τῆς τριλοκαμπέρω:α... δικατορίας κλπ. Ἀφῆρι: σὴν μέγα ἐγκέφαλό τῆς κυρ - Σάββα, πού ἐπιθρμῆ: νὰ γίνε: καὶ συμβουλάτορας τῆς «Νέας Δημοκρατίας».

Τί «ἄμορφος κόπος: ἠθικός: καὶ «χριστιανικά πλάσμένος» (:).

Ἄπὸ τὴς δίκες

Στὴ δίκη τῶν βασανιστῶν στὴ Χαλκιδα ἐποκαλύφθη:σταν τόσο στυλιονιστικὰ βασανιστήρια: σὲ ἄρα: νέων κροπῶν καὶ τιμιων πατριωτῶν ἀγωνιστῶν, πού ξεπέρασαν: κάθε μεσαιωνική ἀπάνθρωπη:α καὶ κακούργια: στυλιόνουσαν τὴν κοινὴ γνώμη: τόσο πού ὁ εἰσαγγελέας κ. Μαρκάκης εἶπε: «Ντρέπομαι: πού ὑπάρχουν: τέτοιου: στυλιάν

θρωποι. Ούτε ο Χίτλερ, ούτε οι όρδές του 'Αππίλα δέν έκαναν τέτοια πράγματα...». «Όμως, πώς έγινε κι ενώ οι κ.κ. Μαρκάκης και Μαγκάκης έπιτέλεσαν στην άρχή τó όρμιό κατηγορώ τους θαυμαστά και νικηφόρα (και για τόν άντικομμουνιστικό και τήν κινδυνολογία που κατάγγειλαν ότι είναι έφευρήματα της δεξιάς από τις μαύρες μέρες του έμφυλίου) στο τέλος κάποια μυστηριώδη δύναμη ώθησε αντίστροφα τά πράγματα, και... είπαν - ξείπαν» άθώοι, οι «σκυλάθρωποι» του κ. Μαρκάκη και πάτσι - πόστα, περιστεράκια άθώα τά παιδιά (!). Και σέ μιάν άλλη δίκη ένας άξιος πρόεδρος, ο στρατηγός Πλευράκης είπε όργυσιμένος: «Έπρεπε ν' αυτοκτονήσετε όταν είσασαν στο «Έλλη»...». Και ο κ. Π. Παλαιολόγος σχολιάζει: «Βαριά ή κουβέντα. Έπρεπε. Τό ίδιο άκριβώς σκεφθήκαμε κι έμεις. Άλλά δέν ήταν βλέπετε ένα κίνημα άλόγιστων πατριωτών, που θάζει πάνω από όλα τή σωτηρία της πατρίδας. Ήταν έπιδρομή κακαποιών με άρπαχτικό μένος, που άσέλγησαν κι άφησαν γυμνό τó στρατό. Κάλεσαν σέ εύωχία τόν Τούρκο. Και τó άλλο: Βασάνυσαν. ...» Έπρεπε ν' αυτοκτονήσουν. Θά ήταν μιá πράξη γενναία. Ή γενναϊότητα που τούς έλειψε.»

Τό νούμερο «200.000»

Ένας κύριος Σπανός, στά θηρσοδαιμαστήρια άγνών πατριωτών ιδεολόγων στην πάλαι ποτέ περιβόητη ζούγκλα της ΕΣΑ, με κρεουργικές προελούμπιες μύδες, που για νά χωνέψουν οι τριχολογίες, χρειάζονται μπόλικες σόδες, έλεγε στον μετá τήν έξέγερση του Πολυτεχνείου κρατούμενό του δημοσιογράφο κ. Καρατζαφέρη ότι: «Είτε τó θέλετε είτε όχι, έγώ θά σώσω τήν Έλλάδα, σφάζοντας 200.000, κι άν δέν τήν σώσω, θά αυτοκτονήσω». Αφού ξεπεράστηκαν οι πρώτοι «σωτήρες» Παπ. Πάτ. και Ίωαν. και δέν μάς έσωσαν από τούς έαυτούς των και δέν έσωσε τήν Έλλάδα κι έμεις ούτε ο κ. Σπανοσωτήρας μας, γιατί δέν αυτοκτόνησε; Κρίμα που δέν έσωσε ούτε τόν έαυτό του μ' ένα στοιχειώδη άντρισμό, για νά ξεγλυτώσει και νά ήρωοποιηθεί και ο Έθνος' και για νά σωθούμε κι έμεις από αλιμοδρίες και άνθρωποφαγίες, που θά σφαζε όπως είπε 200.000 Έλληνες, για νά μείναι μόνος έξουσιαστής, νέος Ήρώδης και Πινοςέτ 2. Όμως τó νούμερο 200.000 τó κατάφερε με τ' άφεντικά του σέ έξαν-

δραποδισμό στην Κύπρο. Άν ζούσε ο άείμνηστος Νεοκ. Γρηγοριάδης θά σάρκαζε τούς δειλούς και φιλοτόμους όπως στην Δίκη των 6 τó 1922, με «φουστάνια» και «πρυτανεία» και για τó νέο Καίσαρα θά 'λεγε τήν παραλλαγή του «Δούσημνης ήν ή άρχή» «Σπανός λοιπόν είν' ή άρχή, Σπανός ή σωτηρία, και άνευ Σπανού ούδέν γέγονεν!!».

Άσυναρτησίες και διαψεύσεις

Όταν οι άσεβείς και οι έπίορκοι βρίσκονταν στην μέθη της άκόρεστης άρχοκηδεμονίας, ο ένας «άδελφός» ιδιεύψευδε τόν άλλον ή και τόν ίδιο τόν έαυτό του σέ κάποιες άλληλοακτιφάσεις, που σήμαιναν όπωσδήποτε διχασμό της προσωπικότητας. Ίδέστε λουλουδόλογα που έξέπειμπε ο Γιώργος με τó «κράτα καλά τά κλειδιά». Τέτια διασκευαστικά παραληρήματα δέν τά 'χαμε ξανακούσει (!) Έκτός από τις άκικιάσχετες προθέσεις, δοτικές, μετοχές, άντωνυμίες και άπαρέμφορα, λέγαμε «άμάν» ν' ακούσουμε κανά προκομένο ουσιαστικό και κανά ρήμα ύστερα από τά «έν τή έννοία και υπό τήν έποψν ότι, κύριοι καθ' ήμϊων και δι' ήμϊων και έφ' ήμϊας και δι' ήμϊας και πρακειμένου και τοσοϋτον μάλλον και καθόσον» και ιδόσου χαθαδάκι... «Έστε θέβαιοι ότι, θά συνεχίσωμεν περσότερον με άπόλυτον προσήλωσιν εις τás άρχάς των άνθρωπίνων δικαιωμάτων, της έλευθερίας του άτομου...» (Έδώ λείπει βασικό ρήμα ή ουσιαστικό).

Κοντά του ο «άδελφός» ο Στέλιος έλεγε σέ Άγγλο δημοσιογράφο (χινόπρωρο '68) που ήταν έρωτευμένος και λίγο με τούς άγίους και λίγο με τήν καθαρεύουσα «εις τήν κουράν έν χρϋ» διέψευσε τόν «άδελφόν» άρχηγό: «Όποιος άσχολεϊται με τά δικαιώματα του άνθρώπου και με τήν άξιοπρέπειαν του άνθρώπου εις τήν Έλλάδα... είναι κομμουνιστής». Ο Στέλιος που είχε μάθει καλά τó τροπάρι από τή σχολή Ευελπίδων του Μεταξά, άποκαλοϋσε άθελά του και τόν άρχηγό του «κομμουνιστή» που ο τάλας εκείνος ούτε ήξερε ποτέ τί έλεγε στις κατηχητικές του φληναφασυναρτησίες. Γελάτε κότες!!

Διάλογος δύο άπλϊων άνθρώπων

- Είδες Σπύρο;
- Τί πράμα Τάκη;
- Τις χαριτωμένες κι άγγελικές φάτσες

Ἀπὸ τὴν θεατρικὴν ζωὴν καὶ κίνησιν

Μία συνέντευξις τοῦ διευθυντῆ ἡμῶν μετὰ τὸν ἠθοποιὸν Ἀλέκο Λειβαδίτην

Ὁ διαπρεπὴς καλλιτέχνης καὶ σινιολογίας τοῦ ἐπιθεωρησιακοῦ μουσικοῦ θεάτρου ἡμῶν ἀπάντησε σὶὰ παρακάτω ἐρωτήματα γίνω ἀπὸ τὴν κακοδαιμονία τοῦ θεάτρου.

Ἐρώτησις: Ποιὰ εἶναι κατὰ τὴν γνώμη σας, τὰ αἷτια ποὺ μεταδικτατορικὰ στὴ χώρα ἡμῶν δὲν ὑπῆρξε ὅπως προσδοκοῦσε ὁ λαὸς ἀνθισθὴ καὶ ἀκμὴ στὴ θεατρικὴ ἡμῶν ζωὴ;

Ἀπάντησις: Βασικὴ αἷτια γιὰ τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τῆς θεατρικῆς ζωῆς ἡμῶν οἰεῖται ἀκόμα, ὁ εὐνοιχισμοὸς τοῦ θεάτρου ποὺ εἶχε ἐπιβληθεῖ ἐπὶ δικτατορίας μετὰ τὴν λογοκρατορίαν, τὴν ἀοιτινὸν μείωσιν καὶ γενικὰ τὸν περιορισμὸν τῆς θεατρικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους.

Ἐρώτησις: Τί ἔχετε νὰ πεῖτε, ἀν ὑπάρχει σχετικὸς μαρασμὸς, ἀδιαφο-

τῶν θεατρικῶν σὶὰ Στρατιωτικὰ.

—Μὲ «χορηνάρεϊς»;

—Γιὰτί;

—Μὲ αὐτὰ ἦσαν ἄγριοι, τὰ λυσσαλέα λόγια. Πῶ πῶ! Τοὺς θανάτω καὶ φρέσκω.

—Ἄν θεοὶ μόνον κομμοῦντες;...

—Τὸ ξέρω τί θέλεις νὰ πεῖς.

—Δηλαδὴ;

—Νά, θὰ ἦσαν ἔξω καὶ μετὰ παράτημα καὶ πῶτερον ἀπέριστα καὶ γαλήνια πλάκα.

—Ὅμως τῶρα ποὺ δὲν κρέκτεται σφῆρα; Τί θὰ τοὺς κένοντι, πῶς θ' ἀντιέξουν στὴ φιλανθρωπία;

—Ἐ, θὰ ξεκουραστοῦν οἱ χερσὺν καὶ ἀπὸ τὰ γὰλάκια καὶ τὰ δόντια τοὺς νὰ διακωλύουν, νὰ μπῶνουν καὶ νὰ τρίβουν.

—Καὶ ἡ συνθήκη τοὺς μετὰ ἐπὶ χαρτὴ καὶ τὸ σπλάγχνον νὰ δέξονται μέχρι θανάτου;

—Ἄ, ἡ συνθήκη εἶναι «ἐδύο-τρεῖς» καὶ πῶς θὰ ξεμῆθουν σὲ δαχτυλίδι;

—Ἐ, καὶ ὅταν δὲν ἔχουν σὶὰ «φρέσκω» ποῖον νὰ διακωλύουν;

—Ἄ νὰ σοὺ πῶ εἶναι μπαλάς μὴ φῶν τὰ λυσσαλέα καὶ φηγωθῶν μετὰξὺ τοὺς!!!

Παλιὸς καὶ νέος μεγαλοϊδεατισμὸς.

Τὸν μεγαλοϊδεατισμὸν, γιὰ «Σόφια — Μόσχα» εἶχεν ἐφεύρει ὁ πρῶτος ἐκλογιστὴς γειρας τοῦ Ὀθωνα καὶ χειροφιλιτάκουσ τῆς Ἀμαλίας καὶ ὄλγος τῆς ὄρα (ρ) βαρκοκωστωδίας Γιάννης Κωλέττης ὁ φεσσαλιῆς, μέχρι ποὺ ἡ πρῶτη τοῦ 1843 τὸν ἀποκάλεσε «ὄφιν ἔρποντα εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλλάδος».

Ἐπειὴ παρολίγον... ὁ ἀλλόθουλος ποῖου-

πουργὸς θὰ ἔφτανε τότε μετὰ τὸ ἀσκέρι τῶν λιγυροκομπουργάδων στὴ Σιδιρία (!) Ἄργότερα ἐδέχθη θάλασσαν νὰ τὸν μακροθῶν καὶ ἔλασε περιστότερον κλοῦδισιν στρατιωτικὸν ἐγκέφαλον, σὶὰ τὸν Νίδερ τοῦ 1919 στὴν Οὐκρανία... καὶ ἔλασε συνάδελφοι τοὺς ποὺ εἶχαν σὶὰν τραγικὸ ἀποτέλεσμα τὸν ἀφανισμὸν τῶν ἐκπατριωτῶν Ἑλλήτων στὴ Μικρασία. Ὁ μεγαλοϊδεατισμὸς κληρονομήθηκε καὶ ὡς τὴς μέρες ἡμῶν, ἀπὸ τὴν ἐκβαρῶν ἐγκλημάτων ἀποκαταρῶσασα καὶ θρηνοπεσοῦσασα πέρυσιν γρημὴ γρημὴ δικτατορία τῶν θάλασσεων «καλλοθέλων». Καὶ φεῦ, τὰ σπράκια καὶ τὰ ἐμνοσθηθεμμένα τῆς «ἐθνοσωτηρίας» στὴ δίκη τοῦ Ρούφ ἀπολογούμενα, ἐξέθεσαν τὰ οὐτοπικὰ τοὺς σχέδια (!) Πῶς τάχα ὁ Παπ... ἔθελε νὰ μεγαλώσασα τὴν Ἑλλάδα ὡς τὴ Μόσχα... καὶ ἀπομείνῃ ὁ κλημῶν μετὰ τὸ... «στὴν ἐδέχασα»!! Ὁ Παπ... εἶχε τὰ στόχο τοὺς τῆ Σόφια, ὁ καθαρὸς χεῖρας τὸ Δουκόνη, γιὰ νὰ τοὺς ... πνίξει φάλασσεα δόλους, ὁ Γάβρος τὴν Πόλη... καὶ ὅσο γιὰ τὸ... Σπινῶ... τὸ ποῖον. Ἄλλὰ «πῆρταν γιὰ μαλλί, ὄγῆταν κουρεμῶν» καὶ ἔπεσαν ἄδοξα, χωρὶς νὰ πάρῃ καὶ ὁ μεγαλοϊδεατισμὸς διάσπασιν, γιὰτὶ καθὼς λέει καὶ ὁ Παλιμπῆς σὶὰν «Προφητικὸν τοῦ μέσασ τοὺς: «ὄτ ἔσει μεγαλοσύνη» καὶ «ὄτ προφῆτες γάσιν καὶ ἀρλεκίνοι» καὶ «ὄτ ἀδελφῶν λόγου τροπαιοῦχοι καὶ διαφεντευτάδες κυβερνήτες οἱ εὐνοῦχοι». Ἐπειὴ τοὺς ὄφιν τοὺς μεγαλοϊδεάτες ποὺ εἶναι τυφλοὶ πατριολογολογῶντες, τοὺς πῆρτουν ὄλο: σὶὰ μετὰ καὶ σὶὰ κατόπιν!!!

ρία καὶ κάποια ἀποτελμάτωση στὰ θεατρικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ πράγματα;

Ἀπάντηση: Σημειῶνῶ διὸ ὑπάρχει μιὰ βαθύτερη κρίση μιὰ γενικώτερη πτώση. Κι ὅλα αὐτὰ τὰ προκαλοῦν, παράλληλα μὲ τὴν ἔλλειψη μέριμνας ἀπὸ τὴν πολιτεία γιὰ τοὺς γνήσιους φορεῖς, καὶ ἡ τηλέωραση καὶ μιὰ κάποια οἰκονομικὴ δυσπραγία, ἀνάλογα βέβαια καὶ ὁ κινηματογράφος. "Ὅλα τὰ συναφῆ σύγχρονα μέσα, ἀνακόπιον τὴν ἀξιοποίηση τῶν γνήσιων ταλέντων, καλλιεργοῦν τὸν αἰσμητισμὸν, τὴν ἐπιτήδευση καὶ τὴ γιγνήσασαν συναλλαγή. Μ' ἄλλα λόγια, δὲν μπορεῖ νὰ βοηθηθοῦν τὰ πηγαῖα, τὰ φυσικὰ ταλέντα ν' ἀναδειχθοῦνε στὸ θέατρο. Ἐκεῖ χάνονται ἀναπίσσοις ἕνα μικρὸ ρολάκο ὅλο τὸ χρῆμα καὶ τίποτε ἄλλο.

Ἐρώτηση: Ὑπάρχει εὐθύνη ἀπὸ θεατρικοὺς ἐπιχειρηματίες καὶ τοὺς θιασάρχες σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιλογή ἔργων, τὴ συγκρότηση κατάλληλων ρεπερτορίων καὶ ἀνάλογων καλλιτεχνῶν;

Ἀπάντηση: Αὐτοὶ οἱ κύριοι κάνουν τὴ δουλειά τους ὅπως τοὺς ταιριάζει. Ἐμπορικὰ σκεπτόμενοι. Σημειῶνουν καὶ ἀποτυχίες γιατί, εἶναι σὰν οἱ μπακάληδες ποὺ φωνάζουνε κοκκιά, ἀπέξω καλά, καὶ μέσα ἔχουνε μαμούνια.

Ἐρώτηση: Γιατί παλιότερα γινότανε πιὸ δίκαιη καὶ φυσικὴ ἢ ἀνάδειξη καὶ ἡ ἐπιλογή τῶν καλλιτεχνῶν στὸ θέατρο;

Ἀπάντηση: Αὐτοὶ ὑπῆρχαν τὰ «μπουλούκια». Τὰ θεατρὰκια μπουλούκια οἱ ἐπαρχίες, ἐντόπιζαν, καλλιεργοῦσαν καὶ ἀνάδειχταν ἀπὸ τὴν πρᾶκτικὴ τὴν καθημερινὴ θεατρικὴ ζωὴ, τὶς δυνατοῖτες καὶ τὶς προσορισμένες ἀπὸ τὴ φύση ταλαντοῦχες δυνάμεις. Κι ἀπὸ τὴ βάση ἔφταναν δικαιοδικὰ στὴν κορυφὴ τῆς καλλιτεχνικῆς καριέρας στὴ σκηνή. Μάλιστα, αὐτὴ ἡ μπουκά τῆς σκηνῆς, δὲν ἀνοίγει ἢ ἀντὶ τὴν ἀνάλυση, δείχνει τοῦ κάθε ἡθοιοῦ τὴν ἀξία, σὲ μεγαλοσύνη ἢ σὲ μικρότητα. Εἶναι πολλοί, συμβατικοί, ποὺ μηδενίζονται καὶ οἱ πιὸ ἄξιοι μένουν σὲ περιθώρια. Ὁ λαὸς δέχεται ὅτι τοῦ δίνουμε, ἀλλὰ δυσφορεῖ κι ἐπιζητεῖ πάντα τὸ καλὸ καὶ τὸ ποιικὸ ἀνώτερο.

Ἐρώτηση: Πῶς θὰ μπορέσει τὸ θέατρο νὰ ξεπεράσει τὴν ὅποια σοβαρὴ του κρίση;

Ἀπάντηση: Χρειάζεται βασικὰ ἡ πολιτεία νὰ ἐνισχύει μὲ κάθε τρόπο τὸ καλὸ θέατρο καὶ νὰ ἐξυγιάνει τὸ ἔθνος. Μιὰ ἄλλη βασικὴ ἀνάγκη εἶναι ἡ παιδεία τῶν ἡθοιοῦν, ποὺ ἔχει τὴν καταγωγὴν τῆς οὐδ' ἄριστοφάνη. Καὶ τέλος πρέπει καὶ οἱ συγγραφεῖς νὰ εἶναι τολμηροί, ἀσυμβίβαστοι καὶ ἀμείλιχοι μὲ τὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσης.

Ὁ διαγωνισμὸς θεάτρου

Ὅτι ἦταν πιὸ ἐπισημὴ μιὰ παραίτηση τῶν γνωστῶν μελῶν τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κρατικοῦ διαγωνισμοῦ θεάτρου, παρὰ τὸ διὸ δὲν ἔκριναν κανένα ἔργο ἀπὸ τὰ υποβληθέντα ἔργα νὰ λάβει τὸ Α' βραβεῖο γιὰ τὸ 1975. Ἀπὸ τὰ 7 μέλη εἶναι ζήτημα, ἂν δύο ἦσαν σὲ θέση νὰ κρίνουν θεατρικὴ λέξη. Ἀλλὰ κι αὐτοὶ δὲν ἔχουν πιὸ χρόνο γιὰ μελέτη τῶν ἔργων ποὺ υποβάλλονται κάθε φορὰ. (Ὁβ συνοδικὰ ἐφίσις). "Εἶσι, χάρη προχειρότητας καὶ ἐλαστικῆς εὐθύνης, λεχώριον 5 ὀνόματα... καὶ τοὺς ἀπένεμαν φαίνεται κάποιες τοπικὲς διακρίσεις, γιὰ νὰ λεφύγουν ἀπὸ τὸν σχετικὰ πληρωμένον μετὰ τοῦ

ἀνάθεσαν. Ἀλλὰ, ὅταν λέγονται «κρατικοὶ διαγωνισμοί»... δὲν ἀπολείπουν ἀπ' αὐτοὺς δυστυχῶς καὶ τὰ... «εὐκόλως εὐνοούμενα».

Κλειστὲς κάστες ρεπερτορίων

Στὴν Ἀθήνα, οἱ περισσότεροι ἢ οὐκ ὀλίγοι οἱ θίασοι, ἔχουν ἀπὸ τὸ 1950 περίπου, ποὺ διατηροῦν κλειστὰ περιχαρικομένα περιθώρια ἐκλογῆς ἔργων. "Ὅλα τὰ χρόνια δὲν καρποφοροῦν οἱ ἐπισημικὲς πρωτοβουλίες, γιὰ νὰ διευρυνθοῦν οἱ ἀρίστοι. Δὲν παρουσιάζεται καμιά ἀνανέωση τῆς θεατρικῆς ζωῆς. Καμιά ἀντικειμενικὴ καὶ διερευνητικὴ ζήτησις κι ἐπιλογή ἔργων. Ὁ ἀναφέρουμε λίγα παραδείγματα: 1) Τὸ ἔθνικὸ θέατρο; Τὰ πιὸ πολλά του; Ἐῖνα καί ποινιτέρνα ἢ ξε-

περασμένα και ἐγκώρια ὁποιοῦ συγγραφέα ἔχει «αἰσώματα στὴν κορώνη» χωρὶς γενικώτερα συγκαταίνοντα ἐνδιαφέροντα. Ἐκεῖ μέσα ὅπως μᾶς εἶπε ἕνας παλιὸς διαπρεπὴς ἠθοποιός, ὅλοι αὐτοεπιδείκνυνται, δαπανώντας ἑκατομμύρια ἀπὸ τὸν μοχθοῦντα και φορολογούμενο λαό, χωρὶς καιμὰ οὐσιαστικὴ και ἀποτελεσματικὴ ἐθνικοκοινωνικὴ προσφορά. Οἱ ἄλλοι θεασάρκες; Τὰ τελευταῖα χρόνια, δὲν ἐργάζονται παρὰ μὲ φίλους των θεατρογράφους, ὅπως ἡ Βουγιουκλάκη μὲ τὸν Ρούσο, ὁ Γιωνάσης μὲ τὸν Ψαθά. Ὁ Μουσοῦρης, Μυράτ κι ὁ Φέρτης, τὴ θγάζουν μὲ τὴς ὀλιγοπρόσωπες ἐλαφροαστικὲς κωμωδίες τῶν Γάλλων. Ὁ Αἰνῶας, ἐκτός ἀπὸ τοὺς Ρόζεμπεργκ, ἀρκεῖται μὲ Μουραελλᾶ και Ζακόπουλα Μερκεοί, ὅπως ἡ Ριάλλη, Ποταμίτης, Φωτόπουλος, τὰ γράφουν μόνοι τους. Οἱ πρόχειρες ἐπιθεωρήσεις; Ὅλοι μὲ τοὺς ἴδιους ξεφυραμένους νοτιερογράφους. Πῶς λοιπὸν νὰ πάει μπροστὰ ἡ θεατρικὴ ζωὴ μας, ἀν οἱ θεασάρκες και οἱ θεατρῶντες δὲν ἀνοίξουν φτερά και περιθώρια πλατιά, ν' ἀναζητήσουν και νὰ θροῦν τὰ νέα, τὰ καλὰ και τὰ σωστὰ ἔργα κι εἶσι κοντὰ σ' αὐτὰ και τὰ ἀρχειοφυλάγια;

Μιά ἑλληνικὴ ταινία

Κάποια κοινωνικὴ ἐπιταγή, κάποια ὀρθόδοξη αἰσθητικὴ ἀναγκαστικότητα, ἀπαιτοῦν ἴσως νὰ ποιῆμε δυὸ λόγια γιὰ τὴν πρακτικότητα και τὴ φενάκη ποὺ λέγεται ἑλληνικὸς κινηματογράφος. Ἀπὸ χρόνια εἶχαμε νιώσει ὀπογοητεύσεις ἀπὸ αὐτόν. Ἀλλὰ πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ, ὁ κ. Θ. Ἀγγελόπουλος μὲ ἐξαιρετικὲς ἐπιτυχίες σιὸ παρελθόν, ὅπως π.χ. τὸ χρονικὸ τῆς ἐργατικῆς σιὴ Θεσσαλονίκῃ τὸ 1938, τὴν «Ἀναπαράσταση» κ.ἄ. μᾶς ἔδινε μὲ ἐγγύηση γιὰ νὰ ἴδουμε και νὰ χειροκροτήσουμε και τὸ «Θίασο» του, μιὰ νεώτερη, πολυδιαφημισμένη και παλυθροθευμένη τετραώρη ταινία. Σ' αὐτὴ ὁμοῦ θὰ σταθοῦμε ἐπιφυλακτικοί. Γιατί, τὴν ἀπολαύσαμε και πέρα ἀπὸ τὰ συμβολικά, τὰ θετικὰ διδασκτικὰ στοιχεῖα τῆς, μᾶς ἔκανε ν' ἀναρωτηθοῦμε: Εἶναι καινοτομικὴ τεχνουργία ἢ προχειρότητα και φτώχεια τοῦ κ. Θ. Α. νὰ ἀναπαράσῃ συγκεκριμένα ἱστορικὰ θέματα ἀπὸ τὴν πολυτάραχη νεώτερη πολιτικὴ μας ἱστορία μὲ τέτιον τρόπο; Εἶναι δυνατὸ νὰ πείθουν αἱ συμβολισμοὶ και οἱ ἀφηγήσεις χωρὶς τὴν ἴδια τὴ δράση και τὸ λόγο τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας; Ὁ κινηματογράφος (ὅπως και τὸ θέατρο) ἀπαιτεῖ πάνω ἀπὸλα ρεαλισμὸ στὴν ἐποχὴ μας και πειστικὴ ἀναπαράσταση τῶν γεγονότων· πολὺ περισσότερο διὰν πρόκειται

γιὰ διδασκτικὴ και ἀντικειμενικὴ ἱστορία, μὲ τοὺς κοινωνικοὺς και ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνες τοῦ λαοῦ μας. Σιὸ «Θίασο» ὁμοῦ, ποὺ εἶναι οἱ πλατιὲς συγκρούσεις τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ μὲ τὸ κατεστημένο τοῦ φασισμοῦ; Ποῦ εἶναι ὁ λόγος ποὺ πρωτανεῖει και διδάσκει; Ποῦ ἡ μουσικὴ ὑπόκρουση; Ποῦ ὁ μῦθος, ἡ ὑπόθεση, ἡ πλοκή; Ποῦ τὸ φανέρωμα και ἡ συνοχὴ τῶν σημαντικῶν ἱστορικῶν γεγονότων; Ποῦ ἡ ἀλληλουχία σιὰ ἐπικὰ και δραματικὰ ζετυλγμάτα τους; Τί προσφέρει μιὰ κολοθὴ και χωρὶς συγγραφέα πρόχειρη ἀφήγησι ὑπερβατικῆς και ἀνακόλουθης συμβολικῆς τεχνουργίας, καθὼς και σκληρὸς πορνὸ; Οἱ σύγχρονοι διδασκτικοὶ αἰσθητικοὶ και φιλόσοφοι ἐκτίμησαν βαθὰ τὴν ἀριστοτέλεια λογικὴ πάνω σιὰ ἔργα τέχνης. Και εἶπε ὁ Λένιν ποὺ τὸν ἀποκάλεσε «ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος». Ὁ ἀρχαῖος Ἕλληνας φιλόσοφος, ἔγινε σωστός κι ἀληθινὸς νομοθέτης σιὴ δεοντολογία τῶν κρουσῶν κανόνων τῆς σωστῆς τέχνης, ποὺ ἀπαιτεῖ κι ἀξιῶναι σὲ κάθε ἔργο νὰ ἔχει ἀρχή, μέση και τέλος, μῦθος, ὑπόθεση, δράση, καθαρότητα, λύτρωση. Βέβαια, εἶναι ἄλλα τὰ μέτρα και σταθμὰ τοῦ Ἀριστοτέλη σιὴ θεατρικὴ τέχνη, ἄλλα τοῦ Μιρέξι, ἄλλα τοῦ Μπέκετ κι ἄλλοι αἱ προβληματισμοὶ τῶν μοντέρνων σκηνοθετῶν. Ἀλλὰ, χρειάζεται περισσότερος σεβασμὸς ἀπὸ τὴν τέχνη σιὴ ἱστορία. Ἄν ὁ κ. Θ. Ἀγγελόπουλος λάθεψε ἢ ἔβωσε χαλαρὸ κι ἀδύναμο τὸ «Θίασο» του μὲ λιγότερα θετικὰ στοιχεία, ὀφείλει ν' ἀποκομίσει πλεονεκτήματα ἀπ τὰ λάθη του, ὅπως θέλει κι ὁ Πολύβιος, και νὰ διδασκεῖ, γιὰ τὴν παραπέρα ποιοτικὴ του ἐπέδοση.

.....

Βαπτσάρωφ

* Ἡ ποιήτρια, μεταφράστρια και συνεργάτις μας Ρίτα Μπούμη - Παπαῖ μετέφρασε και τυπώνει βιβλίο ἐκλογῆς ποιημάτων ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Βούλγαρου ποιητῆ Ν. Βαπτσάρωφ ποὺ ἐπέλεσαν οἱ φασίστες σὲ ἡλικία 33 χρονῶν σιὴ Σόφια τὸ 1942. Στὸν τόμο τοῦ ἀληθινοῦ ἐργάτη ποιητῆ ποὺ ἀποτελεῖ συγκινητικὸ σύμβολο τῆς βουλγάρικης νεολαίας, προτάσσεται ἡ βιογραφία του, καθὼς και κριτικὴ γιὰ τὸ ἔργο του ἀπὸ τὴν κορυφαία μας ποιήτρια.

Κυκλοφόρησε

Τὸ νέο βιβλίο τῆς Ρίτας Μπούμη — Παπαῖ «Ὅταν πεινούσαμε και πολεμούσαμε» (Διηγήματα τῆς Κατοχῆς 1941 - '45) Ἐκδόσι Τίμησι σελ. 160 και πρόλογος τοῦ Νίκου Παπαῖ.

Διάφορα πνευματικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ γεγονότα

Λεβάντας

★ Στις 10 τοῦ Νοεμβρίου σὶν Πειραιᾶ πὸ κατοικοῦσε, πέθανε σὶν 71 τοῦ χρόνια ὁ λογοτέχνης καὶ δημοσιογράφος Χρήστος Λεβάντας. Ὁ ἐκλεκτὸς καὶ ἀγνὸς φίλος μας ὑπῆρξε σὶν βίῳ του μὴ καθαρὴ καὶ ἀκέραια συνείδηση εὐθύνης γιὰ τὰ προβλήματα, τὴ λευτεριά καὶ τὴν προκοπὴ τοῦ λαοῦ μας, πὸ μέσα του οἰγόκαιγε ἡ φλόγα καὶ ὁ καιμὸς γιὰ τὴν ἀπολύτρωσή του. Παράλληλα ἡ συμπεριφορὰ του στάθηκε ἀσογη, εὐγενικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ, γιὰτὶ ὁ Λεβάντας μας εἶχε βαθιὰ καὶ οὐσιαστικὴ καλλιέργεια. Σὰν πεζογράφος μᾶς ἀφῆσε διηγήματα ἀξίας πὸ μετουσιώνουν τοὺς πόνους, τὰ βάσανα καὶ τὶς ἔγνιες τῶν ἐργατῶν τῆς θάλασσας. Χαρακτηριστικὰ τῆς τέχνης του ὁ ρεαλισμὸς καὶ ὁ ἀνθρωπισμὸς, μὲ ἐπίδοση καὶ σὶν συγκρατητικὴ κριτικὴ, μᾶς ἀφῆσε τὴ εφραγίδα μιᾶς μεγάλης ψυχῆς σὶν ταλαίπωρα καὶ ἀγωνιστικὰ μεταπολεμικὰ μας γράμματα. Τὸ τελευταῖο του ἔργο εἶναι τὸ «Θύελλα σὶν Μπεῦ - Μπίσκυ».

Ἄς εἶναι αἰώνια ἡ μνήμη τοῦ φίλιτου προοδευτικῦ καὶ ἱμίου πνευματικῦ ἀνθρώπου, σεμνοῦ καὶ διαπρεπῆ ἐργάτη τῶν γραμμάτων μας Χρήστου Λεβάντα.

Ἐλιγιὰ

★ Περὶ τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου ἐγίναν σὶν Ἀλούλιο τῶν ποιητῶν σὶν Γιάννινα τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ φωτισμένου καὶ ἀλησμόνητου ἀγωνιστῆ, τοῦ πονεμένου καὶ ἀγαπημένου Ἑλληνοσεβραίου ποιητῆ Γιοσὲφ Ἐλιγιᾶ, πρωτομάχου τῆς ἀνθρωπιστικῆς καὶ σοσιαλιστικῆς ἰδεολογίας πὸ κατατρέχτηκε τότε καὶ πέθανε τόσο πρόωρα σὲ ἡλικία 30 χρονῶν. Ἡ ἐκδήλωση ἐγίνε καὶ μὲ φροντίδα τῆς ΕΠΜ καὶ ἡ ὁμιλία τοῦ προέδρου τῆς ἱσραηλιτικῆς κοινότητος σὶν Γιάννινα Λογίου κ. Ἰωσήφ Μάτσα, συγκίνησε βαθύτατα τοὺς τιμῶντας τὴ μνήμη τοῦ ἔξοκου ποιητῆ.

Τσάκαλος

★ Ὁ Σύνδεσμος Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν ἀνάθεσε τὴν ἀντιπροεδρία σὶν ἐξαίρετο συγγραφέα τῆς συγκινητικῆς ἀλήθειας τοῦ ταλαίπωρου καὶ βασανιστικῦ ἀλλὰ μᾶζι καὶ αἰσδόξου δημιουργικοῦ καὶ νικηφόρου βίου τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ μας Γ. Τσάκαλο. Συχαίρουμε θερμὰ. Τόσο ἡ ἐκλεκτὴ λογοτεχνικὴ προκοπὴ του, ἄλλο τόσο καὶ ἡ οἰκονομικὴ μὲ τὰ καθιερωμένα κάθε χρόνο βραβεῖα πὸ ἀπονέμει ὁ Σύνδεσμος, ἀποτελοῦν ἰδιαίτερη τιμὴ καὶ καύχημα γιὰ τὸ μεγαλύτερο Σωματεῖο λογοτεχνῶν σὶν χώρα μας, πὸ εὐχόμεστε ὁ φίλιτος νέος ἀντιπρόεδρος νὰ ἐπιτελέσει περισσότερα ἔργα γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ καὶ τὴν παραπέρα πρόοδο τοῦ Σ.Ε.Λ.

Σαμαράκης

★ Τὴν 1η Δεκέμβριου ὁ φίλιτος συγγραφέας Ἀντώνης Σαμαράκης ἔδωσε μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία διάλεξη σὶν Ἄρτα μὲ

πρόσκληση τοῦ «Μ. Σ. Σκουφᾶ» καὶ θέμα: «Ἡ εὐθύνη τοῦ Συγγραφέα σὶν ἐποχὴ μας». Τὴν ἴδια ὁμιλία ὁ διακεκριμένος συγγραφέας ἔδωσε καὶ σὶν Πανεπιστήμιο τῶν Γιαννίνων.

«Σκουφᾶς»

★ Ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν βραβεύτηκε σὶν 31.12.75 ὁ Μουσικοφιλολογικὸς Σύλλογος τῆς Ἄρτας «Σκουφᾶς» γιὰ τὴν ἐξαίρετη καὶ πολύχρονη πολιτιστικὴ του δράση. Τὸ γεγονός ἀὐτὸ τιμᾶει τοὺς πρωτεργάτες καὶ τὰ μέλη του καὶ ἔξωρα τὴν Ἡμερὸς μας.

Τὸ Λύκειο Γιαννίνων

Στὸν κινῶν γράφο «Ὁρφέα» τῆς Ἀθήνας, τὸ Λύκειο Ἑλληνίδων τῶν Γιαννίνων πὸ διευθύνει ἡ ἀκούραστη συμπατριώτισσα κ. Ἄννα Θρουμολοπούλου, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐτήσιας ἐκδήλωσης τῶν Ἡπειρωτῶν Ἀττικῆς, ἔδωσε χορευτικὲς παρᾶστάσεις μικρῶν καὶ μεγάλων παιδιῶν πὸ καταχειροκροτήθηκαν. Ἰδιαίτερα ἐνθουσίασαν τὸ κοινὸ οἱ παραδοσιακὲς καὶ θεαματικὲς φιγούρες τοῦ τσάμικου ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνες τοῦ χοροῦ, καθηγητὴ Γιάννη Λυδῖκο καὶ Γιάννη Τσάλιο, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ καταπληκτικὲς καὶ χαριτωμένες στροφὲς τῆς μικρῆς Ἀμαλίτσας Γεωργίου Παπακώστα.

Βρέλλης

★ Στις 26 τοῦ Ὀκτωβρίου τελέστηκαν μὲ συμμετοχὴ χιλιάδων ἐπισκεπτῶν τὰ ἐγκαίνια πρωτεύουσας μουσεῖου κέρινων ὀρειωμάτων τοῦ γνωστοῦ καλλιτέχνη καὶ γλύπτη καθηγητῆ Παύλου Βρέλλη σὶν χωριὸ Μουζακαῖοι. Τὴ γιορτὴ ὀργάνωσε ἡ Νομαρχία Γιαννίνων μὲ ἐπικεφαλὴ τὸν δ)ντὴ δημοσίων οχέσεων ποιητὴ κ. Ν. Τέντα.

Βαγιάνος

★ Πρόωφατα ἔπεσε ἕνας γεροπλάτανος ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ οἰκογένεια τῆς Ἀθήνας. Ἦταν ὁ Μάρκος Βαϊάνος, μὴ νησιώτικη νεοβιβλικὴ φυσιογνωμία. Κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιό του, ἔσμιγαν τὶς παρηγοριές, τὰ ὄνειρα καὶ τὶς ἐλπίδες τοὺς προπάντων φιλότεχνοι ἀλλὰ καὶ ἀρκετοὶ δημιουργοὶ τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς λογοτεχνίας μας. Ἐνήμερος, γνώστης καὶ δικτυωτῆς σὲ προβλήματα καὶ ἐνδιαφέροντα, πρόσωπα καὶ πράγματα σὶν μετὰ τὸν Ἀ΄ Παγκόσμιον Πόλεμο πολιτιστικὴ Ἑλλάδα. Εὐπροσῆγορος καὶ χιουμορίστας καιρόθωνε νὰ κερδίζει ἕνα μεγάλο μέρος λογοτεχνῶν καὶ καλλιτεχνῶν, νὰ ταυτίζει, νὰ συνδέει σὶν πρακτικὸ πρῶτο σὸ σβαροῦς καὶ ἐλαφροῦς, μέτριους καὶ μεγάλους, ἀδύνατους καὶ δυνατοῦς, ἐγκαρδιώνοντας τοὺς πάντες, φιλιωτῆς καὶ «διπλωμάτης» καὶ παρὰ τὸ φυσικὸ ἐλάττωμα τῆς βαρυκοφίας του, πάντα γελαστὸς, νιδύπυκος καὶ εὐγενικός. Ἐνας ξεχωριστὸς καὶ συμπαθὴς τύπος καὶ λιξίρχος τοῦ πνευματικῦ μας κόσμου. Φανατικὸς καθαφιστής.

Ἐγραψε ποιήματα καὶ πεζὰ, λυρικὰ καὶ σαυρικὰ, καὶ εἶχε ἐκδώσει καὶ τὸ περιοδικὸ «Νέα Τέχνη» τὸ 1925.

Ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ περιοδικοῦ μας

Ἀξιότιμε κ. Μάλαμα,

Διαβάζω τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα» σας. Μοῦ τὸ στέλνουν μ' ἄλλα ἑλληνικὰ ἐντυπια ἐδῶ στὰ βάθη τῆς Ἀφρική· στὴ Νιγηρία δπου μόνιμα ζῶ.

Τὸ περιοδικό σας τὸ ξεχωρίζω ἀπόλα τ' ἄλλα γιατί μοῦ ἀρέσει πῶ πολὺ καὶ τὸ θαυμάζω. Παρακαλῶ νὰ μὲ ἐγγράψετε συνδρομητὴ σας. Σὰς στέλνω καὶ ἑξὶ μεταφράσεις ἐκλεκτῶν Νέγων ποιητῶν, πού ἂν νομίζετε, ἂς παρῶν μὰ θέση στίς σελίδες τοῦ ἀγαπητοῦ «Ε. Π.».

Ο. ΣΑΝΣ

Μεταφραστὴς καὶ Λόγιος

Νιγηρία — Ἀφρική·

«...Τέροχο καὶ πρωτότυπο τὸ περιοδικό σας... Συντεχίστε τὸ ἔργο σας...».

Γ. Γκαγκούλιας

δάσκαλος, λόγιος καὶ δημοσιογράφος

Σόφια — Βουλγαρίας

«...Τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα» εἶναι σπουδαία καὶ ὠραία ἐπιθεώρηση πού διεκθύνει ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς κ. Μάλαμας μὲ ἐνθουσιασμό καὶ ἐφεύια, τιμᾶει πολὺ τὴν ἀλήθεια καὶ ἐξυψώνει τὸν ἀνθρώπου...».

FRANCO STUMPO

GAZZETTA DI CASERTA

Λόγιος Ἑλληνοστῆς Διότης Ἀκαδημίας

τῆς Καζέρτας

Ἰταλία

«...Τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα» παρουσιάζει θέματα τόσο ἐνδιαφέροντα, πού τὸ ἀπορροφῶ κυριολεκτικῶς. Πιστεῖω καὶ σὰς γράφω εὐλικρινῶς κ. Μάλαμα, ὅτι ἡ συμβολὴ σας στὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα εἶναι μεγάλη, καὶ κατὰ τὴ γνώμη μου, δὲν θὰ εἶναι δυνατὸ νὰ γραφεῖ ἱστορία αὐτῆς τῆς περιόδου, χωρὶς νὰ βγεῖ στὴν ἐπιφάνεια καὶ ἡ προσωπικὴ σας συμβολή.

Σὰς συγχαίρω θερμῶς. Μὲ τὶς εὐχές μου.».

Ν. Γκαϊντατζῆς

Ἱστορικὸς καὶ Λόγιος

Ἰάσιο — Ρομανίας

«...Ἐξοχο τὸ περιοδικό σας. Δεχτεῖτε τὰ θερμὰ μου συγχαρητήρια καὶ τὶς εὐχές μου.».

Β. Μπινιώρη

Λογοτέχνηδα καὶ ζωγράφος

Ἀθήνα

Ἀγαπητὴ ἀδελφὴ Μάλαμα,

ἤπειρώτικη λεβεντιά, σὲ χαίρομαι καὶ σὲ θαυμάζω γιὰ τὸ δρόμο πού διάλεξες μὲ τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα» πού χτυπᾶς τὴ σαπίλα καὶ μάχεσαι γιὰ τὸ δίκιο. Τράβα μπροστὰ κι' ἐμεῖς

σ' ἀκολουθᾶμε...».

Λούλα Κοτσιέτσου

Πεζογράφος καὶ κριτικὸς

Ἀθήνα

«...Τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα» σου τιμᾶει δοῦ λίγα περιοδικὰ τὴν ἐπαρχιακὴ πνευματικὴ Ἑλλάδα, πού μακάρι κάθε γωνιά τῆς χώρας μας νὰ διέθετε μαχητὲς ἀέφρατους, μορφωμένους καὶ γενναίους, πρωτατόρους, δπως εἰς' εἰς'...».

Κώστας Ἀβραάμ

Ποιητὴς καὶ πεζογράφος

Λαμία

«...Τὸ γνωστὸ περιοδικό «Ἐλ. Πνεῦμα» χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὶς καντὲς ἀλήθειες, πού γράφει γύρω ἀπὸ τὰ πνευματικὰ καὶ κοινωνικοπολιτικὰ μας πράγματα...».

Δ. Λιάτσος

Λογοτέχνης — Κοσκινιά

«Ἡ Νίκη»

«...Ἐρχομαι νὰ σὲ συγχαρῶ γιὰ τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα» σου ἀγαπητὴ μου Λάμπρο. Μοῦ ἀρέσει πολὺ. Τοῦ εἶχομαι σταδιοδρομία καὶ προκοπή...».

Τάκης Τσιάκος

Ποιητὴς — Πειραιᾶς

«...Σ' ἐγνωρίσα ἀκοίμητε δάσκαλε τῆς τέχνης τοῦ καλοῦ, τῆς ἀνθρωπιάς, τῆς συμπόνιας, τῆς προκοπῆς καὶ τῆς δυνάμεις. Ζωντανὴ κι ὀλόφθη στέκει πάντα ἄμπερός μου ἡ μορφὴ Σου. Παρήγορη πηγὴ κρυστάλλινη ἢ κάθε σου δημοσιογραφία, Μάλαμα. Τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα» πλημμυρίζει ἀλήθεια καὶ λύτρωση τὰ σωθικά μας· φέρνει τὸν καθαρό ἀέρα καὶ τὰ μηνύματα σ' ὅλα τ' ἀδέφια τῆς γῆς, μὲ τὰ περιστέρια τῆς ἀδελφοσύνης...».

Βασίλης Κατσαφός

Φιλολόγος καὶ ποιητὴς

Μεσολόγγι

«...Τὰ θερμὰ μου συγχαρητήρια γιὰ τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα». Εἶναι ἓνα περιοδικό πού λέει τὰ σύκα σίκα καὶ τὴ σκάφη σκάφη. Ἀσμιδίβαστο μὲ τὴν ὑποκρισία τὴν ψευτιά, τὴν ἀπάτη. Καθάριο, δυναμικὸ, ἀληθινὸ, σὰν τὸ Σμόλικα ὑψώνεται ἀπὸ τὴν Ἥπειρο καὶ σκορπάζει παντοῦ τὸ μήνιμα τῆς αἰσιοδοξίας πῶς ἀκόμα ὑπάρχοιν ἀντρίκιες φωνές πού γίνονται τόπια καὶ πέφτουν πάνω στοὺς πασοῦδες τῶν γραμμάτων καὶ τρομάζουν τὰ σκοτεινὰ κάστρα τοῦ κατεστημένου. Σὲ θαυμάζοιμε καὶ σὲ συγ-

χαίρουμε θερμὰ γιατί πολὺ σοῦ ἀξίζει...».

Ἑρρίκος Βλάχμπενς

Λογοτέχνης — Σέρρες

«Μᾶς ξάφνιασε καὶ μᾶς γέμισε εὐχαρίστηση καὶ ἀγαλλίαση ἢ ἐπανέκδοση τοῦ «Ἐλ. Πνεύματος». Δροσερὸ ἀλλὰ καὶ καυστικὸ ὅπου χρειάζεται. Βαθυστόχαστο καὶ πλούσιο σὲ ὕλη. Μὲ τίς ρίζες του στὸ λαὸ καὶ μὲ τροφὴ του τὸν πόνο καὶ τὴν ἀνησυχία γιὰ τὰ πνευματικὰ προβλήματά του. Πιστεύω κι εὐχομαι νὰ ζήσει χωρὶς ἄλλη διακοπή...».

Στέφανος Ντούλας

Διανοούμενος — Ἀθήνα

Ἀγαπητέ μου Λάμπρο,

Πᾶνε πολλὰ χρόνια ὅπου παρακολουθῶ βῆμα πρὸς βῆμα τὴν κάθε πνευματικὴ σου ἐκδήλωση... Μὰ σήμερα πάνω ἀπὸλα στέκει ἡ ἐπανέκδοση τοῦ περιοδικοῦ Σου. Κάνεις ἀγώνα σκληρὸ γιὰ τὸ χαμένο δίκιο... Κριτικᾶρεις μὲ θάρρος καὶ εὐθύτητα τὸ κάθε τί, ὅπου δὲν στέκει καλὰ, ἔστω καὶ ἂν λέγεται Γιάννης Ρίτσος καὶ σὲ ἐποχὴ μάλιστα ὅπου τὸ λιβάνι προσφέρεται μὲ τὸ τσουβάλι. Ὁραματίζεσαι καὶ ἀπλώνεις τὰ φτερά σου ἀπάνω ἀπὸ τὸν ἑλλαδικὸ, τὸν βαλκανικὸ καὶ παγκόσμιον ἄνθρωπο, γιὰ μιὰ εὐκρινὴ καὶ τίμια Συναδέλφωση... Σοῦ σφίγγω θερμὰ τὸ χέρι, πάντα μὲ ἀγάπη κι ἐχτίμηση.

Πάνος Γιοβάνης

Γιατρὸς καὶ Λόγιος

Γιάννινα

«...Σᾶς στέλνω τὰ θερμὰ μου συγχαρητήρια γιὰ τὸ πραγματικὰ «Ἐλ. Πνεῦμα» σας. Ἀκρίτας κ. Μάλαμα τοῦ λογοτεχνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ πνεύματος, δέξου ἓνα μπράβο ἀπὸ ἓναν ἄλλο ἀκρίτα πὸν προσπαθεῖ κι αὐτὸς νὰ φελλίσει δυὸ κουβέντες δικές του...».

Ἀντώνης Σανουδάκης

Καθηγητὴς καὶ ποιητὴς

Ρέθυμνο

«...Ἀγαπητέ κ. Μάλαμα,

Εἶμαι μιὰ μαθήτρια τοῦ γυμνασίου. Ἐδῶ στὴ Θεσσαλία μᾶς γίνετε πολὺ γνωστὸς καὶ προσφιλὴς. Τὸ περιοδικὸ σας «Ἐλ. Πνεῦμα» τὸ διαβάζουμε καὶ τὸ θαυμάζουμε. Ἀλήθεια πόσο χαίρομαστε γιὰ ὅλα τὰ γραφόμενά του! Εἶναι γιὰ ὅλους μας, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κοινωνικὲς τάξεις καὶ στρώματα. Γι' αὐτὸ καὶ τ' ἀγαπᾶμε καὶ τὸ περιμένουμε μὲ λαχτάρια. Εἶμαι μιὰ ἄγνωστη γιὰ Σᾶς ἀναγνώστρια καὶ διψῶ γιὰ μάθηση ἀληθειῶν...».

Ἐλένη Παπαεθυμίου

μαθήτρια γυμνασίου Τρικάλων

«Τὸ «Ἐ. Π.» μὲ τὰ γραφόμενά του συγχι-

νεῖ κι ἐνθουσιάζει κάθε ἀναγνώστη τοῦ δίνει πίστη, θάρρος καὶ ἀγάπη νὰ ἀτενίζει μ' ἐμπιστοσύνη τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, ἀπαλλαγμένον ἀπὸ τὸ ἄδικο καὶ τὸ φόβο. Συνεχεῖστε καλὲς μας φίλε μὲ τὸ ἴδιο ἀπαράμιλλο θάρρος πὸν σᾶς διακρίνει στὸν εὐγενικό σας καὶ τίμιο ἀγώνα καὶ δώστε μας ὅ,τι καλὸ καὶ ὠραῖο ἔχετε. Ἀπὸ τώρα καὶ πέρα θὰ εἶμαι ταχτικὸς ἀναγνώστης καὶ συνδρομητὴς σας...».

Δημήτρης Μανάφας

μαθητὴς

Λάρισα

«...Διαβάζουμε μὲ λαχταριστὴ χαρὰ τὸ «Ἐλ. Πνεῦμα». Βρίσκουμε σ' αὐτὸ πολλὰ ἐνδιαφέροντα πὸν μᾶς ἐνθουσιάζουν. Ἰδιαιτέρως μᾶς συγκινοῦν τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὰ βουλγάρικα ποιήματα. Θερμὰ συγχαρητήρια...».

Ἀποστόλης Ἀρναούτωφ

Λάμπρος Χατζηϊωάννου

Ἀσένοφγκραντ — Βουλγαρίας

Ἀγαπημένε μας φίλε καὶ συμπατριώτη

Λάμπρο Μάλαμα,

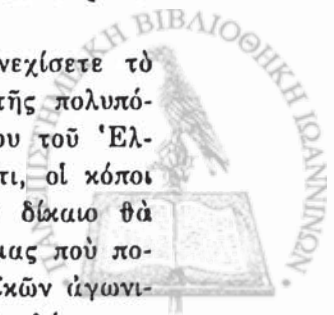
Τὸ λαμπρὸ περιοδικὸ πὸν ἐκδίδετε, τὸ ὁποῖο τυγχάνει νὰ φτάνει ὡς ἐμᾶς, προκάλεσε ζωηρὸ ἐνδιαφέρον στοὺς Ἑλληνες πολιτικούς πρόσφυγες πὸν διαμένουν στὴν πόλη Ὁράντεα τῆς Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας καὶ ταυτόχρονα, τὸν θαυμάσμο σὲ ὅσους τὸ διαβάζουν.

Τὸ «Ἐλεύθερο Πνεῦμα» Σας, εἶναι ἀντάξιο τοῦ τίτλου πὸν ἐπιφέρει.

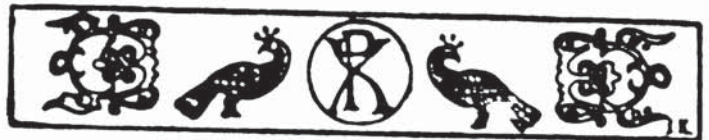
Σπάνια συναντήσαμε σὲ Ἑλληνες συγγραφεῖς νὰ σχολιάζουν τὴν κοινωνικο-πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ κίνηση τῆς λατρευτῆς μας Πατρίδας μὲ τόση παρρησία, τόσο θάρρος καὶ πνευματικὴ εὐθύνη καὶ λαγαρότητα ὅπως Ἐσεῖς.

Σᾶς ἀξίζει ἓνα μεγάλο «Εὐγε» καὶ ἀπὸ τὴν πλευρά μας, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦμε τὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴ ὑπερορία στὸ ἐξωτερικὸ καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμε γιατί, δίπλα ἀπὸ τὰ πολὺπλευρα θέματα πὸν σχολιάζετε στὸ «Ἐ. Π.» Σας, πᾶντε καὶ τὴ δικὴ μας ἀγιάτρευτη νοσταλγία τῆς ἐπιστροφῆς στὰ ἱερὰ χῶματα τῆς Πατρίδας μας, τὸν πόθο μας γιὰ ἔντιμο καὶ ἐλεύθερο ἐπαναπατρισμό.

Σᾶς εὐχόμαστε δλόψυχα, νὰ συνεχίσετε τὸ εὐγενικό Σας ἔργο, γιὰ τὸ καλὸ τῆς πολυπόθητης Πατρίδας μας καὶ δλόκληρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Νὰ εἰστε βέβαιοι ὅτι, οἱ κόποι Σας θὰ καρποφορήσουν, γιατί τὸ δίκαιο θὰ λάμψει μιὰ μέρα καὶ στὰ χῶματά μας πὸν ποτίστηκαν μὲ τὸ αἷμα τῶν τίμιων λαϊκῶν ἀγωνιστῶν στὴν πάλη γιὰ κοινωνικὴ ἀπολύτρωση,

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Π ο ί η σ η

Στέλιου Γεράνη: «Η Παθολογία και τὰ μικρά μου θαιήματα...».

Κώστα Άβραάμ: «Άντιστασιακά».

Φοίδου Δέλη: «Τὰ Ρόδα τοῦ Άπόλλωνα».

» » : «Ηνίοχος»

» » : «Λικώρεια»

Φώτη Εὐαγγελάτου: «Ποδοβολήματα τῶν ἀλόγων»

Κώστα Κοβάνη: «GLORIA VICTIS»

Δημήτρη Χαλατσά: «Σίδηρα II»

Κώστα Γ. Μίσου: «Ξεχασμένα»

Λοῦλας Κωνσταντινίδου: «Ποιήματα»

Χρυσούλας Σκανδάμη: «Κραυγὲς καὶ Άπόηχοι»

» » : «Παραγγέλματα»

Άγγελικῆς Παυλαποῦλου: «Ο Φόβος»

Μάχη Μοιζάκη: «Λαμπρὸς ὁ Κόσμος»

» » : «Βάρβαρο γέλιο στὶς ὄχθες τοῦ hudson»

Κώστα Παπαμαρινάτου: «Ξάστρη Στέψη»

Π ε ρ ο γ ρ α φ ί α

Κώστα Π. Λαζαρίδη: «Κώνστας Γεωργίου»

Άλέκου Δαφνομήλη: «Παῦλος Μελᾶς»

Χρ. Σ. Σολομωνίδη: «Νανά Κοιτοῦ»

Λοῦλας Κωνσταντινίδου: «Ἑλληνίδες Ὁρες»

» » : Μεσημέρι στὸν Ἰσκιος

» » : «Άνθρώπινες στιγμὲς»

» » : «Οὐ Φλόγες»

Ίάσωνα Ίωαννίδη: «Ο Μιγάς»

Μανῶλη Βήτου: «Τὸ σπίτι, ἐὸ Ἄρρωστημένο», ἐὸ γάμος τοῦ φτωχοῦ, ὁ νικητοφύλακας, ἐὸ Πόλεμος», ἐὸ Ἐφήμερη εὐτυχία», ἐΜατιὲς στὴ ζωὴ μου, ἐΣτὰ δίχτυα τοῦ Ἰφωτα».

Νίση Μεταξά — Μεσσηνίξη: «Ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Αἰγίου στὶς 30-8-1831.»

Δημοσθένη Κώκκου: «Ἡ πεδιάδα μὲ τὴν τέφρα»

Ι. Η. Μτοιμη: «Πρὸς ἀποκατάστασις στὸ ἀναπτυσσόμενο τοπικὸ προφητολογία τῆς Χριστοκρατίας»

Νίκου Σωξέα: «Ἐἰκου χώρα»

Άριστοτέλη Άντ. Μητσάκου: «Νεκροὶ καὶ ἀδιάφοροι»

» » » : «Ἐκ τῆς Σιών ἦτις εἶναι ἡ ἐντέλεια τῆς φραιότητος»

Πάνου Θεοδώρου: «Ἡ ἐπίδρασις τῆς τηλεοράσεως ἐπὶ τῶν ἐφήδων».

Στυλιανοῦ Μπαϊρακτάρη: «Στραφεὶμ Μυτιληναῖος»

πάλη στὴν ἀτομία συμβάλλετε καὶ συμβάλλετε καὶ Ἔστίς.

Φιλικώτατα Κώστας Θρασιῆς

Πρώην πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Γιαννίνων καὶ

Γιάννης Τσιτζιλάνης εἰδικὸς Γεωπόνος

Ὁράντια — Ρομανίας

ΦΩΤΗΣ Β. ΜΑΡΤΙΝΗΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε. Ἑλ. Βενιζέλου 74 & 74α'

ΙΩΑΝΝΙΝΑ Ἄντιπροσωπεῖες — Ἐμπόριο

Lada, Moscovits, Elliot, B. M. W. Citroen καὶ ἀνταλλαγῆς αὐτοκινήτων. Ἐλαστικά, Τρακτέρ, Ἄνταλλακτικὰ συγκροτήματα, σωλῆνες T.B. παντὸς τύπου. Ἄλυσσπρίονα PIONEER καὶ ὅλα τὰ σχετικὰ. Θὰ τὰ βρῆτε στὸ κατάστημα Φώτη Μαρτίνη καὶ Υἱῶν, Ἑλ. Βενιζέλου 74 Ἰωάννινα, τηλ. 22.838 καὶ 26.325. Ἐκθεση αὐτοκινήτων καὶ Μηχανημάτων Β. Πυρσι-
υἱῶν 10 — τηλ. 22.609 — ΙΩΑΝΝΙΝΑ.

«ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»

Έρευνα - Στοχασμός - Τέχνη - Κριτική
Ίδρυτής, Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' έκδοτική περίοδο
Ε' χρόνος 19ο τεύχος;
Γενάρης — Φλεβάρης
—Μάρτης 1976

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ *

Σωτ. Σκίπη

Άπο τὰ βάθη τῶν αἰῶνων.
Δημοκρατία ξεκινᾷς,
κρατᾷς ἄξινα σπόνα χέρι
καὶ σὶ ἄλλο σάλπιγγα κρατᾷς.

Τοὺς θρόνους ποὺ σὶ ἀἷμα ἐπάνω
εἶχαν στηθεῖ, ρίχνεις μ' ὄργη
κ' ὕστερα ἀρχίζεις νὰ σαλπίζεις
μὲ βροντολάλητη φωνή.

Ἔλα λαέ, τὴ θέλησή σου
σιῆσε σὶ θέση τους ἐσύ,
αὐτὴ εἶν' ἡ μόνη κυβερνήτρα
ἀληθινή, γλυκειά, τρανή.

Άπο τὰ βάθη τῶν αἰῶνων
Δημοκρατία ξεκινᾷς
Καὶ σὶ τὴν πατρίδα σου τὴν πρώτη
ἀλαργοτάξιδη γυρνᾷς.

Σὰν ἕνας ἥλιος π' ἀνατέλλει
ἀπὸ μελωδικὰ βουνὰ
καὶ κάνεις ἔξαφνα κι ἀνθίζοιεν
ἐλπίδες μέσα μας ξανά.

Χαῖρε προγονική θεά μας,
χαῖρε μητέρα τοῦ φωτός
παιδιά σου δίδυμα εἶν' γιὰ Σένα
τὸ δίκιο κι ὁ πολιτισμός.

* (Ὁ ὑπέροχος τοῦτος ὕμνος τῆς Πρώτης Δημοκρατίας τοῦ λαοῦ μας, ποὺ θεμελιώθηκε τὸ 1924 ψέλνονταν τότε σὲ ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδας μας μετὰ τὴν πρωϊνὴ προσευκὴ καθὼς καὶ στοὺς στρατῶνες. Ἄπο τὸ 1936 καὶ δῶθε, ἔχει σχεδὸν ξεχαστεῖ. Καὶ μόνο ὀρισμένοι παλιότεροι τὸν διατηροῦν σὶ μνήμη τους. Ἡ μικρὴ παρένθεση τῆς Β' Δημοκρατίας τὸ 1945 - 46 δὲν τὸν ἔφερε σὶ προσκήνιο. Ἄλλὰ οὔτε καὶ ἡ σημερινὴ Γ' ἀστικὴ Δημοκρατία. Γιὰ νὰ μὴ χαθεῖ ὀλόγετα, δημοσιεύουμε τὸ κείμενο αὐτοῦ τοῦ θρυλικοῦ Ὑμνου μὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ ὑπέροχους στίχους, γιὰ νὰ τοὺς μάθουν οἱ νεώτεροι καὶ νὰ παραμείνουν σὶ τὴν ἱστορία).

